

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen popedeljka in dneva po praznike

Cekovni račun. Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Nova trozveza

V drugem obdobju, eno leto po svojem izbruhu, se je vojna razširila sedaj v pravi svetovni obseg. Spočetka je bila na eni strani Nemčija, ki se ji je kmalu pridružila Italija, na drugi strani Anglija s svojimi dominijoni in Francija. Malih držav, ki so bile v vojno zapletene na ta ali drug način, ne štejemo. Francija je bila letošnje spomladi iz vojne izločena. Ostali sta samo Nemčija in Italija, proti katerima se bori britski imperij. Skupina avtoritarnih držav šteje okoli 150 milijonov ljudi, britski Commonwealth pa 400 milijonov. Kakor vidimo, je ta vojna bila svetovna prav za prav že spočetka. Odkar pa se je osnovala pretekli petek italijansko-nemško-japonska trozveza in zna zaradi tega priti tudi formalnopravno do bloka anglosaških držav in bo slej ali prej potegnjena v vojno tudi Španija, bomo imeli v enem sovražnem taboru 250 milijonov ljudi, v drugem pa 500 milijonov. Dejansko pa je v vojno pritegnjeno še več, namreč še vsa ogromna množica kitajskega naroda. Možnosti, da bi morala pod vojno zastavo še 200 milijonov sovjetskih podanikov, zaenkrat še ne vpoštevamo. Na vsak način je to največja vojna, ki se je kdaj vojevala na zemeljskem planetu.

Trozveza Berlin-Rim-Tokio je vsekakor ena največjih političnih zvez v zgodovini, in znani angleški časniki Garvin jo primerja s pogodbo med Aleksandrom I. in Napoleonom v Tilsitu, kjer sta si oba vladarja razdelila gospodstvo nad svetom. Pristop Japonske k zvezi avtoritarnih držav Evrope pomeni, da je v Tokiju zmaga politika admiralov, ki ne smatrajo več Sibirije za prostor japonske prirodne ekspanzije in se zavzemajo samo za sedesbo kitajskih južnih pristanišč in oporišč, iz katerih je mogoče osvojiti ogromna bogastva nizozemske Indije, Filipinov in Malajskega otočja. Vlada predsednika Konoye je zavrgla politiko japonske kopne armade, ki je šla za tem, da bi si najprej pokorila vso okrogno kitajsko državo, da se potem vrže na azijsko posest Sovjetske zveze, zaradi česar je ta politika imela tudi odločno protiboljševiški značaj. Japonska se je pridružila osi Berlin-Rim s prepričanjem, da si bo lahko v boju z vplivom obeh anglosaških držav na azijski celinii zavarovala hrbet z novo politiko, ki išče prijateljstva s Sovjetsko zvezo, kar je prišlo nedavno do izraza tudi v tem, da je bil imenovan za japonskega poslanika v Moskvi general Tategava, ki je od nekdaj zagovarjal misel japonsko-sovjetskega sodelovanja v Aziji.

Vojna z Veliko Britanijo naravnost ni nameravana. Japonska priznava samo pravico Nemčije in Italije, da ustvarita v Evropi nov red, v kateri se Japonska ne bo vtičala. Njen neposredni cilj je strefi odpor kitajske armade s tem, da jo obkroži z boka in v hrbet skozi francosko ozemlje Indokine. Na drugi strani Nemčiji in Italiji ni mar, kakšen red bo v Aziji ustanovila Japonska. V tem oziru ji dajeta svobodne roke z edino omejitvijo, da se ta red tiče vzhodne Azije, kar se je pač zgodilo zato, da se ne bi vznemirila Sovjetska Rusija, ki ima tudi svoj načrt novega reda v osrednji Aziji. Trozvezna pogodba, podpisana v Berlinu, je torej brez dvoma velikega pomena, ker predstavlja nekako zvezo med Evropo in Azijo, kateri v prejšnjih stoletjih ne najdemo primere, in gotovo bo imela globokosežne in usodne posledice za bodočnost vsega kulturnega sveta. Pogodba ne pomeni, da bi se morala Japonska zaplesti v vojaške akcije na zapadu, niti da bi morali veseliti osi pomagati Japonski v vojni s Kitajsko. Člen 3. pakta obvezuje obe strani k medsebojni politični, gospodarski in vojaški pomoči samo za primer, če bi kdorkoli izmed treh pogodbenikov bil napaden od kakšne velesile, ki je do danes ostala v evropski vojni nevtralnica.

V evropski javnosti se sedaj vrši diskusija, proti katerima velesilama je čl. 3. berlinskega pakta naperjen. Da se more nanašati le na Ameriko in na Rusijo oziroma ali na Ameriko ali na Sovjetsko Rusijo, je a priori jasno. Na Angleskem pa tudi v Washingtonu dokazujejo, da pogodba sicer res čisto odkrito kaže osti proti obeh anglosaškim državam, vrh tega pa da se čuti za besedami protisovjetska tendenca. Člankarju »Observer« se zdi, da je Sovjetska Rusija sedaj obkoljena od Nemčije in Italije na zapadu in od Japonske na vzhodu. Pogodba da je svarilo »velikanu na lončenih nogah«, naj miruje, če noče, da se mu Italija postavi po robu na Dardanelah, Nemčija v Baltiku in Ukrajini, Japonska pa na sibirski fronti.

Tako tolmačenje je mogoče, ni pa verjetno in se danes, ko je moskovska »Pravda« označila uradno stališče sovjetske vlade do evropske trozveze, ne da več vzdrževati. Videti je, da se Sovjetska Rusija ne čuti ogroženo in da ji je po diplomatskih razgovorih, ki so se vršili pred sklenitvijo berlinskega pakta, znano, da trozveza nikakor ni naperjena proti Sovjetski Rusiji, ampak da narobe zelo računa na njeno prijazno nevtralnost, kakor jo je varovala nasproti Nemčiji in Italiji od samega začetka vojne in v duhu s sporazumom med Moskvom in Berlinom od avgusta 1939. Zato je treba čl. 5. pogodbe, da pakt ničesar ne spreminja na političnih odnošajih, ki obstojajo med njegovimi podpisnicami (Nemčijo, Italijo in Japonsko) in Sovjetsko Rusijo, razumeti pač po smislu, ki ga besede izražajo neposredno. Seveda iz tega še ne sledi, da bi se moglo izcimiti kakšno politično sodelovanje med Japonsko in Sovjetsko Rusijo v Aziji, kakor si ga sicer sovjetska vlada prav tako želi kakor Japonska, kakaj verjetno ni, da bi hotela moskovska vlada zapreti vrata, ki držijo v Washington. Zaradi tega lahko sklepamo skoro s popolno gotovostjo, da bo politika Kremļa tudi poslej skrajno previdna in da bo čakala priložnosti, kako bi se mogla najbolje in najlažje okoristiti od zapletljivega, do katerih bo privedlo naraščajoče nasprotstvo med Japonsko na eni in Anglijo ter Ameriko na drugi strani. Računi tistih, ki se slej ko prej zanašajo na Sovjetsko Rusijo v aktivni borbi za uničenje nasprotnika, pa so čisto gotovo napačni. Nepremakljivi cilj Sovjetov v tej vojni ostane ta, da ohranijo svojo vojaško in gospodarsko moč, da bi mogli pri bodoči svetovni revoluciji, ki jo pričakujejo in pripravljajo, tem lažje raztegniti komunistično gospodarstvo nad svetom.

Pakt je torej naperjen izključno proti Ameriki in koraki, ki jih ukrepajo v Washingtonu

Tri zahteve Amerike v Aziji

Državni podtajnik Sumner Welles izjavlja, da bo Amerika nudila Angliji vso materialno pomoč, ako bi bila napadena na prostoru Vzhodne Azije

Washington, 2. oktobra, t. Associated Press: Ameriški državni podtajnik Sumner Welles, pomočnik državnega tajnika Cordela Hulla, je v svojem govoru v Clevelandu v treh točkah označil načela ameriške politike v Vzhodni Aziji. Sumner Welles je dejal, da postavlja ameriška politika v Vzhodni Aziji tri zahteve in sicer:

1. Vse države na vzhodnoazijskem prostoru morajo spoštovati zakonite pravice Združenih držav Severne Amerike in pogodbenice pravice ameriških državljanov.

2. Vse države morajo na tem prostoru dobiti enake trgovinske ugodnosti, in

3. obstoječe mednarodne pogodbe se morajo spoštovati, vendar pa so Združene države pripravljene, da v spremenjenih okoliščinah po mirni poti pristanejo na spremembe teh mednarodnih določb.

Sumner Welles je potem poudaril, da je »politika Združenih držav Severne Amerike, da nudi Angliji v njenem, upamo da uspešnem boju proti oboženoemu napadu, vso materialno pomoč. Vojno lahko preprečimo s pametno politiko, vendar pa so nekatere velesile odločene, da gospodarsko politiko, ki naj bi služila človeškemu blagostanju, podredijo svojim težnjam po nasilni osvojitvi vsega, kar si same želijo«.

Govorec o oborožitvi Amerike je Sumner Welles dejal, da »stoji Amerika pred zelo resno nevarnostjo, zato mora svojo oboroženo silo okrepiti in sicer tako dolgo in toliko, da si nikdo ne bo upal Novega sveta napadati. Ameriške države hočejo in tudi bodo vsako ogrožanje miru na ameriških celinah odbile. Nedavne pogodbe z Anglijo

in Kanado, ki Ameriki nudijo oporišče na atlantski obali, so jamstvo za varnost Amerike«.

Ko je omenil japonsko politiko na Daljnem vzhodu, je Sumner Welles dejal, da je japonska vlada »preveč jasno in glasno izpovedala, da hoče v Vzhodni Aziji ustanoviti nov red in da se pri svojih prizadevanjih opira na oboroženo silo«. Tej politiki postavljajo Združene države Severne Amerike nasproti svoje tri zahteve, ki jih je Sumner Welles navedel v začetku svojega govora.

Zahteve ameriškega lista

New York, 2. oktobra, t. INB: »New York Tribune« v svojem članku zahteva od ameriške vlade neizprosno ostro politiko v Vzhodni Aziji proti Japonski. List zahteva:

1. Gospodarske sankcije proti Japonski.

2. Kitajski je treba takoj poslati orožje in denar.

3. Ameriške vojne ladje naj pridejo za stalno v Port Darwin v Avstralijo in v Singapur.

4. Objava ameriško-angleske vojaške zveze za obrambo nizozemskih otokov v Vzhodni Indiji ter 5. zgraditev močnih letalskih in pomorskih oporišč na Salomonskih in Gilbertovih otokih v Tihem morju. (Po »Pester Lloyd«.)

Roosevelt o predlogu senatorja Kinga

Washington, 2. oktobra, AA. DNB: Pri sprejemu časnika je predsednik Roosevelt v zvezi s predlogom senatorja Kinga, ki se za-

vzema za izkazovanje neomejene finančne pomoči Angliji, izjavil, da ta predlog ni prišel od njega ne od kakega drugega člana vlade. Nato je predsednik rekel, da je treba smatrati za primer, da je pretekli petek, ko je bila objavljena novica o sklenitvi berlinskega pakta, prišel k njemu na obisk član angleskega nakupovalnega odbora in da je bila takoj potem navadna seja vlade, ki je ponavadi vedno v petkih. Roosevelt je poudaril, da te slučajnosti nikakor ni treba smatrati kot odgovor na sklenitev berlinskega pakta. Na koncu je predsednik zanikal poročilo, da bi s francoskim veleposlanikom v Washingtonu razpravljalo določiti pristanišča na otoku Martinique in da niti on niti zunanji minister nista dobila nobenega pojasnila in obvestila v tej zadevi.

Senator King je namreč, kot smo včeraj poročali, predlagal, naj bi se zakon o nevtralnosti spremenil v korist Anglije da bi mogla angleška vlada kupovati vojni material v Združenih državah in da bi dobil Roosevelt pooblastilo, po katerem bi dovoljeval Angliji nova posojila.

Roosevelt kliče veleposlanike

Rim, 2. oktobra, b. Po informacijah italijanskih listov je predsednik Roosevelt pozval ameriškega poslanika v Tokiju, Londonu, Moskvi in Rimu, da pridejo v Washington ter podajo podrobna poročila o položaju, ki je nastal po sklenitvi trozveze Nemčija-Japonska-Italija. Ameriški poslanik pri Vatikanu Myron Taylor, ki se mudi v Ameriki, je dobil poziv, naj bo stalno pripravljen, da bo lahko dajal Rooseveltu potrebne informacije.

Napovedi o nenapadalnem paktu med Sovjeti in Japonci

Ribbentrop ni v Moskvi

Moskva, 2. okt. t. »United Press« poroča, da so poročila o morebitnem obisku nemškega zunanjega ministra Ribbentropa v Moskvi sicer prišla v sovjetsko prestolnico, toda na vladnih mestih resničnost teh poročil zanikajo. V vladnih krogih izjavljajo v zvezi s poročili, ki krožijo, da bo Sovjetska Rusija nekaj podvzela proti trozvezi med Nemčijo, Japonsko in Italijo, da je sovjetska vlada svoje stališče do te trozveze objavila v znanem članku v »Pravdi« in v »Izvestijah«, kjer je bilo poudarjeno nevtralnost stališče Sovjetske zveze. Tem članom ni treba ničesar dodajati.

Nemško mnenje

Curih, 2. okt. t. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Berlina, da tam pričakujejo popolnoma določeno akcijo po sklenjeni trozvezi med Japonsko, Nemčijo in Italijo in računajo na izboljšanje odnošajev med Sovjetsko Rusijo in Japonsko. Trdijo, da je treba v kratkem pričakovati diplomatske pobude v tej smeri.

»Neue Zürcher Zeitung« poroča nadalje iz Berlina, da so tamkajšnji vladni krogi dobili vtis, da je berlinski pakt mnogo doprinesel k stališču, ki naj ga zavzame Sovjetska Rusija, ki je v zadnjem času stopilo precej v ozadje. To se predvsem nanaša na nemško-ruske gospodarske odnošaje, ki so v zadnjem času nekoliko popustili. Najnovejša ofenziva nemške diplomacije pa je položaj precej razčistila.

Londonske napovedi

Curih, 2. okt. b. Londonski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča: Londonski tisk je mnenja, da berlinska prizadevanja lahko doprinesejo k sklenitvi nenapadalnega pakta med Sovjetsko Rusijo in Japonsko ter računajo celo z možnostjo tozadevnega sporazuma. Pristop Sovjetov k temu paktu bi bil zaradi nemškega načrta o ureditvi Evrope za Rusijo zelo važen, ker nemški načrt ne obsega samo zahodne Evrope, temveč tudi Baskan, kjer ima Rusija svoje koristi.

»Giornale d'Italia« o odnošajih med Italijo in Sovjeti

Rim, 2. okt. AA. Stefani: List »Giornale d'Italia« ugotavlja, da dokazujejo dva članka v »Pravdi« in »Izvestijah« takoj po sklenitvi trojnega pakta v Berlinu neuspeh britanskih poskusov, da bi Sovjetsko Rusijo odvrnili od sil osi. Ta pakt ni naperjen proti nikomur, najmanj pa proti Sovjetski Rusiji. Italija, Nemčija in Japonska se bore proti kapitalistični plutokraciji, ki je prav tako sovražnik Sovjetske Rusije. Odnosi treh sil do Sovjetske Rusije so bili predhodno urejeni s sklenjenim paktom in sporazumi. List opozarja, da je bila Italija

nasproti temu dejstvu, to v polni meri potrjujejo. Iz tega seveda ne sledi, da bo med Japonsko in Ameriko izbruhnila vojna že danes ali jutri. Na vsak način pa je najnovejši obrat v sedanji vojni nepobitni dokaz za to, da stoji Evropa na zelo trhljih nogah in da izvenevropske celine zavzemajo čedalje bolj važno mesto v usodnem razvoju zgodovine, ki bi utegnila Evropo še v doglednem času strmoglaviti s prestola prve in vodilne celine sveta.

prva velika evropska država, ki je 7. februarja 1924 de iure in de facto priznala Sovjetsko Rusijo in je 2. septembra 1933 podpisala nenapadalno in nevtralnostjo pogodbo med Italijo in Sovjetsko Rusijo. Sovjetska Rusija pa je tudi drugače pokazala, da zna pravilno ocenjevati dosedanje trgovinske trenutke. Zelo dobro je znano, da bi zmaga demokracije pomenila obnovo sovražnosti, ki so jih pluto-kracije kazale proti Sovjetski Rusiji leta 1918 in katero so začasno prikrivale, po so poskušale obkrožiti sili osi.

Japonski tisk izraža željo po japonsko-sovjetskem paktu

Tokio, 2. oktobra, AA. DNB: Japonski tisk še vedno obširno komentira berlinski pakt in vse njegove možne posledice. Pri tem obračajo listi največje odnose Japonske s Sovjetsko Rusijo. Skoro vsi listi zahtevajo izboljšanje teh odnosov. »Hoči« ematra, da sklenitev pakta med Japonsko in Sovjetsko Rusijo lahko mnogo pripomore za ureditev ne samo vprašanj Vzhodne Azije, temveč tudi za nadaljnjo izgraditev odnosov med podpisnicami berlinskega pakta in Sovjetsko zvezo. »Tokio Asahi« meni, da trojni pakt ne samo da potrjuje dobre odnošaje med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, temveč tudi odnošaje Sovjetske Rusije do vseh treh podpisnic, kajti pakt naglašja pripravljenost sil podpisnic, da uredi tudi sovjetsko-japonske odnošaje. List pravi, da je vsa odnosa »prašanja med Ja-

Vloga Španije še ni jasna

Španski minister v drugič pri Mussoliniju — Danes se vrne v Španijo

Washington, 2. okt. b. »United Press« poroča iz Rima, da se je šef italijanske vlade Mussolini danes drugič sestel s španskim notranjim ministrom Senerjem. Uradnega poročila o tej konferenci ni bilo.

V italijanskih uradnih krogih v Rimu doslej ni bilo mogoče ničesar zvedeti in ugotoviti, na kaj so se nanašali razgovori med Senerjem, Mussolinijem in grofom Ciano. Italijanski tisk obširno piše o Senerjevem obisku v Rimu ter poudarja, da je obisk Sunerja v Rimu v interesu Španije, ki bo imela koristi od novega reda v Evropi. Španija je kot sredozemska država močno povezana z osiškimi silami. Politični krogi so mnenja, da Španija zaenkrat ne bo odkrito stopila v vojno, vendar pa bo s svojim stališčem potrdila in okrepila vzajemnost s totalitarnimi državami.

Ameriški tisk objavlja danes poročila iz Rima in Madrida glede Senerjevega obiska v Rimu ter ugotavlja, da Španija ni sprejela svojega stališča ter da bo še naprej ostala izven vojnih zapletljajev, toda s simpatijami na strani Nemčije in Italije.

Iz zanesljivega vira pa so prispele v Newyock novice, da bo Španija dobila Gibraltar in francoski Maroko. Španija mora izdelati svoj premišljen načrt in pospešiti upore med arabskim in muslimanskim prebivalstvom v Afriki.

Rim, 2. okt. AA. Stefani: Španski notranji minister Sener Sener je prebil ves dopoldan v

ponsko in Sovjetsko zvezo mogoče zlahka rešiti, če bi Moskva razširila svojo politiko nevtralnosti tudi na Kitajsko. Jomiuri Šimbur poudarja, da želi Anglija in Amerika preprečiti zblizanje med Moskvom in Tokijem s tem, da širita tendenciozne vesti. List misli, da imenovanje Tatekava za japonskega veleposlanika v Moskvi potrjuje voljo Japonske, da izboljša odnose s Sovjetsko Rusijo.

Nemško-sovjetski železniški sporazum

Berlin, 2. oktobra, AA. DNB. Med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo so se septembra začela pogajanja za končno ureditev železniškega prometa med obeh državama. Kakor je znano, je doslej obstojal začasni sporazum, sedaj pa bo stopil v veljavo novi končni sporazum, ki se nanaša tudi na železniške tarife in ves promet. Po tem sporazumu se bo začel 16. oktobra redni potniški in tovorni promet med Berlinom in Moskvom v obeh smereh in sicer na črti Berlin—Varšava—Minsk—Moskva in dalje na črti Berlin—Königsberg—Tilsit, Izkis—Dinaburg, Digožovo—Moskva.

Sovjetski tisk že napada Ameriko

Moskva, 2. okt. b. Tukajšnji politični krogi pričakujejo zboljšanje japonsko-sovjetskih odnošajev po nedavno sklenjenem sporazumu med Nemčijo, Italijo in Japonsko. Ta pričakovanja so upravičena, ker je sovjetski tisk pričel napadati Združene države.

Kijev »posebno vojno področje«

Moskva, 2. okt. t. United Press poroča, da je bil Kijev na odredbo vojnega komisarja maršala Timoščenka oklican kot »posebno vojno območje«.

Govorice o miru v Berlinu odločno zanikajo

Curih, 2. okt. b. Berlinski dopisnik lista »Diex Tat« poroča, da se v Ameriki zavedajo, da trozveza, sklenjena med Nemčijo, Japonsko in Italijo, pomenja ponovno veliko koncentracijo treh osiških držav in ni izključeno, da bo prišlo do novih mirovnih ponudb. Mirovna ponudba naj bi pomenila nagel konec vojne. Kakor je zvedel dopisnik omenjenega lista v Wilhelmstrasse, pa se novica o novi mirovni ponudbi tam odločno zanika. Zadnji govor nemškega državnega kanclerja Hitlerja po radiu je bil namreč zadnji klic na razum. V berlinskih krogih poudarjajo, da se bo vojna nadaljevala do konca, ker Nemčiji danes prav nič ni potrebno, da se spušča v kakšen kompromisen mir. Mir lahko pride šele po zmagi.

Zagrebska vremenska napoved: Megleno in deževno.

Zemunska vremenska napoved: Spremenljivo vreme. Prevladovalo bo oblačno v večini severnih delov naše države, kjer bo tudi deževalo. Precej oblačno bo tudi v južnih krajih. Toplota se bo dvignila.

Politični zapiski

Ob 400-letnici hrvatskih jezuitov

objavlja »Hrvatska straža« daljši članek, v katerem prikazuje, kako so masoni divjali proti temu zaslužnemu redu. »Masoni, masonofili, masonoidi so navalili na red, da ga uničijo. Borbo v zadnjem času so vodili Otoni Gavrančič, Demetrovič, Auerji, in je to bil najhujši napad, kar jih red pominja. Bilo je to pod diktaturo, ko se je Veliki Orient povzpela, da Družbo Jezusovo izžene iz države.« Očetje DJ so že pripravili svoje kovege in so samo še čakali na povelje, da morajo iz domovine. Če bi takrat ne bilo odločnega državnega tajnika kardinala Paeclija, današnjega papeža Pija XII., bi bili redovniki brez usmiljenja tudi izgnani. Belgrajski državniiki so se pa spodtaknili ob izjavi papeževnega nuncija Pelegrinettija — danes kardinala — ki je izjavil, da bo takoj zapustil Belgrad in državo, kakor hitro bo v parlamentu izglasovan predlog za pogrom jezuitov. Predlog končno ni bil odbit, marveč samo odložen za dnevnega reda in je torej še vedno in suspensio. List nato zaključuje, da so jezuiti tudi po tej preizkušnji nadaljevali svoje rodoljubno delo. Kajti oni vedo, da ljudstvo ni odgovorno za to, ako so mu za vrat sedli neki brezvredneži in če kulturne ustanove upravljajo nekulturni ljudje, toda verujejo, da bo tudi za prišel dan, ko bodo morali polagati račune...

»Obzor« o katolištvu in Hrvatih

V zagrebškem »Obzoru« beremo ob priliki 400-letnice ustanovitve Jezusove družbe uvodnik, v katerem podpira ta list pomen katoliške Cerkve za Hrvatsko in dokazuje, zakaj je danes naloga vseh Hrvatov, da odbijajo napade na katoliško Cerkev, češ da mora v današnjih usodnih dneh biti katoliški hrvatski narod trdno povezan s katoliško Cerkvijo, kajti danes je jasno vsakemu preprostemu človeku, ki ni pod vplivom kakšne protikatoliške propagande, da so interesi hrvatskega naroda in katoliške Cerkve v tem delu Evrope med seboj tesno povezani. S tega stališča je pa tudi vsako »oslabljenje položaja katoliške Cerkve istočasno tudi slabljenje hrvatskega narodnega položaja.« Vsi oni, ki niso priznavali Hrvatov kot narod, so na vse mogoče načine izpodkopavali avtoriteto katoliške Cerkve. Ni se pozabljena hajka proti Družbi Jezusovi za časa diktature, ko so jo hoteli sovražniki pregnati iz Jugoslavije in do tega pogubnega koraka le zaradi tega ni prišlo, ker je papeški nuncij, sedanjí kardinal Pelegrinetti zagrozil, da bi moral v tem primeru zapustiti Jugoslavijo. Na koncu članka omenja list tudi komunistično propagando, o kateri pravi, da »deluje posebno proti katoliški Cerkví, predvsem proti tistim ustanovam katoliške Cerkve, ki so njen najmočnejši branik«. List pravi, da »država in banska oblast dovolj močna, da zatre vsak poskus politične afirmacije komunizma, vendar pa da to ne more nadomestiti katoliške Cerkve na moralnem polju in da je zaradi tega dolžnost katoliškega dela hrvatskega naroda, da ostane trdno ob katoliški Cerkví in njenih ustanovah, brez katerih bi napreden razvoj bil nemogoč«.

Hrvati in Srbi

Ob priliki zborovanja hrvatskih narodnih zastopnikov v Zagrebu je prišlo do zanimive javne manifestacije složnosti med HSS in SDS. Ko je namreč tajnik SDS, Sava Kosanović, končal svoj govor, v katerem je obrazložil, kako morajo Hrvati in Srbi sodelovati in živeti v medsebojni slogi, se je dvignil dr. Maček in dejal: Prosim vas, da besede g. Kosanovića vzamete na znanje in k sreči, jaz pa njegove besede podpisujem, kakor da bi jih bil sam spregovoril. V tej zvezi je zanimiv tudi obisk, ki so ga te dni napravili srbski kmetje pod vodstvom bivšega demokratskega poslanca Zivote Milojkovića pri HSS v Zagrebu. Sprejeti so bili pri vseh odličnikih banovine Hrvatske ter so potem izjavili, da se srbski in hrvatski kmetje med seboj dobro razumejo, le da jih politiki mnogokrat razdvajajo.

»Čudež« na zagrebškem trgu

»Novosti« poročajo, da se je na zagrebškem trgu pripetila naravnost čudež, ko so zagrebški mesarji za suho mesnato robo razobesili cene, ki so za 2 do 4 din nižje od cen, ki jim jih je dovolila banska oblast. To se je zgodilo potem, ko so mesarji sprevideali, da se ne pojavlja noben kupec za njihovo robo. Cene so potem šle bliskovito navzdol in je med mesarji nastala tekma, kdo bo prodajal nižje. List iz tega sklepa, da jadtikovanje zagrebških mesarjev, češ da pri sedanjih cenah ne morejo izhajati, ne odgovarja resnici in da naj oblast v prihodnje bolj natančno prouči podatke, ki jih bo dobila od trgovcev, ki prosijo za dovoljenje, da se zvišajo prodajne cene.

Pisanje nemških imen

Glasiło nemške manjšine v Jugoslaviji »Deutsches Volksblatt« poroča, da je treba nemška imena in predimena pravilno pisati, češ da je vrhovni državni svet objavil odlok, da se morajo neslovanska imena pisati etimološko (ne pa po izgovorjavi). List dodaja, da imajo Nemci potemtakem tudi pravico pisati imena svojih krajev, tvrdki in dr. po nemški pisavi in ne po posluhu. — List objavlja nadalje poročilo, da je voditelj Nemcev v Jugoslaviji, dr. Sepp Janko, odpotoval v Nemčijo, kjer ostane kakšen teden dni.

Hrvatski izseljenci v Novi Zelandiji

Glasiło hrvatskih izseljencev »Naša sloga« objavlja dopis iz Nove Zelandije, v katerem pravi, da so se hrvatski izseljenci, ki žive v Novi Zelandiji, sedaj večidel zbrali okrog prestolnice Auckland City, kjer da jih danes živi nad 1000. Večina med njimi dobro služi in dobro živi. — Hrvatski izseljenci imajo tudi svoja društva, ki skrbijo za ohranitev materinskega jezika in narodnih običajev. Delovanje dveh takšnih društev hrvatskih izseljencev list takole opisuje: »V Aucklandu sta dve društvi in se vsako nedeljo zbere na stotine in stotine našega naroda v društvenih prostorih, tako da se shaja narod od blizu in od daleč. Mladina se na teh sestankih zabava s plesom in glasbo, stari ljudje pa v razgovorih in društvenih prireditvah...«

Zagreb, 2. oktobra. b. Današnje »Narodne novine« objavljajo uredbu o ustanovitvi zavoda in višje šole za telesno vzgojo v Zagrebu. Uredba določa dolžnosti namestnikov in delo same šole.

Prosvetne in socialne razmere na Hrvatskem

Po referatih na zborovanju hrvatskih narodnih zastopnikov

Hrvatski listi šele sedaj objavljajo posnetke iz govorov, ki so jih na zborovanju hrvatskih narodnih zastopnikov v soboto, nedeljo in ponedeljek imeli posamezni načelniki, oddelkov banske oblasti banovine Hrvatske. Najbolj zanimiva sta bila referata prosv. načelnika dr. Izidorja Skorjača in socialnega načelnika dr. Rasuhina.

Prosvetna politika

Načelnik prosvetnega oddelka Skorjač je v svojem govoru razodel, da stoji banska oblast na stališču, da mora biti šola veren odraz naroda. Banska oblast bo zatorej poskrbela, da bo tudi na srednjih in visokih šolah kmetijski stan zastopan sorazmerno s svojo vlogo, ki jo ima v narodnem življenju. Tendence, da zasedejo srednje in visoke šole v glavnem nekmetjski otroci, se bo zavrla s primernimi ukrepi. — Banska oblast je v cilju, da srednje in višje šole približa kmetkemu ljudstvu, odredila, da morajo profesorji skupno z učenci prebrati knjige A. Radića ter morajo sodelovati pri taborih kmetijske kulture. Glede šolskih knjig bo banska oblast skrbela, da bodo odgovarjale potrebam hrvatskega naroda v banovini Hrvatski. Osnovno šolstvo bo banska oblast najbolj zaposlevala, kajti na Hrvatskem je danes že 12 in pol odstotka otrok, ki šol sploh ne obiskujejo. Zaradi tega je bilo že letos porabljenih 25 milij. din za gradnjo osnovnih šol in so bili storjeni ukrepi, da se je našlo zadostno število učiteljskega osebja. Učiteljstvo se je natrpalo po mestih, kjer so učili po tri ure dnevno, medtem ko je na deželi en učitelj moral poučevati sam do 200 otrok. Banska oblast bo po mestih zaprla 900 oddelkov in tako osvobodila 900 učiteljev, ki bodo šli na deželo! — Banska oblast je v okviru boja proti neplemenitosti organizirala tudi vaške nadaljevalne šole. — Banska oblast stoji na stališču, da se mora hrvatsko razumnitvo približati narodu in bo od svojega učiteljstva brez usmiljenja zahtevala, da bodo prišli med ljudstvo in da bodo tamkaj delali v duhu bratov Radičev. Banska oblast se čudi, da nekateri učitelji smatrajo nastavitve na deželi kot kazen in derejo vsi le v večja naselja. To je prirodno za učiteljstvo, ki se je šolalo po učiteljskih večjih mestih in je samo izšlo iz nekmetjskih slojev. Prosvetna politika banske oblasti bo storila potrebne ukrepe, da se ta nedostatek v najkrajšem času popravi.

Socialna politika

Načelnik oddelka za socialno politiko g. dr. Rasuhin pa je svojemu referatu dal sledečo osnovno misel: Noben narod se ne more ohraniti, ako ga ne dižijo tri posebne odlike: 1. težnja, da raste po svojem številu, to je naravna plodovitost in ljubezen do otrok; 2. težnja, da napreduje v svoji kulturi, to se pravi, da si izboljša pogoje za svoj obstanek; in 3. da ne zastara, marveč da ima vedno živo voljo, da staro, kar nivoje dobro, spremeni in nadomešča z novim. Glede prve točke je položaj na Hrvatskem na podeželju dober, po mestih pa se prilike približujejo položaju tistih narodov, ki so izgubili voljo, da ohranijo svoj narodni organizem. To so okraji Dugo selo, Dubrovnik, Kastav, Koprivnica, Krlj, Hvar, za njimi pridejo Bjelovar, Čazma, Križevci in drugi. Na Hrvatskem je vsakoletni prirastek 45.000 duš in je zaradi tega potrebno, da hrvatska domovina vsako leto poskrbi za preživljanje teh novih ljudi. Prva skrb je skrb za družino. Banska oblast se je temu tudi posvetila in je delila velike pomoči revnim družinam, vdovam, otrokom — sirotam in nezakonskim otrokom. Banska oblast je prišla do zaključka, da je boljše, da revne otroke ne vzgaja več v tako imenovanih »dečjih domovih«, marveč jih pošilja v kmetijske družine, ki dobijo za to posebno nagrado. Vzgoja v »dečjih domovih« se je izkazala kot nedostopna v več ozihih. Banska oblast je nadalje osnovala več domov za zaščito mater. Takšni domovi so nastali v Zagrebu, v Mostaru, v Osijeku in v Splitu. To je potrebno, kajti hrvatska mati že s samimi rojstvom trpi po tri- do štirikrat več, kakor matere drugih narodov. Banska oblast je posvetila največjo pozornost umrljivosti otrok, ker je umrljivost otrok na Hrvatskem strahotno visoka, skoraj petkrat višja, kakor po drugih državah. Končno se banska oblast posvečuje skrbstvu za zapuščeno mladino, iz katerih vrst v veliki meri prihaja kriminalnost vseh vrst. Za nje so ustanovljeni novi zavodi, in sicer za dekleta v Oroslavju, za dečke v Jaski. Banska oblast je denarno podprla ustanavljanje otroških kuhinj pri osnovnih šolah, da ne bi otroci gladovali.

Banska oblast se je v okviru socialnega odseka potrudila, da bi brezdomcem pripomogla, da pridejo do svoje zemlje. Statistika o lastništvu zemlje na ozemlju Hrvatske je dognala, da je 68% zemlje v rokah 94% hrvatskih družin, in da samo 6% družin poseduje kar 34% zemlje. To je krivično. V Slavoniji je najslabše, ker tamkaj ima samo 2 in pol odst. družin v rokah skoraj polovico zemlje (40%). Zanimivo je, kako malo kmet-

skih otrok prihaja na srednje in visoke šole. Od vseh akademikov na Hrvatskem jih je samo 13%, ki prihajajo od kmetov, uradniških akademikov je 42%. To se pravi, da je državno upravo vzel v roke en sam stan. To je kvarno in bo banska oblast temu zlasti napraviti konec.

Delavsko vprašanje je nadaljno polje, kjer se udeležujejo socialni oddelki banske oblasti. Hrvatski delodajalci se obnašajo tako, kakor so se obnašali na primer angleški delodajalci pred sto leti. Ponekod zaposlujejo moške po 13 ur dnevno. Zaposlujejo tudi žene in otroke. Najrajši bi delavce plačevali v blagu, namesto v denarju, ne drže se pogodb, nočejo zvišati plač pod izgovorom, »da bi jih delavci itak samo zapili« in da jim za to ni treba več denarja. Banska oblast bo skušala tudi na tem področju napraviti red, da bo vlada socialna pravica.

Glede izseljevanja in izseljenskega skrbstva je dr. Rasuhin izračunal, da je okrog milijon hrvatskih izseljencev v zadnjih 20 letih poslalo domov okrog 7 milijard din prihrankov in je to postavka, pred katero se je treba odkriti.

Banska oblast bo svojo socialno nalogo izpolnila, ako bo imela zavest, da stoji za njo narod, ki ima voljo, da si svoj socialni položaj izboljša.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 2. oktobra. b. Na večerajšnji seji zagrebške nogometne zveze je bilo sklenjeno, da se skliče izredni občni zbor Hrvatske nogometne zveze, ker so vsi funkcionarji Hajduka podali ostavko in se je končno zahvalil na položaju tudi sam dr. Simić. Po izjavi dr. Simića mora biti sklican občni zbor v trenutku, ko se odnošaji med srbskimi in hrvatskimi športniki zaostrojuje, namesto da bi se v sedanjem težkem času našlo sodelovanje. Zagreb, 2. oktobra. b. Danes je bila objavljena naredba banovine Hrvatske, po kateri so vsi javni notarji stavljeni na razpolago, obenem pa se jim prepoveduje izvrševanje advokatske službe.

Zarota v Mehiki

Mexico, 2. oktobra. AA. Reuter. O zatrtim pokusu zarote, ki je bila odkrita v zvezni državi Nuevo Leon, se je izvedelo, da je bil vodja zarote general Zarzoza ubit med streljanjem, ki se je razvilo med policijo in zarotniki. Izvedelo se je, da je general Zarzoza vodil zaroto, ki je hotela odstaviti predsednika Mehike generala Avillo Camajo, ki je bil pred kratkim izbran za predsednika države. General Zarzoza je hotel pobegniti, ko je izvedel, da je policija odkrila zaroto. Toda policija je pravčasno obkolila hišo in general je bil ubit med streljanjem. Ubit je bil tudi neki vojak.

Dobrudža zasedena

Sofija, 2. oktobra. AA. ETA. Poveljstvo tretje armade objavlja: Včeraj ob 9.30 urah se armade prekorčile tretjo črto in zasedle zadnji predel. Ob 17. uri je bila veva pokrajina zavzeta, ne da bi prišlo do kakšnih spopadov. Tako se je sedaj veva južna Dobrudža vrnila Bolgariji. Prebivalstvo je sprejelo to z nenavadnim veseljem. Da bi se preprečili tudi najmanjši spopadi, bodo novo mejno črto zasedli postopno in sicer v navzočnosti članov razmejilvene komisije.

Iz Francije

Pariz, 2. oktobra. AA. Havas. Kardinal Suhard, naslednik kardinala Verdiera, bo ustoličen kot pariški nadškof v metropolitanski baziliki Notre Dame v Parizu 6. t. m. Kardinal Suhard se je rodil 1874. leta. Za škofa je bil povečan leta 1928, za nadškofa Remsa je bil imenovan leta 1931, za kardinala je bil imenovan leta 1933, letos pa za pariškega nadškofa.

Curih, 2. okt. b. Pariški radio poroča, da bo v zasedenih francoskih področjih uporabljen zakon o Judih. Vsi Francozi, ki so židovskega pokolenja, se morajo takoj prijaviti oblastem. Oni židi, ki se ne bodo javili, bodo strogo kaznovani.

Newyork, 2. okt. b. »United Press« poroča, da angleške vojne ladje preganjajo dva francoska rušilca v bližini Ceute.

Angleške izgube na morju

London, 2. okt. t. Reuter. Admiraliteta poroča: V tednu med 15. in 23. septembrom je bilo potopljenih skupno 27 angleških in zaveznških trgovskih ladij, s skupno tonažo 159.288 ton. Od teh je bilo angleških ladij 19 s skupno tonažo 131.875 ton, zaveznških 3 s 13.000 tonami, nevtralnih pa 5 s 14.425 tonami. Večina teh ladij je bila potopljena od podmornic.

Sovražna trgovinska brodogoja so do 29. septembra izgubila skupno za 1 milijon 385.000 ton

Preimenovanje ljubljanskih gimnazij

Belgrad, 2. oktobra, m. Prosvetni minister dr. Korošec je podpisal odlok, po katerem se odsele imenujejo ljubljanske gimnazije takole: Dosedanja I. realna gimnazija se odslej imenuje I. moška realna gimnazija; II. moška realna gimnazija nastaja s odvojitvijo od I. moške realne gimnazije; dosedanja II. realna gimnazija je odslej I. ženska realna gimnazija; dosedanja III. realna gimnazija je odslej III. moška realna gimnazija; dosedanja IV. realna gimnazija je odslej IV. moška realna gimnazija; dosedanja ženska realna gimnazija se odslej imenuje II. ženska realna gimnazija. Banovina Hrvatska

Osebnosti

Belgrad, 2. oktobra, m. Z odlokom prometnega ministra so postavljeni pri ljubljanskem železniškem ravnateljstvu: za administrativnega uradnika 9. skupine Edmund Ingerle; za prometna uradnika 9. skupine Božo Globočnik in Andrej Stanojkovič; za pomočno strojevisko 9. skupine Izidora Bezljaj; za pomožnega vlakovodjo Francišk Tonj; upokojen je Josip Pehani, tehnik 8. skupine III. stopnje v Ljubljani.

Belgrajske novice

Belgrad, 2. oktobra, m. Jugoslovanski narodni odbor za normalizacijo je na osnovi čl. 7 uredbe o normalizaciji iz l. 1938 predpisoval n-rmo za milo. Po teh normah se sme trdo milo za pranje prodajati samo v kosih od 100—250 in 500 gr originalne teže, to je teže v svežem stanju. Če so kosi mila narejeni za sekanje na enake kose, potem sme vsak poedini kos tehtati po 125 gramov.

Belgrad, 2. oktobra, m. Davi je dopotoval v Belgrad ban draveke banovine g. dr. Marko Natlačen, ki je v zadevi slovenske banovine posredoval v več ministrstvih. Med drugim je bil sprejet tudi pri prosvetnem ministru in predsedniku senata dr. Korošcu, pri ministru dr. Kreku in pri zunanjem ministru dr. Aleksandru Cincar-Markoviću. G. ban je imel tudi več razgovorov z merodajnimi činitelji v notranjem ministrstvu.

ladij, od česar odpade na nemško brodogoja 1 milijon 67.000 ton, na Italijo pa 291.000 ton. Nevtralnih ladij pod sovražno kontrolo je bilo potopljenih 33.000 ton.

Angleži otrok ne bodo več pošiljali čez morje

London, 2. oktobra. t. Reuter. Angleška vlada objavlja, da odslej ne bo več pošiljala otrok v čezmorske kraje. Odlok velja za zimsko dobo. Doslej je bilo vsakega poslanca pod vladno zaščito 2.650 otrok. Nesreča, ki se je pripetila ladji »Benares«, ki je vozila otroke in je bila torpedirana, je zadosten razlog za vladno ogločitev v gornjem smislu.

Angleži zapuščajo Madžarsko

Budimpešta, 2. oktobra. AA. DNB. V diplomatskih krogih govore, da je angleško poslanstvo v Budimpešti pozvalo angleške državljane, naj zapuste Madžarsko in odpotujejo proti Indiji.

Novi režim na Norveškem

Oslo, 2. okt. AA. DNB: Uradni list za zasedeno norveško pokrajino je objavil uredbo komisarja Nemčije o državnih svetnikih, ki bodo obenem komisarji.

V tej uredbi se načelno predpisuje, da komisarji-državni svetniki vodijo posle posameznih ministrstev. Vsak komisar-državni svetnik je odgovoren pred komisarjem Nemčije za opravljanje poslov v svojem ministrstvu. Pooblaščen je, da lahko sklepa o vseh vprašanih svojega resora. Njegova pristojnost je razširjena tudi na sklepe in odločitve, ki so jih do sedaj odredjali in sprejemali kralj, vlada in parlament.

Ta uredba je bila objavljena v uradnem listu, ki sedaj zopet redno izhaja. Komisarji-državni svetniki so pooblašteni, da lahko nastavljajo tudi uradništvo. Ta uredba pa se ni dotaknila neodvisnosti sodišč. Komisar-državni svetnik v pravosodnem ministrstvu ima pravico pomiloščevanja.

Grof Teleki o politiki Madžarske

Budimpešta, 2. okt. AA. MTI: Predsednik madžarske vlade grof Teleky je imel govor na seji vladne stranke, v katerem je najprej podaril, da je prejel številne brzojavke iz raznih delov Erdeljske, ki je bila priključena Madžarski, in je nato rekel:

Italija in Nemčija sta zrelo premislili vse, ko sta sprejeli sklepe na Dunaju. Mi smo o vsem tem zrelo razmišljali in dasi ni bilo lahko kretniti po tej poti, smo vendarle razumeli, da je to edino možna pot. Dasi je bil položaj težak, je Madžarska po svoji svobodni volji sprejela te sklepe, ker lahko vsaka neodvisna država sprejme take sklepe in se jim prilagodi. Madžarska je od sv. Stefana do sedaj vzdrževala tesne kulturne in gospodarske zveze s številnimi evropskimi narodi, pri tem pa se zaveda svoje odgovornosti in je zmerom računalna s razvojem, kakor je tudi stalno želela, da bi se uredili nekateri težki problemi, ki se nanašajo na madžarski narod.

Predsednik vlade je nato izrazil žalost vseh Madžarov zaradi tega, ker so številni Madžari ostali izven meja. Grof Teleky je svoj govor zaključil s temi besedami: Madžarska hoče sodelovati pri skladni razpodelitvi proizvodnje, pri tem pa v prvi vrsti sodelovati z Nemčijo. Udeležba pri razpodelitvi gospodarske proizvodnje pa se mora izvesti v sporazumu s ostalimi narodi v Evropi. V tem oziru ima Madžarska posebno vlogo v Podonavju.

Drobne novice

Rim, 2. okt. m. Transcontinental Press. Včeraj so se v Rimu pričela trgovinska pogajanja med Italijo in Madžarsko. Razpravljajo predvsem o vprašanih proizvodnih zavarovanjih, ki so se pojavila kot posledica teritorialnega povečanja Madžarske.

Bratislava, 2. okt. m. Transcontinental Press. Notranji minister je izdal predpis, po katerem lahko židje prodajajo motorna vozila samo, če imajo za to posebno dovoljenje notranjega ministrstva.

Turin, 2. okt. AA. Stefani: Začeti s prihodnjo nedeljo, 13. oktobra, bo vzpostavljen delno železniški promet med Italijo in Francijo. Rim, 2. okt. AA. Stefani: Italijanska zmlusko športna zveza je odobrila spored tekmovalnja za svetovno prvenstvo, ki bo v Cortina d'Ampezzo od 1. do 10. februarja prihodnjega leta.

Dve novi uredbi

Uredbe o trošarini za sladkor

Belgrad, 2. okt. m. Na posredovanje slovenskih ministrov in na predlog fin. ministra je ministrski svet predpisal uredbu o osvoboditvi državne, banovinske in občinske trošarine za sladkor, namenjen za sladkanje vinskega mošta.

Uredba določa, da se sladkor, ki se nabavi za sladkanje vinskega mošta v l. 1940 zaradi okrepitve sladkorne vsebine mošta, oprošča državne, banovinske in občinske trošarine, in to samo v tistih krajih, kjer grozdje zaradi izjemnih vremenskih razmer ni moglo zadosti dozoreti ali se je moralo zaradi elementarnih vzrokov prej pobrati. Obstoj teh pogojev bodo na lastno odgovornost ugotovili krajevni kmetijski referenti. Kolšine sladkorja, ki so oproščene trošarine za sladkanje mošta, se morajo denaturirati. V ta namen se mora nabaviti breztrošarinski sladkor pri prodajni centrali za sladkor v Belgradu. Nabava breztrošarinskega sladkorja se lahko odobri največ 4 kg za 100 l vinskega mošta v soglasju s predpisi čl. 2 zakona o vinu in čl. 4 pravilnika za izvajanje zakona o vinu. Odobritev za izdajanje sladkorja bodo izdajala pristojna finančna ravnateljstva, državni finančni inspektorat o Zagrebu in delegacija državnega fin. inspektorata v Splitu. Pogoje in postopanje za odobritev dovoljenja kakor tudi kontrola nad uporabo v to svrhu izdanega sladkorja bo predpisal finančni minister. Kdor bi sladkor uporabljal v druge svrhe ali se drugače pregrešil proti določilom

te uredbe, bo kaznovan po čl. 33 in 34 zakona o državnih trošarinah.

Novi predpisi o milu

Belgrad, 2. okt. m. Na podlagi čl. 2, odstavka 3, uredbe o kontroli zalog blaga glede norm za milo, ki jih je objavil jugosl. narodni odbor za normalizacijo v »Službenih novinah«, je predpisal trgovinski minister naredbo o izdelavi mila. Po tej naredbi se zaradi pomanjkanja loja in drugih maslnih surovin za izdelavo mila prepoveduje do nadaljnjega izdelava normalnega mila po čl. 3/1 norm za milo kakor tudi grobeza mesarskega mila. Namesto navadnega mila predpisuje trgovinski minister izdelavo poljnega mila po čl. 3/2 norm za milo, ki ima v svežem stanju največ 50% mastnih kislin, od česar sme biti največ ena četrtina smolne kisline. Milo se sme polniti samo z neškodljivimi materijami in sme imeti največ 0.15% svobodnih alkalij in največ 0.5% ne-miljenih mastnih materij. Milo, izdelano v smislu določil te naredbe, se sme prodajati samo v komadnih po 100, 250 in 500 gr originalne teže, to je teže v svežem stanju. Vsi obrati za izdelavo mila v državi morajo prenehati izdelovati dosedanje milo v roku 14 dni po objavi te naredbe v »Službenih novinah«. Prav tako morajo ustaviti tudi izdelavo mesarskega mila vsi mesarski obrati. Preostale zaloge čistega in jedrnatega mila kakor tudi mesarskega mila morajo obrati razprodati v roku 30 dni, trgovine pa v roku 60 dni od objave te naredbe v »Službenih novinah«.

Napetost zaradi Sirije

Francoski komisar je odklonil zahteve komisije za premirje

Kairo, 2. oktobra. t. Associated Press: Po poročilih, ki prihajajo iz Sirije, francoski visoki komisar Puaux ni sprejel zahtev, ki mu jih je predložila italijanska komisija za premirje. (V včerajšnjem »Slovencu« smo poročali, da je italijanska komisija za premirje postavila obsežne zahteve, med njimi svobodno organiziranje za fašistične in narodnosocialistične organizacije, izdajanje italijanskega lista, predajo vseh pomorskih in letalskih oporišč in dr.) Kakor poroča tukajšnji arabski list »Al Misri« je francoski visoki komisar odklonil zahtevo, da izroči Italiji 800 vojni letal iz razloga, da je del sirskih letalskih sil bil odposlan na bližnji vzhod, med tem ko je drugi del kupila libanonska vlada. Zahtevo, da naj sirska vlada izroči vsa letališča Italiji, je bila tudi odklonjena iz razloga, kakor je dejal Puaux, ker se vsa letališča nahajajo na ozemlju Libanona in da Francija na podlagi mandatske pogodbe nima pravice da z njim razpolaga. Puaux je odklonil zahtevo, naj se suhozemska vojska zmanjša. »Misri« poroča, da je italijanska vlada zaradi odklonilnega odgovora francoskega visokega komisarja v Siriji odpoklicala pet generalov, ki so bili člani komisije za premirje v Siriji. Na njihovo mesto so bili odrejeni druge vojaške osebnosti, ki so že prišle v Sirijo.

Vojna v Afriki

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 2. okt. AA. Stefani. Sporočilo št. 117 se glasi:

Pri ogledniških poletih nad Severno Afriko so naši hitri oddelki našli južno od Sidi el Barija več oboroženih tankov in motociklov, ki jih je sovražnik po begu pustil. Na temelju novih podrobnosti sledi, da sta bili pri borbi, v kateri govori poročilo št. 116, zbiti dve letali od strani enega našega lovca. Razen tega so bila zbita tri sovražnikova letala v letalskem spopadu, o katerem govori poročilo 115. Ta letala so zbili naši bombniki. Hudo sta bili poškodovani še drugi dve angleški letali in sta bili prisiljeni spustiti se na otoku Kreti.

Usodne številke

Za usodnimi številkami, ki nam razodevajo, da je v letih 1935—1939 na Francoskem umrlo 118.000 ljudi več, kakor se jih je rodilo, in da na 1000 prebivalcev pride 140 starcev, izvemo sedaj, da tudi v Zedinjenih državah Severne Amerike število prebivalstva pada v isti meri. Ameriški listi objavljajo sedaj o tem, cele članke in razprave in si ne prikrivajo, kako zelo usodno bo postalo to dejstvo za moč in vpliv Zedinjenih držav v svetu. Ob tej priliki piše »The Faith« sledeče: »Čim raje narod rodi, tembolj je živ in tembolj ustrezajo napredku življenja vse njegove naprave in pobude. Tak narod ne okosteneva, ampak se giblje. Vsak Rus, vsak Japonec, vsak Kitajec, vsak Nemec ima več od življenja, čim več otrok se rodi v njegovem narodu, kajti on stoji v živem, neprestano krožečem toku življenja. Naraščanje rojstev je odločilnega pomena za narodovo usodo, kakor tudi za usodo vsakega posameznika. Le množitev naroda daje narodu in njegovi državi politično dinamiko; če pa ugaša biološka dinamika, potem bo kmalu ugasnila tudi politična. Čimveč jedcev, temveč borbe, čimveč borbe, temveč življenja in napredka. Kdor hoče bodočnost, mora hoteli potomstvo. Ko je Francija bila postavljena pred izbiro: več denarja ali več otrok, se je odločila za denar in s tem podpisala svojo propast. Najhujše pa vpliva usihanje življenjske dinamike v kmetiskem ljudstvu. Ni bilo zadosti, da je Francija v svetovni vojni izgubila 1 milijon kmetov. Po svetovni vojni je naraslo število bežečih iz dežele v mesto na 300.000, potem ko je v dobi od 1872—1891 zapustilo gorod 3 in pol milijona francoskih kmetov. Potem pa je še Blum, ko je bil na čelu vlade ljudske fronte, reducirati delovni čas tako, da so morali nastavit 80.000 kmetov delovnih moči na industrijskem področju. Ta beg z dežele je v največji meri povzročil tudi naraščanje nazadovanja rojstev, ker je bil kmet s tem demoraliziran. Ali naj tako pot hodi tudi Amerika?»

Sovražnikovo letalstvo je izvedlo več napadov na kraj Vuga in je bilo ranjenih pet oseb, v Tobruku pa ena oseba. Škoda je neznatna.

V srednjem delu vzhodnega Sredozemskega morja je naša podmornica »Medusa« zbila eno štirimotorno angleško letalo vrste »Sunderland«. V vzhodnem delu Sredozemskega morja je naše letalstvo napadlo sovražnikovo pomorsko eskadro, v kateri sta bili dve križarki. En naš letalski oddelek je bombardiral letališče v Adenu: Vsa naša letala so se vrnila domov.

Sovražnik je bombardiral Gerili v Somaliji, ne da bi povzročil škodo ali žrtve. Prav tako je o priliki napada severovzhodno od Direlave našel smrt en Askar. Škoda pa ni bilo.

»Abesinska vojna je bila začetek boja proti angleškemu imperiju«

Milan, 2. oktobra. AA. Stefani. Ko piše o petletnici začetka vojne v Abesiniji, pravi »Corriere della Sera«, da se kriza angleške nadoblasti v svetu začela dne 2. oktobra 1935. Velika Britanija je poskušala tedaj ne samo preprečiti pohod Italije na poti k njeni imperialni veličini, ampak je hotela celo zavarovati staro načelo, da se nobena poteza v bodoče ne sme izvesti brez njenega pristanka. Toda Italija se ni zmenila za angleške grožnje za časa gospodarske vojne in je šla svojo pot naprej. Doba sankcij je bila velikega pomena za Italijo in Nemčijo. Tedaj se je začela nova doba v Evropi in neizbežnost ter logika osi Rim-Berlin se je začela uveljavljati zmerom bolj jasno. 2. oktober je tudi usoden datum za človeštvo, ker so sedanji dogodki neposredna posledica tega prvega italijanskega koraka. Iz teh dogodkov pa se bo oblikoval popolnoma spremenjen obraz sveta.

»Messaggero« trdi, da se bo boj, ki se je začel

Včeraj spet hujši letalski boji nad Anglijo

Nemška poročila

Berlin, 2. oktobra. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Nemške letalske enote so 1. oktobra in v noči med 1. in 2. oktobrom izvedle ponovne velike napade na cilje, ki so važni za nadaljevanje vojne, in sicer v Londonu, v južni in srednji Angliji. Opaziti se je dalo mnogo požarov in eksplozij. Posamične enote so pod poveljstvom majorja Hana bombardirale v nizkem poletu navzlic hudemu streljanju protiletalskega topništva letališče Pambrook ter dosegle točne zadetke za bombami najtežjega kalibra na lopah in poškodovale precejšnje število sovražnikovih letal na tleh z bombami in strojniškim streljanjem. Vsa ta letala so se vrnila brez izgub domov.

Druge letalske skupine so napadle pristaniške naprave v Liverpoolu kakor pristaniške in industrijske naprave v Manchesteru. Bombe so povzročile velike požare in ogromno škodo zaradi eksplozij. Razen tega se je z nenadnimi napadi posamičnim letalom posrečilo narediti veliko škodo v noči oborožitveni tovarni severno od Londona in nekemu letališču za nočne poletke, ki se nahaja v bližini.

Angleških letal čez dan ni bilo videti nad nemškim ozemljem, niti nad kraji, katere je nemška vojska zasedla. Ponoči je sovražnik z večjim številom letal izvedel napad na mesta zahodne Nemčije in povzročil več požarov v zasebnih hišah. Povzročena je bila večja škoda. Več angleških bombnikov je letelo čez severno Nemčijo in do nemške prestolnice, vendar jih je streljanje protiletalskega topništva prešlo, da so spremenila svojo smer. Vzhodno od Berlina o angleška letala vrgla več zažigalnih in eksplozivnih bomb na neko opekarno. Druge škode ni bilo na stavbah, niti ni bilo človeških žrtev.

Izgube sovražnika dne 1. oktobra in v noči med 1. in 2. oktobrom znašajo 17 letal, od katerih jih je bilo 15 zbitih v letalskih spopadih, eno so zbili nočni lovci, eno pa protiletalsko topništvo. Dve naši letali sta izgubili.

Sovražnik je v zadnjem času zaradi posebne obrambne taktike nočnih lovskih letal in protiletalskega topništva utrpel težke izgube. Skoro povsod mu je to preprečilo, da bi po načrtu izvedel svoje napade.

Berlin, 2. okt. AA. DNB: Ponoči so nemške letalske sile izvedle ponovne uspešne napade na London, Birmingham, Liverpool ter bombardirale letališča, pristaniške naprave, tovarne in druge vojaške objekte. Pri napadu je sodelovalo več sto letal.

Nemci o novem angleškem orožju

Berlin, 2. oktobra. AA. DNB: Iz londonskih virov so bile v zadnjih dneh v delu svetovnega

PASTORALNO BOGOSLOVJE

je pravkar izšlo v III. popravljani in izpopolnjeni izdaji. Cena vezani knjigi, ki obsega 688 strani, je din 180.—.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA - LJUBLJANA

dne 2. oktobra 1935, nadaljeval, dokler ne bo sovražnik popolnoma uničen in dokler ne bo zavarovan evropski red, ki bo slonel na priznavanju življenjskih pravic Italije in Nemčije in na spoštovanju in pravičnosti za vse narode na svetu. Zmaga je zagotovljena, ker Italija in Nemčija ne bosta popustili, dokler ne dosežeta svojega cilja z vztrajnostjo in s svojimi vrlinami.

Angleška poročila

Kairo, 2. oktobra. t. Reuter. Angleško vrhovno poveljstvo poroča, da se na nobenem bojišču ni zgodilo nič izrednega. Italijanski letalski napad na Aden ni povzročil nobene škode. To je bil že 32. italijanski napad na to mesto.

Angleži trdijo, da prihajajo nemške čete v Afriko

Kairo, 2. okt. c. Reuter poroča, da je angleško poveljstvo prejelo zanesljiva poročila o tem, da se te dni nemške čete skozi Italijo vozijo na afriška bojišča, zlasti pa v Libijo. Nemške čete bodo odločilno sodelovale pri nadaljevanju italijanske ofenzive proti Egiptu.

Prav tako so opazili, da se zbirajo številne italijanske čete pri Kasale ob Sudanu in da nameravajo prodirati proti Kartumu iz Port Sudana.

tiska razširjena poročila o iznajdbah v angleški letalski industriji. Tako se je mnogo govorilo o nekih posebnih tipih bombnikov, ki bodo porabljeni za napade na Nemčijo. Berlinski politični in vojaški krogi izjavljajo, da gre tu za enostavno propagando, ki ima nalogo prikriti čedalje večje uspehe nemških letalskih napadov na Anglijo. Na ta način bi radi gotovi londonski krogi pridobili nazaj vsaj deloma izgubljeni ugled. Isti nemški krogi poudarjajo, da nič ne verjamejo, da bi bil skonstruiran nov tip angleškega bombnika.

Angleška poročila Nočni napadi

London, 2. okt. t. Reuter. Letalsko ministrstvo javlja naslednje uradno poročilo o letalskih napadih v noči od torka na sredo:

Napadi nemškega letalstva v pretekli noči so veljali obsežnim ozemljem v Angliji in na Škotskem, v glavnem pa so veljali spet Londonu in južnovzhodni Angliji. V Londonu so trpela predvsem predmestja. V sredino Londona so padle samo tri eksplozivne bombe, na severozahodni del mesta je bilo vrženih 12 zažigalnih bomb, na južnozahodni predel mesta pa so bili trije večji napadi. Nastali so požari, ki so bili hitro pogaseni. Škoda je ponekod večja. Žrtve niso številne. Nemška letala so bombardirala tudi zgradbe ob reki Mersey (Liverpool) in je bila povzročena večja škoda. Zažigalne bombe so povzročile požare. Število človeških žrtev je visoko. V severozahodnem delu Anglije sta bili bombardirani dve mesti (verjetno Glasgow in Clyde), kjer so bile poškodovane industrijske zgradbe in stanovanjske hiše. Nekaj človeških žrtev je obžalovati. V južnovzhodni Angliji so nemški bombniki metali bombe na več krajev, kjer je bilo v neki vasi v Essexu razdejanih več stanovanjskih hiš in je bilo tudi precej človeških žrtev.

Včerajšnji napadi

London, 2. oktobra. Associated Press. Letalsko ministrstvo poroča, da so bili nemški napadi danes po dnevu zelo hudi. Vsega skupaj je bilo do večernih ur šest napadov. Po neuradnem številu je sodelovalo pri napadih vsaj 200 nemških letal. Nemški bombniki so prihajali v več zaporednih valih čez

grofijo Kent, a tudi z južnozahodne strani. Le redkam nemškimi letalom se je posrečilo prebiti angleško obrambo in priti nad London, kjer so metali bombe, ki so povzročile nekaj škode, a zahtevale le malo človeških žrtev. Nemški bombniki so pri prihodu in pri odhodu metali bombe tudi na nekatera obsežna mesta v grofiji Kent. Popoldne so bili napadi manjšega obsega. Množenstveni napadi so prišli še le popoldne. Angleško letalstvo je bilo ves dan v boju in je uspešno razganjalo sovražne skupine. V kolikor je do večernih ur znano, je bilo sestreljenih pri današnjih bojih 9 nemških letal, Angleži pa so izgubili enega. Popoldne so »rije« Messerschmitti obstreljevali s strojnimi neke tovarne ladje, ki so plule po Rokavu. Angleški letalci so jih preganili in ladje niso bile poškodovane.

Diktator za zaklonišča v Londonu

Stockholm, 2. oktobra. t. DNB. »Dagens Nyheter« poroča iz Londona, da je bil admiral Edward Evans imenovan za diktatorja protiletalskih zaklonišč v Londonu in okolici. Dobil je obsežna polnomočja, da lahko svobodno razpolaga z vsemi podzemskimi prostori angleške prestolice. Švedski list ga imenuje »prvi kletar angleške prestolice«. Poročilo pravi nadalje, da so v Londonu že organizirali 200 postojank, kjer delijo hrano vsem brezdomcem in tistim, ki so prišli ob službo. Tudi vojaške kuhinje so ponekod postavili v podzemskih zakloniščih.

Od »Timesa« naprej uvideva ves tisk, da bo admiral Evans naletel na velike težave pri reševanju vprašanj, ki se same po sebi postavljajo. Zlasti bo imel težave glede segrevanja zaklonišč in dovoza svežega zraka pod zemljo. Vsi dosedanja poskusi, da bi se zaklonišča grela s premočjem, se niso obnesla in jih bo treba greti z električnimi pečmi, ali pa radiatorji s stoplo vodo. Zgrajena bodo nova zaklonišča, ki bodo ljudem nudila čim boljše prebivanje v dolgih zimskih nočeh. Trdijo, da bo vlada dala v to evrho na razpolago veliko denarja in da bo tudi v dosedanjih zakloniščih odpravila nedostatke.

Napad na Anglijo - odložen?

Washington, 2. oktobra. Associated Press. Dopisniki japonskih listov so dobili v Berlinu izjavo, v kateri uradni zastopnik nemške vlade izjavlja, da je bil položaj Nemčije tako z vojaškega kakor z diplomatičnega stališča tako okrepljen s sklenitvijo trovezve z Italijo in Japonsko, da Nemčija smatra, da ni nobene potrebe, da bi se prenaklila z vpadom na angleške otoke.

London, 2. oktobra. b. Iz poročil angleškega tiska se vidi, da je snočnja izjava vrhovnega poveljnika nemške vojske naletela na močan odmev v merodajnih londonskih krogih. Angleški vojaški krogi ne izključujejo, da se je nemško vrhovno poveljstvo odločilo, da ekoci vso zimo nadaljuje z letalskim obleganjem angleškega otočja, predvsem najvažnejših luk in mest, kot Londona, Liverpoola, Manchesterja, Birminghama in drugih važnih industrijskih središč v Angliji, na Škotskem in v Walesu. Poročilo dalje vidi, da bo s poostreno nemško pomorsko blokado občutno zmanjšan odpor Anglije ter da se ne izključuje možnost, da bi s samo takšnimi ukrepi lahko dosegli željene uspehe.

Napadi na Nemčijo

Berlin, 2. oktobra. AA. DNB: V noči od 1. do 2. oktobra so se angleški bombniki skušali približati Berlinu. Samo posameznim letalom se je posrečilo, da so letela nad Berlinom in vrgla bombe, ki pa niso napravile nobene večje škode.

London, 2. oktobra. AA. Reuter. Oddelki angleških bombnikov so izvedli ponoči napade na Berlin, Duisburg, Holden, Gelsenkirchen, Krefeld, na kanale v Porurhju, na Rotterdam in na več sovražnikovih letališč. Prav tako so letala hudo bombardirala pristanišča v Rotterdamu, Flissingenu, Dunkerqueu, Boulognu. Callaisu. Le Havru in postojanki pri Cap Grisne. Tri naša letala se niso vrnila.

Ostri ukrepi v Romuniji proti politikom-korupcionistom

Bukarešta, 2. okt. t. DNB: Poveljnik »Železne garde« Horia Sima je za prihodnjo nedeljo sklical nastop vseh legionarjev svoje garde. Pri tej priložnosti bo general Antonescu, voditelj države, objavil oklice na romunski narod, v katerem bo dal smernice za obnovo države.

Bivši državni podtajnik za tisk in propagando v Calinescovi vladi Titeanu je bil od sodišča, ki pregleduje premoženjsko stanje politikov, poklican, da obrazloži, kako je gospodaril z denarjem, ki mu je bil stavljen na razpolago za ureditev romunskega paviljona na svetovni razstavi v Newyorku. Za dva in pol milijona lejev (okroglo 700.000 din) ni mogel dati nobenih pojasnil. Ker je izjavil, da o potrošnih 7 milijonih lejev (okroglo 2 milijona din) dispozicijskega fonda noče povedati, kako jih je uporabil, je bil stavljen sodišču na razpolago in bo obtožen zločina goljufije v škodo državne blagajne v času svoje državne službe. (Titeanu je bil eden najbližjih sotrudnikov bivšega kralja Karola.)

Romunska vlada je sprejela uredbo, ki določa težke kazni za tiste, ki ne bi izvršili povelj za dobavo romunskih vojski. Ker je bilo v nekaterih krajih ob madžarski meji z novo razmejitevjo prekinjena cestna mreža, je romunska vlada izdala ukrepe, da bi se hitro dovršile nove prometne zveze med temi kraji in da bi bilo preskrbovanje teh krajev med krizo zagotovljeno.

Bukarešta, 2. okt. AA. Rador: Najodločnejše se zanikajo novice, ki so jih pred kratkim razširile neke inozemske radijske postaje in ki se še sedaj širijo o položaju v Romuniji, kakor tudi o tem, da je baše prišlo v Romunijo neko število nemških letalcev in da Nemčija in nemški vojniki pripravljajo zemljišče za pristajanje

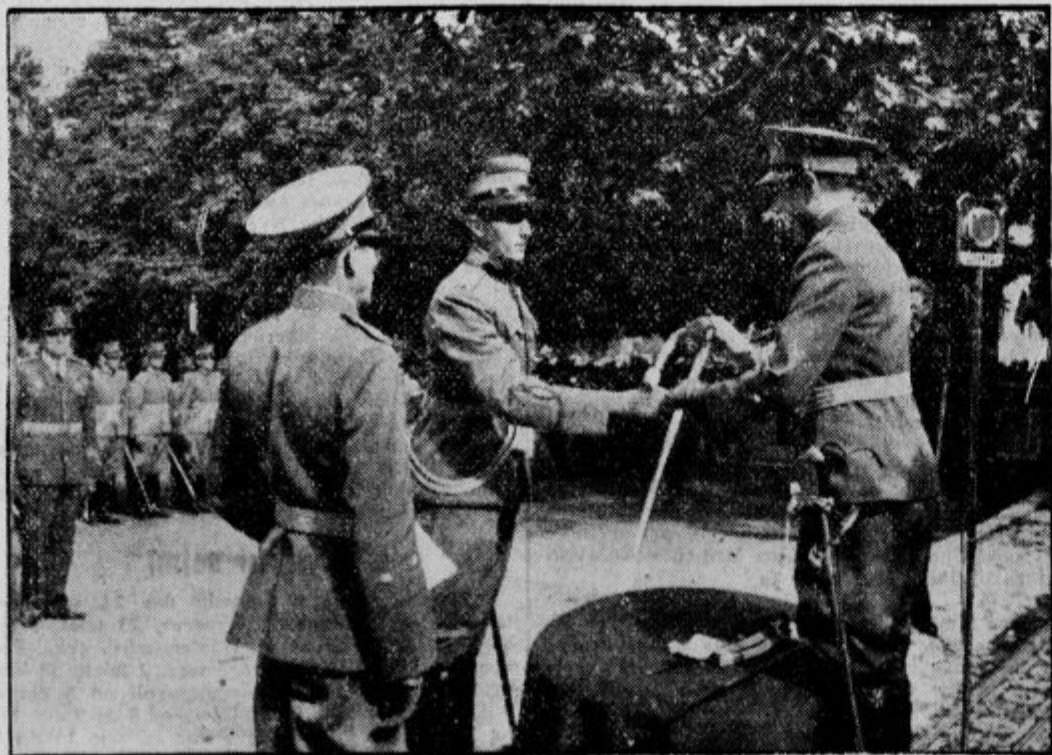
letal pri Tangovištu. Prav tako se zanikajo novice, da so nemški častniki in nemški strokovnjaki razmeščeni po pristaniščih, letališčih in v krajih, kjer so petrolejski vrelci.

Angleški industrijec zaprt

Bukarešta, 2. okt. AA. Reuter: Danes se je zvedelo, da je bil angleški državljani Miler, ravnatelj »Astra Romane Oil Company«, aretiran opolnoči v sportnem klubu Astra družbe v Snagovu, ki je 32 km oddaljeno od Bukarešte. Aretirale so ga štiri osebe v civilnih oblekah. Ni znan kraj, kjer se Miler sedaj nahaja, ker so ga prepeljali z avtomobilom, ki je bil zunaj pripravljen. Angleški konzulat vodi preiskavo. Miler je šest angleških državljan, katerega so romunske oblasti aretirale. Aretirajo smatrajo za najpomembnejšo od vseh dosedanjih, ker je Miler imel zelo važen položaj v eni največjih petrolejskih družb v Romuniji. To je prvi Anglež, ki je bil zaposlen v Bukarešti, pa je bil aretiran. Vsi ostali aretirani angleški državljani so bili zaposleni v petrolejskih krajih.

Upokojeni vseučiliški profesorji

Bukarešta, 2. okt. m. Državni vodja general Antonescu je včeraj podpisal odlok o upokojitvi vseh romunskih vseučiliških profesorjev, ki so dopolnili 65 let. Z istim odlokom so razveljavljeni vsi prejšnji odloki, ki so podaljševali pravico vsem zaslužnim profesorjem na univerzah, da smejo poučevati nad omenjenim letom starosti. Ta odlok je zadel zlasti Nikolaja Jorgo, ki je z današnjim dnem upokojen. Kakor je znano, je bil Jorga velik nasprotnik legionarskega pokreta.

Knez namestnik Pavle izroči sabljo najboljšemu gojencu vojne akademije. Poročilo glej v včerajšnjem »Slovencu«

Gospodarstvo

Pred našim notranjim posojilom Kako z denarne strani preprečiti dvig cen

V prejšnjem članku smo pokazali, kako je predvsem zadolžitev države pri Narodni banki povzročila veliko povečanje obkopa bankovcev kot glavne vrste denarja pri nas. Ker se ne moremo spuščati v podrobnosti, ne moremo na tem mestu raziskovati tudi količine obkopa drugih vrst denarja, vendar je zelo značilno, da so tudi čekovne vloge pri Poštni hranilnici znatno večje kot prejšnje leto. Nadalje je zelo težaven posel izračunati tudi hitrost obkopa denarja, ki je tudi velikega pomena za presojo denarnega vpliva na tvoritev cen. Tu so nam na razpolago le podatki Narodne banke o njenem blagajniškem prometu, nadalje o virmanskem prometu Poštne hranilnice na čekovnih računih in Narodne banke na žirovnih računih. Številke kažejo povečanje prometa v primeri z lanskim letom. Gotovo pa je tudi zastal promet žiralnega denarja, ker so naši denarni zavodi v velikem delu še vedno pod vplivom prejšnjih kriz imobilni in jih sedaj varuje tudi septembarska uredba (iz lanskega leta).

Ze v navadnem življenju pa čutimo, da se je dejansko hitrost obkopa denarja povečala, ker denar radi stalno naraščajočih cen sili v blago in se s tem veča hitrost njegovega obkopa.

Da bi preprečili neugodne posledice povečanja obkopa denarja in hitrost obkopa denarja vseh vrst na cene, je treba pač odstraniti vzroke, ki so povzročili povišanje obkopa, odn. hitrosti, in najti nova sredstva, ki bodo omogočila državi, da ne bo več posegala za dejansko kratkoročno zadolžitvijo pri Narodni banki in da bo svoje izredno narasle potrebe v današnjih časih financirala z izvori stalnega značaja ali pa z enkratnimi dohodki.

Po tej poti je šla delno že davčna reforma, vendar je ta reforma zajela samo mestno gospodarstvo in ne more prinašati vsega onega, kar država potrebuje za sedanje izredne velike potrebe. Davčna reforma bo v veliki meri izčrpala novonastalo kupno moč. Novo je nastala kupna moč delno radi zvišanja proizvodnje nekaterih predmetov, delno pa radi zviševanja cen. Ker pa je naš davčni sistem pre slab, da bi zajel dohodek takoj od nastanka in v čim večji meri, zato tudi davčne reforme, kakor smo jih imeli doslej, ne bodo imele onega vpliva na naše gospodarstvo, kakor ga pričakuje finančni minister. Da bi se izčrpala novo nastala kupna moč, je drugo sredstvo: posojilo. Ta način financiranja ima tudi svoje nevarnosti. Predvsem nam na koncu postane breme dolgov lahko pretežko, kar smo videli v deflacijskih krizah. Nazadnje mora priti ogromna inflacija, ki pomete z vso težo dolgov. Toda ta pot ima v sebi največjo nevarnost za obstoječi socialni red. Zaradi tega je tudi pot s posojili nevarna in treba je po njej iti previdno.

Zaradi tega se tudi pri nas veliko govori o posojilu, ki bo razpisano. Novo posojilo naj bi služilo namenom državne obrambe in izvajanju

javnih del, zaradi tega proti njemu ne more biti pomislekov. Obojega smo potrebni in sredstva za te potrebe se morajo najti. Gre samo za obliko, kako spraviti potrebne zneske za posojilo skupaj. Da bo morala tukaj država poseči po sredstvih, ki jih doslej nismo bili vajeni, nam narekuje današnji izredni čas, v katerih živimo. Kajti čisto gotovo je, da bi navadna emisija navadnega posojila tudi z največjim indirektnim pritiskom ne dosegla svojega uspeha.

Namen novega posojila je dvojen: prvič mora izčrpati novonastalo kupno moč, da ne bo povzročila inflacije, drugič pa mora država dobiti sredstva za nadaljnje financiranje svojih potreb. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, s kakšnimi sredstvi se da to doseči. Če se že zahtevajo od državljanov velike dajatve, naj bodo gospodarsko upravičene ter pravične in utemeljene v socialnih načelih. Zato mora biti novo notranje posojilo tudi temu primerno razpisano. Če bomo novemu posojilu rekli tudi prisilno, ne bo temu ugovarjali, ker so pač današnji časi taki, da morajo vsi državljani nekaj dati za državo. Pač pa morajo pri tem merodajni faktorji paziti na gospodarske momente, ki bodo napravili posojilo znosno, da ne bomo uničili narodni kapital, ki ga bomo potrebovali še kasneje. Če bi bil naš davčni sistem dober, potem bi se najlažje dala stvar z notranjim posojilom urediti tako, da bi se kapitaliziralo plačilo davkov in bi se lahko vedelo, koliko odpade na koga. Zaradi tega mora biti naša finančna politika izredno previdna, da bo dejansko zajela vse one, ki lahko podpišejo novo posojilo, obenem pa da bo dala olajšave onim, ki to težko store in oprostila one, ki tega ne morejo.

Ob tej priliki pa se spominjamo še nečesa, za kar je sedaj prilika. Vsa povojna leta se že večje vprašanje predvojnih avstrijskih in ogrskih ter deželnih posojil, za katere ne dobe lastniki nobenih obresti, odn. anuitet. Sedaj je prilika, da se to vprašanje uredi, kar bo ugodno vplivalo v nekdanjih avstroogrijskih krajih. Če je država uredila vprašanje vlog pri Poštni hranilnici iz predvojnih časov, če je država uredila vprašanje predvojnih srbskih posojil za inozemske upnike, potem morajo vendar priti tudi enkrat na vrsto naši državljani, lastniki predvojnih obveznic. Pri težitvi teh starih obveznic k vpisovanju novih posojil bi spravila to, nad 20 let staro vprašanje s sveta in bi v prvi vrsti bili na boljšem naši denarni zavodi ter socialne ustanove. Likvidnost naših denarnih zavodov bi bila mnogo večja in tudi socialne ustanove bi lahko drugače pomagale ljudem, če bi se to vprašanje enkrat spravilo s sveta. Zato smatramo, da je ta predlog finančnemu ministru vreden vsega vpoštevanja, ker bi tudi za kredit države bilo ugodno, če se stvar uredi zadovoljivo in pridejo upniki saj do nekkih pravic in sredstev.

Mulaček: Gradbeni predpis

Kot III. zvezek zbirke zakonov je izdalo društvo Pravniki Gradbene predpise v priredbi Rajka Mulačka, sodnika celjskega upravnega sodišča. Dočim je v prvih dveh zvezkih sodna zakonodaja, je v pričujočem obdelana pomembna veja upravne zakonodaje. Tudi ta zvezek se drži utrjenega pola nekdanje Manzove zbirke zakonov tako, da za zakonskim besedilom prinaša v drobnem tisku seznam zakonov, uredb in uradnih razpisov, ki so v kakršni koli zvezi z dotičnim paragrafom, pod črto pa prinaša izreke upravnega sodstva. V tem oziru je Mulačkovo delo obudovanja vredno, saj prinaša poleg številnih citatov uredb in razpisov prav do 18. stoletja nazaj, tudi gotovo popolno zbirko vseh sodb celjskega upravnega sodišča, ki se nanašajo na gradbeno pravo, v prvovrstni leksikalni prireditvi: na katerem koli mestu more iščočega zanimati dotični sporedni predpis, ga bo hitro in lahko našel. Žal, sodb državnega sveta razen nekaj citatov, ni. Kar pa bi vrednost izdaje gotovo povečalo, naj bi bil v drugem natisu uvodni pregled, kakršnega imajo novejši izdaje tudi Manzove zbirke.

Pričujoči zvezek prinaša najprej gradbeni zakon, pravilnik za izdelovanje regulacijskih načrtov, splošna navodila za izdelavo uredbe o izvajanju regulacijskega načrta in gradbenega pravilnika ter norme za označevanje regulacijskih načrtov za naselja, nato pa v dodatkih A) do F) gradbeno-obrtne predpise, gradbene takse s pojasnili, določbe o. d. z. v gradbenih in sorodnih zadevah, delavsko-zaščitne predpise v gradbenih zadevah, popolno besedilo zakona o pooblaščenih inženirih in končno predpise o gradnji zaklonišč za zaščito pred zračnimi napadi. V jezikovnem oziru je besedilo prečiščeno in ustreza današnji uradni slovenščini, čeprav bi en ali drug srbohrvatski izraz, ki se iz navade vleče po naših uradnih spisih, lahko zamajala slovenska beseda. Pričujoča priredba gradbenih predpisov je delo, za katero moramo biti društvu Pravniki in avtorju zelo hvaležni. F. Š.

Izvoz grozdja. Po odredbi ministrstva za trgovino in industrijo z dne 20. septembra t. l., se sme od tega dne dalje proizvajati meza iz sliv in od 25. septembra dalje izvažati presno grozdje poznih sort.

Konkurz je razglašen o imovini zapuščine umrlega Ivana Šimona, trgovskega zastopnika v Mariboru, Aleksandrova cesta 51. Prvi zbor upnikov 14. oktobra, oglašiti se je do 31. oktobra, obči ugotovitveni narod 11. novembra 1940.

Licitacija. Dne 21. oktobra 1940 bo prva licitacija za gradnjo gornjega stroja na drž. cesti št. 60 od km 1.100 do 2.100 (Sv. Lenart—Sv. Benedikt). Proračunska vsota 317.280 din.

Zvišanje diskonta v Pragi. Da se prilagodi raven obrestne mere v protektoratu obrestni meri v Nemčiji, je na koncu preteklega meseca Narodna banka za Češko in Moravsko zvišala diskontno obrestno mero od 3 na 3,5%, lombardna obrestna mera za vrednostne papirje pa je določena enotno na 4,5%.

Redno licencovanje bikov bo v brežiškem okraju po naslednjem razporedu: dne 14. oktobra: ob 8 zjutraj na sejmišču v Dobovi za občino Dobova; istega dne ob 9 na sejmišču v Kapelah za občino Kapela; istega dne ob pol 10 v Župeleu pri gostilni šanežič za občino Bizelsko; istega dne ob 11 v Globokem za občino Globoko in Piscec; istega dne ob 12 na Dol. Pohanci za občino Artiče, Videm ob Savi in Zdole; istega dne ob 14 na sejmišču v Brežicah za občino Brežice in Catež; istega dne ob 16 na Jesenicah za občino Vel. Dolina. — Dne 15. oktobra: ob 8 na sejmišču v Rajhenburgu za občino Rajhenburg, Sevnica in event. tudi Videm; istega dne ob 10 v Koprivnici za običajno okolico občin Podsreda in Senovo; istega dne ob 11 v Podsedri za ostali del občine Podsreda; istega dne ob 14 na Blanci pri občini za občino Blanca. — Dne 16. oktobra: ob 8 na sejmišču v Sevnici za občino Sevnica in event. tudi za Blanco, v kolikor je rejec bliže Sevnici kot Blanci; istega dne ob 10 v Podgorju pri gostilni Pipan za občino Zabukovje.

Jesenska plemenska sejma za biske bosta v Novem mestu dne 12. oktobra ob 8 zjutraj in v Vel. Laščah dne 22. oktobra ob 7 zjutraj. Živno-rejce posebno opozarjamo na ta dva plemenska sejma. Zivnorejci naj na plemenski sejem v Novem mestu priženejo biske iz edine novomeškega in krškega okraja, na plemenski sejem v Vel.

Borze

Dne 2. oktobra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14,70—14,90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 1.639.017 din na belgrajski 5.445.000 din. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 266.000 din.

Ljubljana — uradni tečajji

London 1 funt 178,27—181,47
Newyork 100 dolarjev 4425,00—4485,00
Ženeva 100 frankov 1020,31—1080,31

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt 220,46—223,66
Newyork 100 dolarjev 5480,00—5520,00
Ženeva 100 frankov 1260,82—1270,82

Ljubljana — zasebni kliringi

Berlin 1 marka 17,72—17,92

Zagreb — zasebni kliringi

Solun 100 drahem 61 denar

Belgrad — zasebni kliringi

Solun 100 drahem 60,15—60,85
Sofija 100 dinarjev 91,20—92,80

Curih, Belgrad 10, Pariz 9,85, London 16,95,

Newyork 435, Milan 21975, Madrid 40, Berlin 17450, Stockholm 10365, Budimpešta 8550, Ate-ne 3, Carigrad 280, Bukarešta 2,25, Helsing-fors 8,90, Buenos Aires 101.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 437 —439

v Zagrebu 437 —439

v Belgradu 437,50—438

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99 denar, agrariji 52—53, vojna škoda promptna 437—439, begunške obveznice 76,50—77,50, dalm. agrariji 69—70, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 94,50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. posojilo 94 denar. — Delnice: Trboveljska 315 denar, Kranjska industrijska družba 148 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. posojilo 97 denar, agrariji 51,50 denar, vojna škoda promptna 437—439, begunške obveznice 77,50 blago, dalm. agrariji 70,50 blago, 6% šumske obveznice 70,50 blago, 4% severni agrariji 51,50 denar, 8% Blerovov posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 94,50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. posojilo 92 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 denar, Trboveljska 38—340 (350), Gutmann 45 denar, Sladk. tov. Bečkerek 600 denar, Sladk. tov. Osijek 210 denar, Osj. livarne 165 denar, Isis 60 blago, Oceania 650 denar, Jadr. plovlja 400 denar.

Belgrad. Državni papirji: agrariji 58,25 denar, vojna škoda promptna 437,50 do 438 (437,50), begunške obveznice 76,50—77,50, dalm. agrariji 69 denar, 6% šumske obveznice 69—70, 7% Blerovo posojilo 94 denar (95). — Delnice: Narodna banka (6,500), Priv. agr. banka 192 denar (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskih pridelkov na sejmu v Kranju dne 30. septembra 1940. Dogon: 50 volov, 18 krav, 14 telet, 2 bika, 30 svinj in 35 prašičev. Prodanih je bilo: 32 volov, 10 Okrav, 14 telet, 1 bik, 21 svinj in 18 prašičev. Cene naslednje: voli I. vrste din 9.—, voli II. vrste din 8,50, voli III. vrste din 7.—, telice I. vrste din 9.—, telice II. vrste din 8,50, telice III. vrste din 7.—, krave I. vrste din 8,50, krave II. vrste din 7,75, krave III. vrste din 6.—, teleta I. vrste din 9,50, teleta II. vrste din 8,25, prašiči špeharji din 16—17, prašiči pršutarji 14—15 za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7—8 tednov stari 250 din do 300 din za glavo. — Goveje meso prednji del din 18.—, svinjina din 22—24, slanina sveža din 24, svinjska mast din 26, čisti med din 26, neoprana volna din 34—38, oprana volna din 48—56, goveje surove kože din 20, telečje surove kože din 22, svinjske surove kože din 9—11 za 1 kilogram. — Pšenica din 4,50, ječmen din 4,50, rž din 4,25, oves din 3,75, koruza din 4, fižol din 6—9, krompir din 1,50—2, lucerna za krmo din 1,50—1,75, seno din 1,50—1,70, slama din 0,75, jabolka II. vrste din 6—8, III. vrste din 3—6, hruške I. vrste din 14, II. vrste din 10, III. vrste din 5—8, pšenična moka Og din 9.—, koruzna moka din 6.—, ajdova moka din 7—10, ržena moka 6—6,50 din, koruzni zdrob 6,50 din za 1 kg. — Trda drva din 140—150 za 1 m³, jaja din 125—150 za komad, mleko din 2,25—2,50 za liter, surovo maslo din 40—44 za 1 kilogram.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Litija dne 1. oktobra t. l. voli I. vrste din 8,50, voli II. vrste din 8.—, voli III. vrste din 7.—, telice I. vrste din 7,50, telice III. vrste din 7.—, krave I. vrste din 7.—, krave II. vrste din 6,50, krave III. vrste din 6.—, teleta I. vrste din 11, teleta II. vrste din 10, prašiči špeharji din 16, prašiči pršutarji din 14, za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del din 14, zadnji del din 16, goveje meso II. vrste din 14, svinjina din 18, slanina din 24, svinjska mast din 26, čisti med din 26, goveje surove kože din 20, telečje surove kože din 26, Krompir din 1,50, lucerna din 1.—, seno din 0,80, slama din 0,50, jabolka I. vrste din 6.—, II. vrste din 4.—, III. vrste din 3.—, pšenična moka din 5—9, koruzna moka din 4.—, ajdova moka din 6.—, za 1 kilogram. Trda drva din 110 za 1 m³, jaja din 1.— za komad, mleko din 2,50 za liter, surovo maslo din 36 za 1 kg. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 5 din za liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 8 din za liter.

Živinski sejmi

Živinski sejem v Črnomlju dne 24. septembra t. l. Dogon: 615 volov, 59 juncev, 23 telet, 1 bik, 65 krav, 426 prašičev in 41 plemenskih svinj. Prodanih je bilo: 100 volov, 6 juncev, 2 teleti, 38 krav in 55 prašičev. Cene naslednje: voli od 8 din do 9 din, junci od 8 do 9 din, teleta od 8 do 9 din, biki od 7 do 8 din, plemenske svinje za rejo 15 do 16 din in krave 6 do 7 din za kg žive teže. Mladi prašički po 8 tednov stari od 170 din do 250 din za glavo.

Zvišanje prejemkov nameštencev na Hrvaškem

Nedavno smo poročali, da je Zveza hrvatskih zasebnih nameštencev v Zagrebu zahtevala, da se s 1. septembrom izplačujejo naslednji draginjski dodatki na plače, ki so bile v veljavi dne 1. septembra 1939: do 2500 din 40%, od 2500 do 3500 din 30%, od 3500 do 4500 din 20% in pri plačah nad 4500 din 10%. Ker med nameščenici in poslodajalci ni prišlo do sporazuma glede teh zahtev, je bilo obojestransko predlagano razsodišče, ki sta ga tvorila predstojnik oddelka za socialno politiko g. dr. Josip Rasuhin in predstojnik oddelka za industrijo in trgovino g. dr. Mirko Lamer. To razsodišče je sklenilo naslednje: 1. Osnova za izračunavanje draginjske doklade so skupni prejemki dne 31. avgusta 1939, računajoč vse prejemke, pa tudi v naravi. 2. Lestvica za draginjsko doklado je naslednja: pri mesečnih plačah do 1100 din 50%, od 1101 do 1500 din 45%, od 1501 do 1600 din 40%, od 1601 do 2000 din 35%, od 2001 do 2100 din 25%, od 2101 do 2500 din 25%, od 2501 do 2600 din 20%, od 2601 do 3500 din 15%, pri mesečnih plačah nad 3500 din pa 10%. 3. Ta draginjska doklada se začne izplačevati dne 1. septembra 1940. Če so poslodajalci že prilagodili plače, potem je nameščenec samo izplačati razliko navzgor. Če znaša povečanje več kot sedaj predpisani odstotek, ga delodajalec ne more v nobenem primeru znižati.

Zahteve trgovine

V nedeljo, dne 29. septembra, je bila v Belgradu seja Osrednjega predstavništva zvez trgovskih združenj, katere so se udeležili tudi zastopniki Zvez trgovskih združenj iz Ljubljane. Na seji je bila sklenjena naslednja resolucija:

1. Država naj boljše poskrbi za preskrbovanje industrije in trgovine s potrebnimi surovinami in neobhodno potrebnimi predmeti.

2. Uredbe o pobijanju draginje, kontroli cen in pošiljanju na prisilno delo naj se popravijo in dopolnijo tako, da bi se mogli pravično ceniti prestopki, ki povzročajo kazni.

3. Obstoječe karteje je treba prepovedati ravno v svrhu pobijanja draginje in ne sme se nikakor dovoliti ustanavljanje novih.

4. Ker niti v začetku desetega meseca v tem letu davčne oblasti niso bile v stanju, da na osnovi posameznih davčnih novel od 23. decembra lani izvrše odmero davka za leto in jo sporoče trgovcem, so davčne reforme šle mimo svojega cilja ter jih je treba v interesu gospodarstva in fiskusa ukiniti v smislu zahtev konferenc vseh zbornice in državi, katere so bile svoj čas predložene finančnemu ministru.

5. Da bi se v vseh vprašanjih, ki regulirajo gospodarsko življenje v naši državi, moglo doseči praktično izvedljive rešitve, je neobhodno potrebno, da gospodarska ministrstva in državne gospodarske ustanove zahtevajo in sprejemajo stalno in posvetovalno sodelovanje gospodarskih organizacij.

Banovina Hrvatska ima premalo dohodkov

Iz poročila predstojnika finančnega oddelka banovine Hrvatske g. dr. Franoliča posnemamo naslednje podatke: Banovina Hrvatska je dobila nove viře dohodkov, ki so neelastični. Neposredni davki se ne morejo v primeru potrebe po volji v znatni meri povečevati. Tudi takse, ki jih je

dobila banovina Hrvatska, so previsoke. Neposredni davki so tudi dalj manj kot proračun, dočim so dale takse proračunane dohodke. Trošarine na vino in žganje so prinesle komaj 60% proračunskega zneska. Na vsak način davčni viri, ki jih je dobila banovina Hrvatska, niso zadostni za kritje najrazličnejših potreb. To se je videlo posebno sedaj ob podražitvi blaga. Za povečanje plač banovinskim uslužbenem je treba najeti novo kritje. Povečali so se tudi stroški za vzdrževanje bolnišnic, ker so narasle cene zdravil in zavojnega materiala ter živil. Ker se opaža tendenca, da se mnoge industrije selijo v vzhodne dele države, mora banovina Hrvatska paziti, da obremenitev kapitala ne bo prevelika, ker lahko drugače doživi, da se ji bo odselila industrija. Seveda igrajo pri tem pojavu v industriji važno vlogo tudi drugi momenti, t. j. momenti negospodarske in po nekkih znakih tudi politične narave. Na koncu je g. dr. Franolič naglasil, da uradniški aparat ni zadosten, posebno v davčni stroki ter ga je treba izboljšati.

Poslužite se položnic!

ki so bile priložene včerajšnji številki »Slovenec« za obnovo naročnine in za nakazilo 10 dinarjev za »SLOVENEČEV KOLEDAR«

Naročniki »Slovenec«, »Slov. domac in »Domoljubac« dobe koledar za 10 din. Nenaročniki teh listov pa za 28 dinarjev!

S svojo aktualno vsebino in s svojimi kakovostnimi članki bo koledar posebnost na našem knjižnem trgu in tudi zelo noveletno darilo za vse naše naročnike.

Ker bomo tiskali le toliko izvodov koledarja, kolikor bo prednaročil, vabimo, da ga vsak čim prej naroči. Prednaročila bomo sprejemali do 1. novembra t. l.

Veliki »Slovenčev koledar« je knjiga, ki ne sme manjkati v nobeni slovenski družini!

»Slovenčev koledar«

Ljubljana — Kopitarjeva ul. št. 6

Prehrana in letošnji pridelek v Nemčiji

Iz nedavne izjave nemškega kmetijskega ministra Darreja izjemamo, da je znašala letošnja letina žita v Nemčiji 24,6 milj. ton, dočim je znašala povprečno 1934—1938 letina 25,1 milj. ton. Toda nemške zaloge žita znašajo še sedaj 6,2 milj. ton, letos pa ima Nemčija še 150.000 ton moke več pri pekih. Letina krompirja je dala 60 milj. ton, t. j. 5 milj. več kot v zadnjem letu pred vojko. Sladkorne pese je letos 20 milj. ton (lani samo 18,7 milj. ton). Obrok masti bo ostal enakpremenjen kakor tudi obrok mesa. Za prekrbo z zelenjavo kaže boljše, samo za sadje kaže slabše. Dovozi mleka v mlekarne so znašali leta 1933 10,3 milijarde litrov, lani 15,9 milijard litrov. Sredi vojne pa so dobave mleka narasle za 10—15%, kar omogoča povečanje proizvodnje masla. V prvi polovici letos je znašala nemška proizvodnja masla 30% več kot leta 1939. Za izgrajevanje mlekarne je bilo potrebnih 300 milj. mark. Povečanje za zelenjavo je narasla za 30%, nekateri pridelki pa še celo bolj.

Težave v prehrani Holandije in Belgije so pretirano cenjene v inozemstvu. Težje pa bo v Franciji, kjer bodo nekatera mesta morala stradati. Območje Nemčije eega od severnega rta do italijanske intercene sfere. S tem so možnosti izmenjave in trgovine številnejše kot so bile prej.

Laščah pa naj priženejo biske iz ostalih organizacij. Na sejem naj se prižene le prvovrstne biske v starosti od 1—2 let.

Jesensko licencovanje plemenskih bikov in mrljasev bo v kočevskem okraju po naslednjem razporedu: 12. oktobra ob 8,30 pri Stihu v Vidmu za občino Videm-Dobrepolje, ob 10,30 v Vel. Laščah za občino Vel. Lašče, ob 13 v Ortnoku za občino Vel. Lašče, ob 13,30 na sejmišču v Sodražici za občino Sodražico, ob 14,30 pri občini v Loškem potoku za občino Loški potok, ob 16 pri občini v Dolenji vasi za občino Dolenja vas, ob 17 pri Cenuh v Ribnici za občino Ribnica; 13. oktobra ob 8,30 v Starem logu za občino Stari log; ob 10 na sejmišču v Kočevju za občino Kočevje-okolica in mesto, ob 14 pri občini v Mozeltju za občino Mozeltj, ob 16 pri občini v Koproniku za občino Kopronik; 14. oktobra ob 10 pri občini v Fari za občino Fara, ob 14 pri Medicu v Kočevski reki za občino Kočevska reka.

Cene kmetijskim pridelkom v Celju dne 28. septembra t. l. Pšenična moka bela 9 din., krušna 4,75 din goveje meso I. vrste 18 din., II. vrste 16 din in III. vrste 14 din., teletina 18—20 din., svinjina 20—22 din., svinjska mast 24—26,75 din., sveža slanina 24 din., krompir 2 din., sladko seno 1,10 din., pšenična slama 0,55 din fižol 6—7 din in ječmen 4 din za 1 kg 10 komadov jaje 12,50 dinarjev in sladko mleko 2,50 din za liter.

Slov. Glasbena Matica v Clevelandu

Važno delo slovenskega rojaka konzula dr. Malija med ameriškimi Slovenci

Cleveland O. 12. septembra 1940.

Lansko leto je bil imenovan v Clevelandu za častnega konzula g. dr. Jakob Mali, naš clevelandski rojak, ki je razvil takoj z nastopom svoje službe žilavo delavnost za povzdigo narodnega, kulturnega in gospodarskega življenja v ameriški Ljubljani. Organiziral je že več kulturnih organizacij, ki so krepko posegle v življenje v naselbinah. Med drugim je ustanovil s pomočjo opernega pevca g. Antona Šubel-**na slovensko Glasbeno Matico**, za katero je poskrbel potrebna finančna sredstva. Med našimi izselenci v tujini nobena stvar toliko ne pospešuje narodne zavesti in jo ne ohranja tudi med mladino, rojeno v Ameriki, kakor slovenski pesem. Naša blaglasna slovenska in umetna narodna pesem je priznana kot najlepša pesem, katero občudujejo tudi drugi narodi in jo radi poslušajo. Radio postaje, ki prinašajo posebne slovenske ure, dobivajo nešteto pisem od Američanov, ki je ne morejo prebrati in katero z veseljem poslušajo.

Ustanovitev te glasbene matice ni bilo lahko delo, in ko bi g. konzul ne bil tako vztrajno žilav in odločen pri svojem delu, bi je nikdar ne bilo. Tekom prvega polleta svojega obstanka je pa že pokazala, da bo mogočen faktor v našem narodnostnem življenju clevelandskih Slovencev. Prvič jo nastopila s svojim koncertom za rojstni dan našega kralja. Najprej je pela pri slovenski maši, ki je bila v cerkvi sv. Lovrenca, kjer je domači župnik kanonik John Oman imel slovesno mašo in slavoslovni govor. V svojem govoru je dejal, kakor posnemamo po naših clevelandskih angleških dnevnikih tudi tole: »Zanimivo je, da je Jugoslavija sredi evropskega bojnega meteža ostala še do

danes dežela miru. Gotovo je nedolžnost mladih let mladega kralja veliko pripomogla k temu zavidanju vrednemu položaju države, česar se veselimo tudi mi ameriški Slovenci, in zato tako z veseljem praznujemo danes slavnost njegovega sedemnajstletnega rojstnega dne.«

Zvečer je bil koncert Glasbene Matice v slovenskem Narodnem Domu, ki je uspel nad vse pričakovanje sijajno. Pesnik Ivan Zorman je imel uvodni nagovor, kjer je pojasnil pomen Glasbene Matice za clevelandske Slovence. Zbor Matice je na to najprej zapel ameriško himno »God bless America« (Bog blagoslovljaj Ameriko) in našo državno himno. Za tem je imel globoko zamišljen patriotski govor svetnik našega poslanstva v Washingtonu g. dr. Rybar, ki je prišel za to priliko na povabilo g. konzula v Cleveland. V svojem govoru je navduševal ameriške Slovence, da naj v teh težkih zgodovinskih urah ostanejo zvesti svoji novi državi, ki jih je tako ljubeznivo sprejela in jim dala boljšega kruha, pri tem pa prav tako zvesti svoji državi in svojemu narodu, čigar kri so. Njegov govor so omenjali vsi dnevi clevelandski časniki s pohvalo in priznanjem. Mešani zbor Glasbene Matice je zapel »Gozdič je že zelen« in »Venček narodnih pesmi«. V četverospetu in peto spetu so zapeli Karolina Budan, Vida Kmet, Amalija Plut, Franc Bradač in Ivan Lube je zapel znano arijo iz Lucia Lamermoor in »Gor čez izaroc«. Jozefina Milavec-Levstik je zapela solo »Zanjica« in arijo iz »Pikove dame«. Četverospet, v katerem so bili Alojzij Bele, Franc Plut, Ivan Nosan in Ivan Lube je zapel »Jaz pa eno ljubečo imam«, »Teče mi vodic« in »Vinček, oj vinček moj«. Koncert je zaključili mešani zbor z »Zabučale gore«, »Ljubca povej, povej in odlomek iz Cavaleria Rusticana. Na

glasovirju je spremljala vse točke Vera Milavec. Dvorana je bila nabit polna, ki je obisipala pevce in zbor z nepriljnostno pohvalo.

Vse kaže, da bo slovenska Glasbena Matica v Clevelandu postala trajna ustanova, ki bo rodila še mnogo lepih sadov med rojaki v Clevelandu in z njeno ustanovitvijo je g. konzul dr. Mali izvršil veliko kulturno narodno delo, za katero mu je domovina dolžna veliko hvaležnost.

Kakor razvidno iz ameriškega slovenskega časopisja: nastopa g. dr. Mali neprestano pri vseh večjih slovenskih prireditvah s svojimi govori in predavanji, v katerih je pravi mojster. Pa tudi po raznih prireditvah po mestu med najrazličnejšimi narodnostni nastopi in tako nosi slovensko in jugoslovensko ime po vsem Clevelandu. Zelo veliko ga vabijo tudi razne višje šole, univerze in klubi, da jim predava o Slovenceh in o Jugoslaviji. Samo v enem mesecu je imel več kot 20 takih govorov in predavanj.

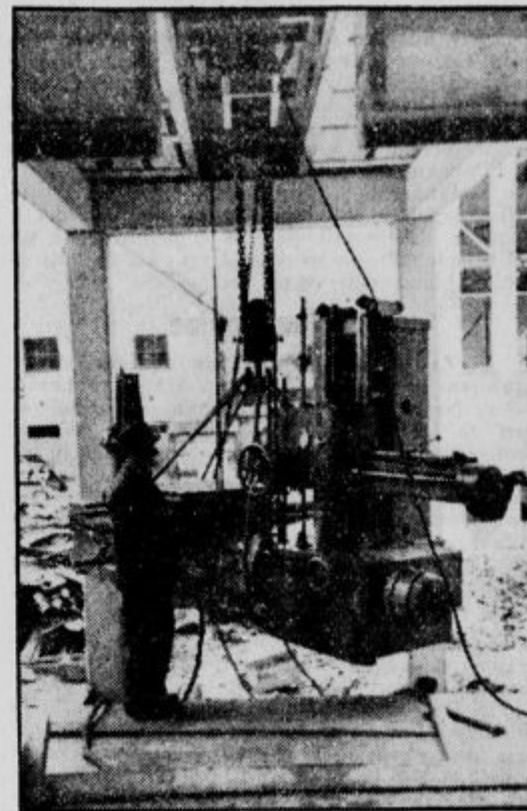
Iz tega posnemamo, kako srečna je bila izbira naše vlade, da je imenovala vprav g. dr. Malija za našega konzula v največji slovenski naselbini v našem izseljenstvu. Iz njegovega delovanja se pa tudi jasno vidi, kaj vse zmoro delaven naš zastopnik v tujini, ako ima srce za svoj narod in svojo državo in razumeva pravilno svojo nalogo kot Jugoslovian in Slovenec. Takega odličnega delovanja ne zasledimo nikjer drugje po naših naselbinah. Ko bi naš konzul v Clevelandu dobil samo še več moralne podpore in opore od zgoraj in ko bi ne bil samo častni, honorarni konzul, ki mora vse svoje delo vršiti brezplačno in vzdrževati svojo pisarno z lastnimi stroški, bi bilo njegovo delo gotovo sto procentno še večje, kakor je že sedaj. A. Z.

Pazite kaj pijete!

Zahtevajte vedno našo najboljšo mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravila za razne bolezni srca, ledoca, jeter, žolca, ledvic razne katarne in čiščenje krvi ter normalizira delovanje notranjih žlez in živcev

ono z rdečimi srci!

ljubeznijo spremljal sedanji prosvetni minister in predsednik senata dr. Anton Korošec. Njemu gre tudi zasluga, da je bilo mogoče zgraditi po tako lepi zamisli in bogati opremiti, ki bo koristila edinega našemu mlademu inženirskemu naraščanju pri njegovi izobrazbi. S tem bo pa posredno zavod tudi koristil napredku vsega slovenskega naroda, posebno pa njegove industrije, ki je že danes tako važen činitelj v življenju Slovencev.

Žerjav je dvignil 9000 kg težki vrtni stroj z dvorišča v višino tehnološkega laboratorija, od tod so stroj z lahkoto prepeljali s tekalnim žerjavom v laboratorij.

Zavod za strojništvo dokončavajo

Ljubljana, 2. oktobra.

V dveh letih je zrastel ob Aškerčevi ulici nasproti poslopju stare tehnične fakultete mogočen zavod poleg knjižnice, prva večja nova vseučiliška zgradba, ki jo je dobila Aleksandrova univerza v Ljubljani v času svojega obstoja. V letošnjem poletju je zavod dobil lepo zunanost, v zadnjem času pa je bilo tudi ometano zidovje na dvorišču. Na zunaj je stavba razen nekaterih drobnih malenkosti že popolnoma dokončana. Vsa okna so že vstavljeni in zasteklena, prav tako so že postavljena tudi vrata. Manjkajo le še okna na stopnišču in v veliki kotlarni, pa tudi samo zato, ker okenske okvire bo zavod pod vodstvom predstojnika prof. ing. Lobeta izdelal iz železa v lastni režiji.

V 1. in 2. nadstropju.

Pa ne samo zunanost, tudi notranjost zavoda se je v zadnjih mesecih močno spremenila. V obeh nadstropjih so bile stene že ometane in pobeljene. Sedaj so na delu že soboslikarji, ki slikajo strop in stene v prijaznih, mirnih in svetlih barvah. Instalacije so seveda prav tako že vse dokončane. Vse je tudi že pripravljeno za polaganje parketov, ki so še edino večje delo, katero doslej ni bilo opravljeno. Medtem, ko se tako dokončavajo učilnice, risalnice in drugi prostori v prvem in drugem nadstropju, pa je v pritličju velike zgradbe še vse polno dela.

Tehnološki laboratorij.

V traktu ob Aškerčevi ulici bo namreč v pritličju velik tehnološki laboratorij. Bo to dolga in široka dvorana - prava strojna delavnica, v kateri bo postavljenih 24 najmodernejših obdelovalnih strojev. Predstojnik zavoda g. prof. ing. Lobe je imel v resnici srečno roko, ko je večino vseh dragocenih obdelovalnih strojev naročil že takoj, ko so začeli graditi zavod za strojništvo. Kot strokovnjak je sam izbral najboljše stroje od svetovno znanih tovarn. Večino strojev je nakupil v Nemčiji, nekatere pa tudi na Švedskem in v Švici. Vsi ti stroji so bili odposlani predlanskim in lani v Ljubljano. Ker tedaj zavod za strojništvo še ni bil dograjen, je bilo treba dobavljene stroje začasno spraviti pod streho na raznih krajih. Za najtežje in največje stroje pa so zgradili na dvorišču za staro tehniško fakulteto precejšnjo barako, kjer so stroji dobro zavarovani pred vlago in sleherni poškodbo lani celo prezimili.

Stroje že postavljajo.

Ko je letos graditev zavoda za strojništvo toliko napredovala, da so bile tudi v dvorani tehnološkega laboratorija v pritličju zaključene vse instalacije, tako da je bila notranjost laboratorija v glavnih obrisih dograjena, so začeli dovažati v laboratorij najprej lažje in manjše, pa tudi najpotrebnejše stroje, kakor stružnice, vrtnale stroje, varilne stroje, stroje za rezanje zobatih koles itd. S pomočjo teh strojev je g. prof. Lobe s pomočjo svojih sodelavcev najprej izdelal velik tekalni žerjav po najmodernejših načelih. Podoben tekalni

žerjav izdeluje sedaj tudi za kalorični laboratorij, ki je v traktu ob Murnikovi ulici. Ko je bil žerjav izdelan, je bilo mogoče misliti tudi na dovoz najtežjih strojev, ki so še čakali v baraki za staro tehniko in ki jih doslej ni bilo mogoče spraviti v laboratorij.

Prevoz najtežjih strojev.

Te dni je podjetje »Slovenija transport«, ki je že svojčas opravilo carinske formalnosti pri uvozu strojev in ki jih je tudi prepeljalo v za to določena skladišča, dobilo nalog, naj prepelje dva najtežja stroja iz barake za staro tehniko v tehnološki laboratorij novega zavoda. Ker je natovarjanje težkih strojev na tovorni avtomobil izredno nerodno, so za kratki prevoz vzeli navaden voz, na katerem je mogoče peljati 25 ton težak tovor. Nanj so najprej dvignili ogromen vrtni stroj, na katerem bo mogoče vrtati valje za eksplozijske motorje in parne valje. Stroj tehtal okrog 9000 kg. Kmalu so ga prepeljali na dvorišče zavoda za strojništvo, kjer so ga z dvigalom najprej dvignili z voza in nato spravili v laboratorij. Naslednji dan je napravil isto pot nad 7000 kg težki precizni skobelni stroj, s čimer je oprema velikega tehnološkega laboratorija skoraj zaključena. Pogled po velikem laboratoriju je sedaj dokaj zanimiv, saj stoji drug poleg drugega nad 20 najmodernejših obdelovalnih strojev. Najbolj zanimivo pa je to, da je bilo že pri naročilu strojev poskrbljeno, da so vsa potrebna pojasnila in navodila na strojih napisana v lepi slovenščini. Kovinaste tablice s takimi napisi v slovenščini so izdelale tovarne, ki so dobavile stroje. V tujem jeziku je ostala le napisna tablica, ki označuje tovarno, ki je izdelala stroj.

Kalorični laboratorij

bo takoj po ureditvi tehnološkega prišel tudi na vrsto. Veliki parni kotel je bil že zdavnaj naročen v tovarni v Brodu in bo že meseca novembra dobavljen. Prav tako so pripravljene že vse naprave in aparature, potrebne za kalorična merjenja. Prav tako bodo izdelane za kotlarno v lastni režiji transportne naprave za prevoz in merilne naprave za tehtanje premoga. Vse te naprave bodo seveda izdelane s pomočjo strojev, ki so bili postavljeni v tehnološkem laboratoriju. Kalorični laboratorij ima postavljene že vse temelje za posamezne stroje, en parni stroj pa je celo že postavljen. Na montažo pa še čakajo drugi pogonski stroji, parne turbine in generatorji. Zanimivo je, da je ena parna turbina švedska, izdelek trdke Ljungström, druga parna turbina pa izdelek švicarske trdke Brown Boveri. Tudi električni generator za prvo parno turbino je švedski znamke Asea. Seveda ne manjka tudi najbolj preciznih merilnih instrumentov, ki jih je dobavila priznana nemška trdka Hartmann Braun.

Manjka le hidro- in aerodinamični laboratorij.

Zavod za strojništvo bo v resnici izvrstno opremljen in je le škoda, da ne bo popoln, ker mu manjka še tako nujno potrebni aerodinamični in aerodinamični laboratorij. Tak laboratorij bi bil

glede na razmere pri nas, ko imamo toliko vodnih sil na razpolago, izredno važen. V njem bi se lahko opravila potrebna znanstvena raziskavanja vodnih turbin, črpalk, cevovodov in merilnih aparatov. Tudi za pouk bi bil tak laboratorij inženirjem nadvse potreben. O pomembnosti aerodinamičnega laboratorija pa glede na čas, v katerem živimo, skoraj ni treba zgubljati besed. Seveda ima zavod za strojništvo tudi za ta laboratorij, ki naj bi bil postavljen ob Gradaščici blizu kopalnice Kolesje, že zdavnaj pripravljene vse potrebne načrte. Manjka le kredit za zgradbo samo. Nadaljno opremo in izpopolnitev laboratorija pa bo zavod za strojništvo po razmeroma nizki ceni lahko izdelal sam v lastni režiji, kar bi pomenilo velik prihranek.

Zavod za strojništvo bo v letošnji zimi v glavnem urejen. Vodstvo zavoda se zaveda, da zavod še ne bi bil tako blizu svoji dovršitvi, če ne bi njegovo rast ves čas, ko so se pripravljali načrti in potem začeli uresničevati, z velikim zanimanjem in

Tudi za vajece ustanovite kuhinjo!

Nadvse je hvalevredno, da so se zavzeli tudi merodajni faktorji za vprašanje prehrane naše učee se mladine. Prav tako je hvalevredno, da se z anketami po časopisju skuša zbuditi javno mnenje in prilog te akcije. Toda ne moremo si kaj, da ne bi pokazali na nek problem, za katerega je žal vse premalo zanimanja bodisi pri merodajnih faktorjih, bodisi med ljudstvom samim in vendar gre za važen in znaten del našega naroda. Mislimo namreč na naše vajece in ostale mlade delavce, katerih večina ali vsaj velik del nima potrebne hrane, obleke in prenočišča, da ne naštevamo ostalih socialnih pomanjkljivosti, pa verske, moralne, duhovne bede, o kateri bo treba tudi pisati.

Kolikor nam je znano, je v Ljubljani več sto vajecev in vajenk, ki prihajajo k ljubljanskim mladim v uk in delo, ki nimajo opoldne pravega kosila, marveč so navezani na kako mlekarno, kjer si kupijo kos kruha in skodelico mleka, ali pa nosijo s seboj kosček kruha, nekoliko kave ali juhe, si, če je prilika, to pogrejejo v delavnici, pa opoldne pospravijo. Ob taki hrani žive in tudi trdo delajo po 10-14 ur dnevno, skozi več let v dobi, ko potrebuje človek največ hrane. Mnogi od teh prihajajo pozno domov, kjer jih čaka spet postana hrana. Priznati moramo, da je taka hrana pomanjkljiva in nezadostna za mladega človeka v razvoju.

Zdi se nam, da bi bilo treba o tem pisati kaj več, zainteresirati za ta problem našo oblast, pa tudi javno mnenje ter iti k uresnitvi tako zelo potrebne vaješke kuhinje, ki si jo je zamislilo in stavilo v program Društvo za varstvo delavske mladine.

Življenje v Londonu

Ulična slika angleške prestolnice je vedno bolj žalostna. kar je pred dnevi veljalo le še za okolico okrog dokov, velja zdaj za celo City in za druge v središču ležeče mestne dele. Nočni svinčeni dež iz nemških bombnikov, ki je preje padel le na doko in na bližnja delavska stanovanja, pada sedaj neusmiljeno tudi na zgodovinski četrt v okolici Angleške banke. Mogočne trgovske hiše so očividno nemškimi bombnikom poseben cilj. Na Oxford Streetu je deset velikanskih trgovskih hiš poškodovanih ali požganih. Manj je poškodovan Regent Street. V Bond Street sta udarili dve bombi. Tudi staromodni Burlington Arcade je močno poškodovan. En muzej je pogorel, drugi je močno razdejan, ravno tako je poškodovano poslopje Galerije. Sploh ni stavbe v tem delu, ki bi ne bila bolj ali manj poškodovana.

Samo po sebi je umljivo, da pri takem stanju mnogo trpi ulični promet. Omnibusi in avtomobili morajo voziti v cikcakastih za promet še kolikor toliko sposobnih ulicah. Pa tudi te poti se vsak dan po letalskih napadih menjajo. Tem dragocenejša je v teh dneh podzemsko železnica. Zelo se trudijo, da bi vsaj ta lahko redno poslovala. Od časa do časa sicer morajo zapreti to ali ono postajo, ako v bližini udari bomba, ali ako zažigalna bomba poškoduje postajno poslopje samo. V mestnih četrtih, ki leže bolj vstran od mestnega središča, motnje niso tako velike. To velja za cele mestne okraje, čeprav so tudi tam na nekaterih mestih strašna opustošenja.

Resniškega občudovanja vreden je mir londonškega prebivalstva. Celu med najtežje prizadetimi redko sliši tarnanje ali pritoževanje. Mnogi se medsebojno spodbujajo tako, da si pripovedujejo, kako so imeli veliko srečo in so utekli neposredni življenjski nevarnosti. Sosedci, ki so pred leti po angleški navadi brez besede hodili drug mimo drugega, pa tudi povsem tuji ljudje si med seboj ve-

dine. Oblast in vsi, ki jim je za zdrav obrtniški naraščaj bi morali podpreti akcijo tega Društva.

Pa drug problem je, ki je zlasti zdaj na pozno jesen in zimo aktualen. Mnogi naši inlađi delavci namreč hodijo od daleč v mesto na delo. Ne le, da se vozijo s kolesi, avtobusi ali vlakom, marveč tudi pešajo po eno uro ali več bodisi iz Ljubljane, ali od postaje. V lepem vremenu se taka pot kar pri-leže. Toda kaj naj rečemo v deževnih dneh, v nevihtah in snežnih viharjih? Kolikokrat se zgodi, da pride fant moker, premočen v delavnico in ker nima kaj obleči, posuši obleko na sebi. Prav gotovo, da je iskati vzroka mnogim obolenjem naše delavske mladine tudi v tem.

Mar bi se ne dalo kaj ukreniti tudi glede tega? Ni treba iskati vsakdanjega prenočišča, marveč le za prilike slabega vremena. Kdor bi se zavzel za to, pa tudi kdor bi pomagal, da se to izvede, bi žel zasluge za naš obrtniški in delavski naraščaj. Morda kaže, da bi se zgoraj omenjeno društvo zavzelo tudi za to. Mislimo, da bi s redstev ne manjkalo, kajti po pravici pričakujemo, da bi tako država, banovinska in mestna oblast, pa naši denarni zavodi, končno obe zbornici, Delavska in obrtniška, pa obrtniki in podjetniki sami radi podprli to akcijo. Morda bi našlo Društvo kako dobro osebo, ki bi darovala ali vsaj dala za nizko ceno v najem primerne prostore. Gotovo bi bilo tako delo zaslužno pred Bogom pa tudi pri ljudeh. Seveda ne gre za zaslužek, marveč za dobro delo.

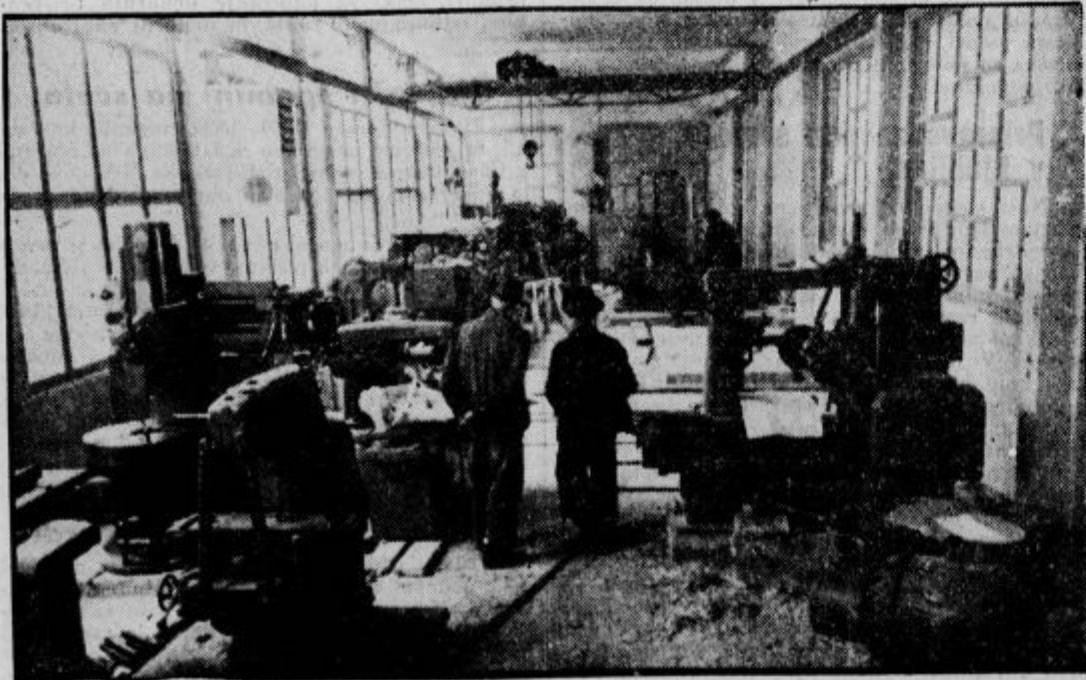
Nič se nam ne zdi preveč drzno, če imenovano Društvo kar povabimo, naj akcijo začne. Potreba je velika in zima je pred durmi!

dno pomagajo. Nesrečnikom nudijo streho, dajejo jim odeje, perilo, obleko, hrano.

Nič ne povzroča večje pobitosti, kot množice ljudstva pred podzemskimi zaklonišči in pred postajami podzemeljske železnice, kadar je dan znak, da se bližajo sovražna letala. Dolge vrste ljudi, ki čakajo na vstop, so tiha obtožba proti odgovornim oblastem, ki so tako dolgo zanemariale gradnjo zaklonišč proti bombnim napadom ko so vendar iz vseh priprav morale spoznati, da bo prestolnica najbolj izpostavljena zračnim napadom S tem so povsem jasno lahko računali že septembra leta 1939. Prvotno uredbo, da je treba podzemeljsko železnico uporabljati izključno za promet, so morali opustiti, ker je občutno premalo zaklonišč in ljudstvo ob napadih mora zatekati sem Celo nekaj zasebnih velikih hiš se morale oblasti zaseči, da so lahko nudile brezdomcem stanovanje v kletah, varnih pred bombami.

Londonsko prebivalstvo si prav nič ne domišlja, da bodo letalski napadi v kratkem ponehali. Nasprotno, vsi dobro vedo, da bodo prišli še hujši časi. Na drugi strani pa tudi vedo, da nevarnost za življenje vendar ni tako velika za tistega, ki se v primeru napada ravna po navodilih Vsa Londončan nadalje tudi ve, da mora vsak moč in vsaka žena vztrajati na svojem položaju, kjer koli že je, da bo lahko šlo normalno življenje kolikor mogoče svojo pot naprej brez večjih motenj. In res gre obrat v večini tovarn in trgovin tudi med napadi nemoteno naprej, dokler opazovalci ne sporoče, da je nevarnost neposredno blizu. Londončani so ponosni, da vprav oni nosijo glavno breme vojne in lahko svetu pokažejo, da se ne dajo kar tako prestrašiti.

Veliko upanje od letalskih napadov trpečega prebivalstva je prepričanje, da njihove letalske sile vedno naraščajo in da bodo kmalu kos nemski premoči v zraku. (Iz poročila posebnega poročevalca švicarskega lista »Neuer Züricher Zeitung«.)

Pogled po veliki dvorani, v kateri bo tehnološki laboratorij zavoda za strojništvo. Številni stroji so že postavljeni na svoja mesta.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 3. oktobra: Terezija Deteta Jezusa; Felicija, devica.

Petek, 4. oktobra: Frančišek Serafinski, spoznavalec; Edvin.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla ga. Peselj Marija roj. Sinkar. Pokopali jo bodo v petek ob 3 popoldne v žal iz kapelice sv. Jakoba. Naj počiva v miru! Svojcem naše sožalje!

† Černy Henrik, višji računski svetnik v pokoju v Ljubljani, je odšel v večnost v 75. letu starosti. Pogreb bo v petek ob pol štirih popoldne v žal — iz kapelice sv. Petra. Naj mu sveti večna luč! Svojcem izrekamo svoje sožalje!

† V Rogatecu je dne 26. septembra 1940 mirno v Gospodu zaspal v naročju svoje hčerke najstarejši posestnik v dekaniji Rogatec v 91. letu starosti veteran Anton Bele. Pokojni se je udeležil z največjim slovenskim guvernikom dr. Mihaelom Napotnikom pod Filipovičem leta 1878 okupacije Bosne in Hercegovine; bil je oče Stefana, poštnega inšpektorja v Mariboru, Tilke, trgovke ter Lojzeka, posestnika, oba v Rogatecu. Bil je pokopan 28. septembra t. l. ob veliki udeležbi iz sosedne Hrvaške in Stajerske. Naj mu sveti večna luč!

Osebnosti

— Za tajnika škofijskega ordinariata v Ljubljani je bil imenovan g. Stanislav Lenič.
— Na zavodih sv. Stanislava je bil imenovan za stalnega učitelja glasbe z naslovom profesor g. Venceslav Snoj. — Upokojen je bil profesor Franc Omerza. Za spirituala je bil imenovan g. Karel Truhlar, za prefekte pa gg. Ivan Janež, kaplan v Velikih Laščah, ter duhovnika Franc Dolinar in Jožef Zabkar.

— Umeščen je bil na župnijo Dobrava pri Kropi g. Franc Kotel, doslej ekspozit pri Sv. Joštu nad Kranjem.

— Župnija Sv. Jakob ob Savi je bila podeljena g. Karlu Supinu, župniku pri Sv. Trojici v Trzinu.

— Iz banovinske službe. V banovinski službi so bili imenovani: Ogrin Viktor za drž. služitelja-šoferja pri policijski upravi v Ljubljani, inž. Vlado Avgust za ban. tehničnega pristava VIII. skupine pri okr. cestnem odboru v Kočevju, Zibert Franc za ban. uradnika VIII. skupine pri cestnem odboru v Logatcu, Jazbinšek Jože za uradniškega pripravnika IX. skupine pri banski upravi. — Premeščeni so bili: Vidmar Ivanka, uradnica IX. skupine od ljubljanske policijske uprave k mestni policiji v Maribor, Mrzlikar Stanislav, banovinski tajnik IX. skupine od kočevskega cestnega odbora k tehničnemu oddelku banske uprave v Ljubljano, Nvack Ivana, obrtna učiteljica iz Horjula na čipkarsko šolo v Zeleni, Bezjak Anton, podnadzornik polic. agentov od železniškega komisariata v Maribor k mestni policiji v Maribor, Bakovnik Konrad, uradn. pripravnik IX. skupine od cestnega odbora v Metliki k cestnemu odboru v Gornji grad, Kočevar Andrej, uradn. pripravnik IX. skupine od cestnega odbora v Gornjem gradu k cestnemu odboru v Metliki, Nikler Matko Anton, upravni uradnik IX. skupine v bolnišnici v Celju k okrajnem načelnstvu v Šmarje pri Jelsah — Ostavko na banovinsko službo je podal Zgur Stanko, uradniški pripravnik IX. skupine pri osrednji lekarni in veleprodajni v Mariboru.

„Obisk“ štev. 10.

Eno najlepših presenečenj na našem revijalnem trgu pomeni zdaj v začetku oktobra nedvomno 10. številka odličnega ilustriranega družinskega mesečnika »Obiske«. Se bolj kakor poprejšnje številke pomeni ta po svoji slikovni obliki, vsebini ter pisani razporeditvi obojega prijetno novost v našem sicer precej ustaljenem, da ne rečem stereotipnem revijalnem knjištvu.

Cudovito lep, učinkovit in okusen je to pot slikovni del v bakrotisku s sloviti balkonskim prizorom iz novega »Romea in Julije« na naslovi strani, s čemer je poudarjen začetek sezone v našem gledališču. Ze naslovna stran nas prepričuje, da je »Obiske« ilustrirana revija, s kakšno se ne more ponasati nihče drugi v Jugoslaviji. Ostale strani v bakrotisku prinašajo krasne, neobjavljene podobe o odkritju spomenika v Ljubljani, o desetletnici vladike dr. Rožmana, učinkovito slikovno antitezo »Privid bodočnosti« — resničnost sedanosti, mesto bodočnosti s svetovne razstave v New Yorku, in mesto sedanosti — London — pod letalskimi bombami. Impozantna je fotografija enega proleja Plečnikove vseučiliške knjižnice v Ljubljani in prizor z gorenskega kmečkega očeta, kakor so jo v avgustu reproducirali na jeseniškem festivalu. In t. d. Nešteto zanimivih slik je porazdeljenih po obsežnem tekstem delu, bodisi samostojno, bodisi kot ilustracije posameznim sestavkom.

Iz besedne vsebine moremo zaradi obsežnosti navesti le naslove: Koledar za oktober s spominskimi dnevi, seznam novel, potopisov in fotograf-slik je porazdeljenih po besežnem tekstem delu, nagradni razpis. Samo novel je 63! Ostali prispevki so še: slika M. Jeze: »Kaplan gre po vinski zbirci« z ilustracijami N. Omerse, slike iz Libijske puščave, najnovejšega prizorišča sedanje vojne, nadaljevanje zgodovinskega romana »Jurez in Maksimilijan« s slikami, F. Terseglava kramljanje »Trije znameniti božji hramci«, štiri ženske strani z modo in drugim potrebnim, zajemljivih sestavek o »Dickensu in njegovih romanih« z ilustracijami iz »Davida Copperfielda«; S. Plut nam razodeva »Odkod so pa naše domače živali«; F. Kokal pojasnjuje »Kdo je bil Lovrenc Košir, znani oče pošne znamke«. Zanimiv je članek C. Soukala »Tudi ti so se borili za čast našega imena« in F. Bajta »Moje prve barvne slike«. V članku C. Kranjca »Knjige in knjižnice« so priobčene še nadaljevalne zanimive slike o vseučiliški knjižnici v Ljubljani. Casu primeren je potopis K. Čapka »Neznana Anglija« z avtorjevimi originalnimi slikami. Običajno navdušeno pozornost bo spet vzbudila med prijatelji revije fotograf-ska kriminalna uganka, nad vse izvirne »narodne« uganke in šah, pa še nešteto slik in drob-njaril, ki jih tu ne omenjamo.

»Obiske«, najzanimivejša, najlepša in največnejša rodbinska revija velja letno samo 72 din. Posamezne številke, ki so docela zaključene enote, pa 7 din. Kupite si eno in gotovo boste naročili ves letnik na naslov: Uprava »Obiske«, trgovina Ničman, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Anton Jevnikar - 80 letnik

Danes obhaja v Ljubljani 80 letnico svojega rojstva podpolkovnik v pok. g. Anton Jevnikar. Naš jubilar je potomec starega slovenskega rodu, ki se je naselil v Ljubljani sredi 18. stoletja in so bili ljubljanski meščani. Podpolkovnikovi starši so bili lastniki znane hiše in gostilne pri Sestici. Njegov oče je organiziral v Ljubljani pa-

zarno obrambo in je prejel v priznanje za svoje za-

službe meščanstvo mesta Ljubljane. G. podpolkovnik je bil vzoren častnik in ga je vse rado imelo, kdor je imel opraviti z njim. In tako je tudi danes splošno spoštovan in zelo priljubljen zaradi svojega kremenitega značaja, plemenitega srca, izredne ljubeznivosti in družabnosti. Duševno je zelo svež in ima nenavadno dober spomin. Čita veliko in se zanima še vedno za vsa znanstvena dela in sodobna vprašanja. Dobre volje je in poln zdravega humorja. Ni čudno, da ga vsak, kdor ga pobliže pozna, rad obišče, kadar le more, zelo rad se spominja svojih rajnih staršev in dobro stori človeku, ker čuti, a kakšno pijetelo govori o njih.

Potrebni je g. podpolkovnik veliko dobrega staril v svojem življenju. Marekateri se bo danes v hvaležnosti spomnil svojega velikega dobrotnika, kar je g. podpolkovnik lahko v veliko zadoščenje.

Številni prijatelji in znanci iskreno čestitajo g. podpolkovniku k lepemu jubileju in mu želijo iz dna srca, da bi ga ljubi Bog ohranil do skrajnih mej človeškega življenja.

Zaradi nenadne smrti prof. Vojka Štruklja, sina predsednika Slomškove družbe, preložimo proslavo 40 letnice na poznejši čas. — Odbor.

— Sprejemi pri g. banu. V petek, dne 4. t. m. gospod ban dravske banovine dr. Marko Nailačen ne bo sprejemal strank, ker je službeno odsoten.

— VEČERNI TRGOVSKI TECAJ se prične dne 8. oktobra na trgovskem učilišču »Christofor ujni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Informacije in prospekti brezplačno na razpolago. — Telefon 43-82.

Kupujte srečke drž. razredne loterije v glavni kolekturi „Vrelec sreče“

ALOJZIJ PLANINŠEK, Ljubljana
Beethovnova ulica 14.

— Matija Jager — župnik v Barbertonu. Škofijski ordinariat v Clevelandu je imenoval g. Matijo Jagra, dosedanjega kaplana pri Sv. Vidu v Clevelandu, za župnika slovenske župnije Presvet. Srca Jezusovega v Barbertonu, Ohio. Matija Jager, ki je doma iz Ljubljane, je znan sirom Sev. Amerike med našimi izseljenci, zlasti pa ga visoko cenijo Slovenci v Clevelandu, saj deluje med njimi že od l. 1927. Poznan je po svoji odločnosti in neustrašenosti za pravice in katoliška načela naših rojakov, kar je najlepše izpričal s svojim neumornim delom na vseh popripih javnega udejstvovanja: kot dušni pastir, pevovodja, vodja kulturnega in narodnega življenja v župniji sv. Vida in tudi kot pisatelj neštetiha načelnih člankov v katoliškem izseljenškem časopisu. Clevelandski Slovenci so mu priredili ob odhodu ganljivo slovo in ga prosili, naj jim bo tudi v bodoče vodnik za katoliška načela. Dobri in zavedni katoliški Slovenci v Barbertonu, ki so bili zdaj brez dušnega pastirja, pa so ga prisrčno sprejeli. Čestitkam ameriških Slovencev se pridružujemo tudi mi v domovini in mu želimo, da bi ga Bog bogato podpiral tudi v Barbertonu pri delu za dušni in narodni dobrobit naše krvi, ki se iz leta v leto bolj utaplja v tujih narodnostnih morjih.

— Kronična zapeka in njene slabe posledice, posebno pa motnje v prebavi, se morejo preprečiti z že davno preizkušanim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefov« grenko vodo, ki se tudi po daljši uporabi izkazuje kot zelo odlična. Oni, ki bolehalo na želodcu in čreveh, pa pijejo »Franz-Josefov« vodo, so zelo zadovoljni z okusom, kakor tudi z njenim učinkom.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

— Predavanja za katoliška dekleta, ki jih je prirejala Zveza katoliških nameščen, podzveza Ljubljana vsak petek zvečer pri uršulinkah, se bodo nadaljevala tudi letos. Glavni predmet letošnjih večerov bodo vprašanja versko-znanstvenega značaja, ki jih bodo imeli strokovnjaki. ZKN se je odločila za te vrste predavanja zato, ker je preveč obšutno pomanjkanje prave in globoke verske izobrazbe. ZKN je prepričana, da bo s tem zelo ustregla želji in potrebi mnogih deklet, ki stremijo za globljim poukom v verskih resnicah. Prvo tako predavanje bo dne 4. oktobra ob 8 zvečer v notranji šoli pri uršulinkah v I. nadstropju. Pred predavanjem bo točno ob 19.45 v kapeli kratek nagovor in litanije. Udeležba je za članice obvezna, vabljen pa vse, katere ta snov zanima.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvice, srca proti kamnom, sklerozni, sečni kislini in podobno. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 1. t. m. je objavljena »Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o Narodni banki kraljevine Jugoslavije«, dalje

»Uredba o avtentičnem tolmačenju prvega, petega in šestega odstavka § 47 finančnega zakona za leto 1939/40«, »Sprememba pravilnika o opravljanju profesorske preizkušnje za profesorje nižjih kmetijskih šol«, »Odločba o uvrstitvi Španije v devizno-pravnem pogledu med neklirinske države«, »Popravek v uredbi o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju vojske in mornarice«, »Odredba o minimalnih mezdah za ne kvalificirane delavce (delavke) in »Razglas o razdelitvi porečja Drave od Ptuja navzdol in porečja Mure na ribarske okraje«.

— Strojepisni, stenografski, jezikovni tečaji in tečaji posameznih trgovskih predmetov (knjižvodstvo, računstvo, korespondenca itd.), se otvorijo začetkom oktobra na trgovskem učilišču »Christofor ujni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Informacije in prospekti brezplačno na razpolago. Telefon 43-82.

Glede HIŠNE GOBE

in najrazličnejših škodljivcev v hiši, skladiščih, na njivah, na vseh rastlinah itd. daje pojednila in navodila poob. agronom, inž. Prezelj, Wolfova ul. 3, tel. 34-73; Ljubljana.

— Zaključek vpisovanja — danes! Drugi petdnevni avtoizlet 7. oktobra: Dalmacija! Znameniti kraji, zanimivi doživljaji! Ladja na Hvar! Informacije: Pisarna, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17/a.

Po državi

* Ugleden zagrebski pek poslan v Donji Lapac. Na 5000 dinarjev globe, na en mesec zapora ter na 3 mesece Donjega Lapca je bil obsojen ugledni zagrebski pek Rudolf Rukavina, ker je med stavko pekovskih pomočnikov, ko je zmanjkovalo kruha, prodajal bel kruh po 8 mesto po 6 dinarjev, ker njegov kruh ni bil težak 1050 gramov, marveč le 990 gramov ter je s tem izrabljal zadrego prebivalstva.

* Ze 20 ljudi so prišli v Zagreb v zvezi s sleparijami in ponarejanjem dolarskih čekov. Listi pa napovedujejo, da jih bodo prišli še precej več.

* Uničevanje hrvatskih gozdov se še kar nadaljuje ter doslej strogi ukrepi hrvatskih oblasti niso imeli nobenega pravega uspeha. Kakor beremo v hrvatskih listih, so v nekem gozdu, ki meri 67 juter, tatovi pokradli nič manj kakor 60 bukovih debel.

* Morskega volka so ujeli ribiči iz Velikega Drvenika pri Splitu, ko so lovili sardele. Morski volk je bil dolg 2,25 m. Ribiči so na svojem lovu naenkrat zapazili velikansko množico sardele, ki so se zaletele naravnost v njihove mreže. Ko so mreže potegnili na suho, kar je šlo z veliko težavo, so videli v mreži tudi morskega volka, ki so ga brž ubili. V njegovem trebuhu so našli 30 kil sardele, ki jih je zver kar goltala, ko je plaval sredi med njimi. Ribiči so zver izročili lučki kapitaniji, ki jih je za ta lov nagradila.

* Nevaren vlomilec je ušel iz zagrebskih zaporov po otročji naivnosti svojega čuvaja. 29 let stari Peter Mrakovič, ki je znan vlomilec, bi imel spet nekaj časa sedeti v zaporih zagrebskega sodišča. Zadnje dni je postal hudo zamisljen ter pobit, da ga je dobričina Steva, ki ga je nadzoroval, nazadnje skrbno povprašal, zakaj je tako potrt. Zvičajni vlomilec pa je obotavljaje se začel pripovedovati, da ima neke zakopane 100.000 dinarjev, ki pa bodo v deževju segnili, kar ga tako žalosti. In je bil tako hudo žalosten, da se je dobremu Stevu nazadnje zamislil. In sta se domenila, da pojde Stevo z njim po denar, če sveto obljubi, da se bo vrnil v ječo. Mrakovič se seveda pri vseh svetnikih obljubil ne le, da se bo vrnil, temveč tudi to, da bo Stevo dobil polovico zakopanih bankovcev. Ko sta nekega dne res odrinila v Jarun, kjer so bili tisti denarji baže zakopani, je Mrakovič naglo skočil čez plot in izginil. Stevo se je vrnil v Zagreb in moral povedati vse, kako in kaj.

Suho skladišče

v Ljubljani, prostorno, vporabno ob enem za delavnico iščem. Ponudbe na Reklam Rozman, Ljubljana, Pražakova ulica 8/I.

Na račiem lovu dva utonila

Velenje, 2. oktobra. Danes dopoldne ob 10 se je zgodila na ribniku državnega rudnika v Velenju nesreča, ki je zahtevala dve smrtni žrtvi. 26 letni Franc Kvaršič, elektrikan v rudniku, je kot navdušen lovec streljal nad ribnikom rako, ki je z dna padla v vodo. Kvaršič je skočil v čoln in odveslal na sredo ribnika po rako. Čoln se je prevrnil in Kvaršič se je pričel potapljati. V zgradbi električne trpalke za vodo, ki je zgrajena ob obrežju ribnika, je bil zaposlen 30 letni Janko Petelinšek. Ko je opazil potapljajočega se Kvaršiča, se je Janko pogнал v vodo in plaval na pomoč. Prišel pa je prepozno, kajti Kvaršič je že izginil pod vodo. Ker tovarišu ni mogel več pomagati, se je Petelinšek vrnil. Ze blizu brega pa je še sam omagal in začel klicati na pomoč. Ker ni bilo nikogar v bližini, da bi nesrečnemu pomagal, je tudi Petelinšek utonil. Poklicani gasilci so iskali trupli ponesrečenca. Petelinška so potegnili iz vode opoldne, Kvaršiča pa ob 5 popoldne.

Priprave za dan slepcev v Ljubljani

Naši slepci, od usode najbolj neusmiljeno udarjeni ljudje, so sami mnogo prešibki, da bi od družbe in od javnosti mogli tirjati pomoč. Zato so navezani na podporo svojih srečnejših zdravih polnočutnih rojakov. Spomnimo seteh največjih revežev, ki jih je narava oropala za ta zaklad ali pa so izgubili vid pozneje po kaki nesreči. V teh težkih časih ne mislimo samo nase, ampak tudi na tiste, ki ne vidijo sonca.

V društvu »Dom slepih«, ki se je ustanovilo l. 1923, in ki mu predseduje g. kanonik dr. Klinar, se zbirajo ljudje, ki so si nadeli nalogo, da preskrbijo našim največjim siromakom lasten dom z denarjem, ki ga je društvo nabralo med slovensko javnostjo in dobilo po volilnih blagopokojnih dobrotnikov in s skladom, ki so ga pod vodstvom g. Josipa Remsa zbrali ameriški Slovenci za naš zavod za slepce, e društvo pred sedmimi leti kupilo znameniti Strahlov grad v Stari Loki na Gorenjskem. Za vzdrževanje starološkega »Doma slepih«, njegovo ohranitev v današnjih težkih časih, za njegov porast, za možnost sprejema čim več ubožnih slepcev, za nabavo še potrebnega in-

Ljubljana, 3. oktobra

Gledališče

Drama. Začetek ob 20: Četrtek, 3. oktobra: »Romeo in Julija« Red A. — Petek, 4. oktobra: »Romeo in Julija« Izven. — Sobota, 5. oktobra: »Kovarnstvo in ljubezen.« Red Premierski. — Nedelja, 6. oktobra: »Kovarnstvo in ljubezen.« Izven. — Ponedeljek, 7. oktobra: Zaprtlo.

Opera. Začetek ob 20: Četrtek, 3. oktobra: »Fidelio.« Rer Četrtek — Petek, 4. oktobra: Zaprtlo. — Sobota, 5. oktobra: »Grof Luksemburški.« Izven. — Nedelja, 6. oktobra: »Grof Luksemburški.« Izven. — Ponedeljek, 7. oktobra: Zaprtlo.

Radio Ljubljana

Četrtek, 3. oktobra: 7 Jutranji pozdrav. — 7.05 Napovedi, poročila. — 7.15 Pisan. vrtček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Koncertni plesi (plošče). — 12.30 Poročila, objave. — 13. Napovedi. — 13.02 Veseli godci. — 14 Poročila. — 18 Peeter spored Radijskega orkestra. — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolaric). — 19 Napovedi, poročila. — 19.20 Nac. ura. — 19.40 Objave. — 19.50 Deset minut zabave. — 20 Samospevi gosp. Drago Burgerja, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 20.45 Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 20 Napovedi, poročila. — 22.15 V oddih igra Radijski orkester. Konec ob 23.

Drugi programi

Četrtek, 3. oktobra: Belgrad: 21 Koncert havajskega kvarteta. — Zagreb: 20 Bosanske sevdalinke. — Budimpešta: 19.25 Koncert operne glasbe. — Rim-Turin-Florence: 19.45 Zabavna glasba. — Praga: 20.25 Moravske pesmi. — Brno: 19.25 Zabavna glasba. — Moravska Ostrava: 21 Pisan glash. program. — Bratislava: 19.40 Večerni koncert radij orkestra. — Atene: 21.30 Lahka glasba. — Andora: 20 Orientalna glasba. Kalundborg: 20.10 Simf. koncert. — Tallin: 18 Jazz glasba.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini. — YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko, 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Poizvedovanja

Zgubila sem denarnico z nekaj denarja od Vošnjakovce ulice do Costove. Sem revna, zato prosim najditelja, da jo vrne upravi »Slovenca«.

Izgubil sem denarnico v soboto 28. septembra z večjo vsoto denarja in dokumenti, glasečimi se na ime Špenko Ivan. Najditelj naj jo odda proti nagradi na upravo »Slovenca«.

Najden je bil v nedeljo bankovec za 100 din, ki se dobi v Fignerjevi ulici 3, pritličje.

Izgubila je uboga žena 60 din in listek od Bata od Brega do Šelenbugove ulice in prosi najditelja, naj odda v naši upravi.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62 in mr. Gar-tus, Moste, Zaloška cesta.

ventarja pa bodo še potrebna velika sredstva. Ker postajajo sedaj darovi vsak dan bolj pičli, se bojimo, da bo ogrožena celo oskrba njegovih varovancev.

Razen društva »Dom slepih«, ki deluje za blaginjo slepcev, imamo v Ljubljani še organizacijo slepcev samih, to je »Društvo slepih.« Ta podpira svoje ravne, zunaj zavodov bivajoče slepe člane in ima ravne tega tudi namen udeleževati se pri urejevanju oskrbe za slepce, vzbujati zanimanje zanje ter podpirati njih težnje po izobrazbi. Zato se obrača društvo »Dom slepih« tudi v imenu te organizacije slepcev na vsjo javnost z gorko prošnjo, da sodeluje ob prireditvi »Dneva slepcev«.

Za soboto 5. in nedeljo 6. oktobra od 8 do 18 vsakokrat mu je namreč po Ljubljani, tudi po ulicah in cestah, oblastno dovoljeno zbiranje milodarov za slepce.

Pretekli teden je društvo sklicalo v dvorano Mestnega doma pripravljalni sestanek, na katerega so bili povabljeni zastopniki šol, vseh humanitarnih, prosvetnih, nacionalnih in strokovnih organizacij in mnogih športnih društev. Številen odziv in zlasti odlična udeležba narodnega ženstva sta odlično pričala, da ima akcija v naši javnosti živahen odziv.

Sestanek je vodil in pozdravil vse navzoče predsednik društva »Dom slepih« g. kanonik dr. Tomaž Klinar, tajnica društva ga. Minka Skaberne, prof. v pok., pa je podrobno razložila tehnično stran prireditve.

Kakor je akcija tekem 17 let dvakrat prav lepo uspeła, tako naj bi tudi sedanja, še bolj odlična prošnja, s katero se društvo obrača na Ljubljano, našla naklonjenost ljubljancev in jim odprla srce in roke za slepce.

Društvo »Dom slepih« v Ljubljani, ki priredi to zbirko, opozarja vse vabljene organizacije, profesorske in učiteljske zbornice ter posamezne sodelujoče trudoljubne gospe in gospode, pa vse tiste, ki so zadnjič izostali, a imajo voljo storiti dobro delo našim slepcom, da se zanesljivo udeležijo zadnje seje, ki bo ta petek, 4. oktobra ob 17 v dvorani Mestnega doma.

Razdelili se jim bodo društveni znaki in prapori, bloki za nabiranje denarnih prispevkov, odkupninski znaki in denarni nabiralniki.

Največji spomini na svetu

Richard Porson (1759—1808), angleški književnik in profesor za grščino in latinščino na univerzi v Chambridgeu je znal recitirati vsa Miltonova dela od začetka do konca in obratno, od konca do začetka.

La Croce je mogel ponoviti dvanaest stihov iz dvanaesti nepoznanih jezikov, če jih je le samo enkrat slišal.

Arilin iz Neaplja je povedal na pamet 15.450 vrstic iz Danteja, ne da bi se mu kje ustavilo. Francoski državnik Leon Michel Gambetta (1838—1882), ki se je zlasti izkazal pri obnovitvenih delih za Francijo po porazu pri Sedanu l. 1870, je imel izvrsten spomin. Med drugim je znal ponoviti celo knjigo o Ruti iz sv. pisma od besede do besede naprej in nazaj. Isto je znal tudi z vsemi deli Viktorja Hugoja in Ossiana.

Dalmatinski zalivi in fjordi

Dalmatinski zalivi na našem morju so ponekod zelo podobni norveškim fjordom. Mnogi se sprašujejo, zakaj ne bi imenovali tudi naše zalive fjorde. Vendar pa to ni mogoče. Velja je razlika pri nastanku pravih fjordov in dalmatinskih zalivov v Jadranskem morju. Fjordi so namreč po nastanku v zvezi z ledeniki, dalmatinski zalivi pa ne. Samo zalivi ledeniškega porekla so pravi fjordi.

Najbolji biser madžarske filmske umetnosti, film, ki ga je celo razvajeni Pariz gledal nepretrgoma celih 8 mesecev s največjim občudovanjem, je filmska verzija Lajosa Zolnay-jevega romana

Občinstvo večerajšnje premiere je bilo navdušeno

Umirajoča pomlad

Predstave danes ob 16., 19. in 21-15 uri

KATALIN KARADY-jeva
in
JAVOR PAL

Kino Matica, tel. 22-41

Danes se Vam nudi zadnja
priložnost, da si ogledate ruski
velefilm

Minjin in Požarski

Najboljši ruski igralci,
odlična režija, veli-
častni prizori!

Kino Union, tel. 22-21

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

LJUBLJANA

God sv. Male Terezije

Tudi letos prav slovesno obhajamo god sv. Terezije Deteta Jezusa. V karmeličanski cerkvi na Selo pri Ljubljani je bila slovesnost že na predvečer, to je v sredo, 2. oktobra. Ob 4 popoldne je bil govor pred g. stolnega kanonika Antona Vovka, nato blagoslov rož sv. Male Terezije in pete litanije Matere božje z blagoslovom. — V četrtek, 3. oktobra na praznik sv. Male Terezije pa bo ob 5 tiha sv. maša. Ob 6 slovesna sv. maša pred izpostavljenim Najsvetejšim. Ob 7 tiha sv. maša. Ob pol 8 bodo v kapelici sv. Male Terezije maševali prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij Rožman. Skupno bomo prosili, naj bi svetnica našemu nadpastirju ta dan natrosila posebnih rož, ker se hvaležno spominjamo, da je letos desetletnica, odkar so Prevzvišeni posvetili njeno kapelico na Selo, naš dragi slovenski Lisieux. Kako iskreno jo bomo prosili, naj varuje in ohrani to svojo celico na slovenski zemlji... Tihe sv. maše bodo še: ob 8, pol 9, ob 9, pol 10 in 10. Ob 4 popoldne govor. Govori pred g. župnik iz Mekinj, Viktor Čadež. Nato blagoslov rož sv. Male Terezije, pete litanije Matere Božje in blagoslov.

Na praznik sv. Terezije Deteta Jezusa prejmejo v karmeličanski cerkvi na Selo popolni odpustek vsi, ki obiščejo cerkev, molijo po namenu sv. očeta in prejmejo sv. zakramente. Ta privilegij je dala sv. Stolica karmeličanski cerkvi na Selo. — Pridite, da bomo skupno počastili sv. Malo Cvetko. Prosim, naj nam natrosi zaželenih rož. Naj izprosi predvsem svetovni mir, naj varuje naše domove in med nami ostane. Letos ji bo v nebesih prvokrat čestitala rodna sestra Marija, njena krstna botrica, ki je umrla 20. januarja v lizijemskem karmelu. Združimo se z njenimi čestitkami, da jih bo sv. Terezija vesela, kakor bo onih, predrage sestre Marije božjega Srca.

Pohitimo na Selo, kjer nam je Mala Roža tako blizu. Letos se nam nudi še posebna ugodnost. Tramvaj, ki je začel voziti prejšnjo nedeljo, se ustavi skoro tik pred karmeličanski cerkvijo. Zato nas tudi slabo vreme ne bo plašilo. Mala Terezija že pripravlja šopke, ki si jih želimo...

Od 15. oktobra do 28. novembra t. l.

I. privatni izložbeni aranžerski tečaj

ZA VSE
STROKE.

Engelman Albin
vodja tečaja
LJUBLJANA, Tavčarjeva 1./III.

Zahtevajte prospekte!

„Z Bogom, mr. Chips!“

Pod tem naslovom bo v kratkem kazal kino Union film ameriške produkcije Metro Goldwyn Mayer. Večraj dopoldne je uprava kina Union povabila častnike in povabljene goste, naj si film ogledajo. In v resnici nikomur ni bilo žal, saj so vsi videli umetnino, ki ni le odlična v filmski tehniki, ampak še bolj po svoji izvedbi in nastrojenju. Film nam pokaže življenje učitelja na starodavni angleški šoli v Brookfieldu. Pokaže nam njegovo življenje od prve šolske ure nekako sredi druge polovice prejšnjega stoletja pa do prvih let po svetovni vojni. Ne glede na osebne doživljanje učitelja, njegove vesele in žalostne ure, razočaranja in tragedije, ki mu jih prinese dolgo življenje in ki prisilijo slehernega gledalca, da občuduje moža, ki ne klone pod udarci usode, je vendar skozi ves film mnogo vidnejša izrazita rdeča nit vsega filma: vzgoja mladine v pošteno, dobre tovariše in vredne člane človeške družbe. Vzporedno ob tem pa je prikazan vzvišen poklic učitelja, vzgojitelja, ki mora, če hoče biti res dober učitelj, pridobiti avtoriteto, a hkrati tudi zaupanje mladine. Vsak učitelj, ki opravi svoj težki in odgovorni poklic s polno zavestjo in ljubeznijo, bo v tem filmu priznal to, kar je moral učitelj Chips okusiti sam ob razočaranjih in izkušnjah v svojih mladih letih. Bolj prepričljivega dokaza, kakor ga prinaša ta film za to, da nobena avtoriteta, ki sloni na palici, ni ničesar vredna, če ni ob njej tudi avtoriteta ljubezni, ki jo mora mladina občutiti. Dolgo časa traja borba učitelja Chipsa, da bi si pridobil avtoriteto pred mladino, šele ljubeča žena mu pokaže pravo pot do nje. Tako postane učitelj Chips ne samo najboljši vzgojitelj in učitelj, ampak tudi največji ljubečec mladine. Ostane prijatelj šole tudi v letih svojega pokoja in celo direktor v letih, ko vohra nad Evropo svetovna vojna. Vsakega učenca pozna in se spominja; ko leži na bolniški postelji in ko njegovi znanci obžalujejo, da je stara leta preživel kot vdovec in brez otrok, jih priseneži s smehljajem na ovenelih ustnicah: »Imam jih na tisoče in tisoče in to so sami dečki!« — Ni nam treba posebej poudarjati, da je Robert Donat, ki je igral učitelja Chipsa, s svojo igro dal mogočnemu in lepemu filmu šele tisto globoko vsebino, ki je morala slehernega pretresti. V tem filmu se je Donat izkazal ne samo s svojimi čudovitimi maskami od mladih let pa do sive starosti, ampak še bolj s svojo prepričljivo igro, ki ga prav gotovo postavila med največje filmske umetnike. Pa tudi številna mladina, ki igra šolsko mladež, je bila ne samo posrečeno izbrana, ampak tudi igralsko prepričljiva. Film je pokazal tip stare angleške šole, ki tudi še danes živi v tradiciji, podedovani iz prajšnjih stoletij, v tradiciji, ki zahteva od šole, da vzgaja le gentlemane v pravem smislu te besede. V celoti je ta film doživetje, ki bo ostalo slehernemu v živem spominu ter je po svojih lepih idejah in po načinu prikazovanja delo, kakršnega nam nudi filmska produkcija le na več let komaj enkrat. Obisk tega filma vsem res toplo priporočamo.

1 Začetek mesečnih rekolekcij za duhovnike. Na prvi petek, 4. oktobra, se začne redno

mesečne rekolekcije za ljubljanske gg. duhovnike v Domu duhovnih vaj. Začetek ob 5 popoldne. Zbirališče to pot v dvorani. Vsi ljubljanski gg. duhovniki vljudno povabljeni. — Vodstvo.

1 Zahvala. Ker sem ob svoji 70 letnici dobil od vseh strani toliko iskrenih voščil in častitk, da mi ni mogoče, da bi se za nje vsakemu posebej zahvalil, zato se na tem mestu vsem skupaj iskreno zahvaljujem za izražena voščila. Bog plačaj vsem skupaj, ki so se me spomnili. Jožef Oražem st. v Mostah.

1 F. O. Sv. Peter, ima drevo ob osmih redni seštanek s predavanjem jezuita p. Ramšek-a. Udeležba za vse redne člane strogo obvezna. Vabijo se tudi novi člani.

1 Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« gorenice.

1 Prvi prosvetni večer v Ljubljani bo privabil vse one, ki se zanimajo za preteklost Koroske. Dva jubileja eta letos tesno spojena s to zgodovino, osemdesetletnica Mohorjeve družbe in stoletnica njenega drugega tajnika Lamberta Einspillerja. Slovenska javnost ne more iti mimo teh jubilejev. Naša narodna čast in naš ponos zahtevata, da se s primerno proslavo spomnimo tako na veliko kulturno delo Mohorjeve družbe, ki ga je izvršila v zadnjih

MARIBOR

Bivši tovarnar Halbärth pred sodiščem oproščen

Maribor, 2. oktobra.

Danes zjutraj ob osmih se je pred mariborskim okrajnim sodiščem nadaljevala razprava proti bivšemu tovarnarju Halbärthu, pri kateremu so našli, kakor smo svoj čas poročali, veliko zalogo usnja, ki predstavlja danes vrednost okoli 4 milijone dinarjev. Halbärth je bil obtožen zaradi prestopka po čl. 2 uredbe o pobijanju draginje in

uprava poslala sodišču potrdilo, s katerim potrjuje, da je obtoženec meseca januarja svojo zalogo usnja prijavil in jo ocenil na 1 milijon 800.000 dinarjev. Zalogo je tovarnar imel tudi zavarovano za znesek 1 milijon 350.000 dinarjev. Zagovornik je na podlagi teh podatkov dokazal, da Halbärth ni imel spekulativnih namenov in blaga tudi ni prikrival, marveč ga je pravilno prijavil oblasti.

Po branilečevem zagovoru je bil zaslišan sodni izvedenec Drago Roglič, ki je izjavil, da je ob zapletitvi usnja cenil zaplenjeno zalogo le približno po cenah, ki so veljale v mesecih junija, julija in avgusta. Po takratnih cenah bi blago bilo vredno kake 4 milijone dinarjev. Producenti usnja so bili dolžni svoje zaloge prijavljati davčni upravi vsako leto do 15. januarja. Obtoženec je meseca januarja svojo zalogo prijavil davčni upravi in navedel, da je zaloga vredna 1 milijon 850.000 dinarjev. Ta vrednost povsem ustreza cenam, ki so takrat vladale na trgu z usnjem. Danes je pa vrednost blaga seveda veliko večja, ker so cene poskočile za več kakor 100%.

Na podlagi vseh teh ugotovitev se sodnik ni mogel prepričati o obtoženi krivdi in je zato izrekel oprostilno sodbo. V obrazložitvi sodbe je sodnik navedel, da sodišče ni moglo ugotoviti, da bi obtoženec kopičil zalogo zato, da bi se blago vzel iz prometa in s tem povišala cena. Za oprostilno govori tudi dejstvo, da je imel zalogo že od leta 1936, da jo je prijavil oblastem in da se od tistega časa ni bavil s trgovino. Zastopnik državnega pravdnika je proti prostoreku prijavil priziv. Z zadevo se bo torej še bavila druga instanca.

V nedeljo bo ves dan izpostavljen Najsvetejši v počaščenje. Tega dne bo zjutraj ob pol sedmih sv. maša z govorom in petjem, ob devetih pa peti sveta maša. Zvečer ob šestih govor, pete litanije in zahvalna pesem. Sv. oče je dovolil udeležencem za ta leden poln odpušček pod navedenimi pogoji.

1 Dijaške kongregacije imajo skupni cerkveni sestanek v soboto, dne 5. oktobra, ob šestih zvečer v cerkvi sv. Alojzija. Pridiga, večernice in priloženost za sv. spovedi! V nedeljo, 6. oktobra, sv. obhajilo pri šolskih službah božjih. Udeležba članstva obvezna, iskreno vabljeni tudi drugi.

1 »Cyrano de Bergerac« prvič na mariborskem odru. Letošnje gledališko sezono otvori sloveče delo Edmonda Rostanda »Cyrano de Bergerac« v sijajnem Župančičevem prevodu in v režiji Vl. Skrbniška, ki nastopi tudi v naslovni vlogi, ter M. Košiča.

1 Akademski kongregacija gospodov ima svoj sestanek ne ta petek, temveč drugi petek, dne 11. oktobra, ob pol osmih zvečer.

1 Redna služba božja v Alojzijeve cerkvi začne s prvo oktobrsko nedeljo. Ob nedeljah in praznikih je prva sv. maša ob petih, druga s petjem, zakramentalnim sv. blagoslovom in pridigo ob pol šestih, nato še tretja sv. maša. Večernice so ob tri četrti na štiri. Ob delavnih in sv. maše ob četrti na šest, tri četrti na šest in ob četrti na sedem. Ob sobotah in dnevih pred prazniki so večernice ob pol petih popoldne.

1 Poroke v Mariboru. Zadnji čas so se v Mariboru poročili: Grafoner Karel, delavec, in Škofič Ivana, delavka, Košaki 20; Medved Ludovik, kmet, in Salamon Jožefa, kmečka hči, iz Sikol-Slivnice; Rožman Mihael, narednik 45. pp, in Stel Marjeta, zasebnica, Wilsonova 22; Jug Alojz, čevljar, mojster, in Klop Alojzija, kuharica, Razlagova 11; Eker Alojzija, tovarniški delavec, in Migam Marjeta, predica, Pobrežje, Suša Gvidon, trgovski pomočnik, in Ačko Justina, sukarica, Tezno; Meglič Franc, črkslikarski pomočnik, in Kolar Antonija, predica, Tržaška cesta 57; Lukič Franc, pletarski pomočnik, in Vrbanjak Antonija, predica, Pobrežje; Zaler Rudolf, apreturski delavec, in Kronvogl Alojzija, navijalka, Pobrežje. — Čestitamo!

stopile od zadnje prijave. Ker bo pri pregledu izstavljena za vsakega konja posebna kaznica, brez katere konja v bodoče ne bo mogoče več prodati, se lastniki in lastnem interesu opozarjajo, da točno prijavijo vse svoje konje.

1 Pozabljeni. Ljubljanski mestni očetje, ki skrbijo za dobrobit mesta, kažejo pri svojem delu veliko socialnega čuta. To se jim mora priznati. Zelo skrbijo za revne otroke in za reveže vseh vrst. Le na eno vrsto svojega uslužbenstva so menda pozabili. To so snazilke po mestnih ljudskih šolah. Izvečine so vdove po mestnih uslužbencih in več med njimi jih ima tudi družino in morajo skrbeti za dva ali tri otroke, ki so brez očeta. Do leta 1934. so prejemale družinsko doklado, tega leta pa se jim je ta odzvela radi slabega stanja mestne blagajne z obljubo, da se jim zopet povrne, kadar se bodo mestne finance malo opomogle. Reče zdaj že vsa leta čakajo, da se jim ta obljuba izpolni. Vsem kategorijam mestnega uslužbenstva so zadnje čase vsaj nekoliko zboljšali plače, le njih se nihče in spomni. Spričo sedanje draginje pa je njih stanje postalo zares obupno. Pri mesečni plači 670 din mora taka reva, ki ima morda še dva ali tri otroke, prav gotovo stradati. Prepričani pa smo, da se bodo mestni očetje ob sedanjih časih spomnili tudi teh rev in jim zboljšali plače.

1 Šesti in do sedaj najboljši film Hardyjeve filmske družine pride te dni v Ljubljano! Vsem ljubljanskim kinoobiskovalcem ee je priljubila serija teh zabavnih-vzgojnih filmov o družini sodnika Hardyja. Posebno dobro pa je v spominu mladi Mickey Rooney. Občinstvo opozarjamo že sedaj, da teče film »Andy Hardy se ženi« sedaj v Zagrebu ter so bile vse dosedanje predstave popolnoma razprodane. Pri predstavi v soboto ob 21 pa pripravljajo kino Sloga vsem cenjenim obiskovalcem ee prav posebno prijetno in veselo presenečenje.

1 Vrtnarski odsek sadjarke in vrtnarske podružnice Ljubljana ima jutri ob 20 svoji redni mesečni sestanki v restavraciji pri Mraku na Rimski cesti s predavanjem o shranjevanju povrtnine. Predava g. nadzornik Josip Štrekelj. Vabimo vse gospodinje, ki jim je ležeče na tem, da povrtnino dobro preko zime shranijo. — Odbor.

Celje

c Trgovci! Tiskovine za vodstvo kontrolnih knjig dobite po 1 din pola pri Združenju trgovcev v Laškem.

c Zrebanje loterije Legije koroskih borcev v Celju bo nepretrgoma v nedeljo 6. oktobra. Slovenci, rodoljubi, pridno segajte po srečkah, dokler so še na zalogi.

c Zadržna pot Milivoja Vršiča. Truplo pokojnega sina celjskega župana Milivoja Vršiča, ki je tako nenadno umrl v ljubljanski vojaški bolnišnici, so prepeljali v Celje in položili na mrtvaški oder v stanovanju na Kralja Petra cesti 33. K večjemu počitku ga bodo položili danes, v četrtek, ob 5 na mestnem pokopališču. Pogrebni sprevoz bo krenil iz hiše žalosti na Kralja Petra cesti ob 5 popoldne. Člani FO naj se zberejo četrti ure pred odhodom spreveda pred hišo žalosti na Kralja Petra cesti.

c Celjski šah. Rezultati 9. kola spominskega turnirja dr. Antona Schwaba: Mirnik: Ahlik 1:0, Regner: Hajninger 1:0, Pukmajster: Medved prekinjeno, Rajšek: Fajs 0:1, Esih: F. Schneider 1:0, Šlimšek: J. Schneider 0:1, E. Csörgő-Domanjko 0:1, Verčkovnik: F. Csörgő 0:1, Habensuš: Golja 0:1. Prekinjena iz 8. kola F. Schneider: Mirnik 0:1.

c Osebna vest. Na okrajnem poglavarstvu v Celju je zapustil službo pristav G. Voltek Jarč in odšel v službo v mestnemu poglavarstvu v Ljubljano. G. Jarču želimo na novem službenem mestu obilo uspehov!

c Žitna silosa bodo zgradili na Polzeli v Savinjski dolini in v Mestinju. Dela morajo biti končana do 1. decembra t. l.

c Po stopnicah je padla in si zlomila levo nogo v gležnju 19letna natakarka Pavla Prosenjak iz Soštanja.

c Plenarna seja celjskega mestnega sveta bo jutri, v petek, v mestni posvetovalnici. Na sporedu so poročila vseh odborov in razna prečra vprašanja celjske mestne občine.

c Cenjenim naročnikom »Slovenec« in »Slovenskega doma«, pri katerih inkasiramo naročnino na domu, vljudno sporočamo, da smo k običajni naročnini tokrat pripisali še 10 din kot naročnino »Slovenčevega« koledarja, katerega gotovo noben naročnik ne bo odklonil.

c V podružnici »Slovenec« v Celju, Aleksandrov trg (nasproti kolodvoru) naj dvignejo inserenti sledeče ponudbe: »Gotovina 14.585«, »Lepa bodočnost št. 11.262«, »Lepo posovstvo med Laškim in Celjem«, »Resno«.

c Celjska mestna občina bo prodajala v bodoče vsako sredo in soboto prvovrsten krompir po 1.75 din. Večraj je postavila na trg 800 kg, ki je bil razprodan v dveh urah.

c Železnika nesreča pri Laškem. Večraj okoli 6.30 se je zgodila v Marijagrdu huda železnika nesreča, ki je zadela 17letno hčerko posestnika Angelo Deželak iz Radovelj pri Laškem in njenega 20letnega brata, progovnega delavca Miha Deželaka. Brat in sestra sta šla po prog. Ne nadopra je pridrl pri progi tovorni vlak in ju odbil s proge čez škarp. Angela je dobila nevarne poškodbe po glavi in levi nogi, njen brat pa po glavi. Tovorni vlak je takoj ustavil. Železničarji so ponesrečenca naložili na vlak in odpeljali v Celje. S celjske postaje so odpeljali ponesrečenca z reševalnim avtomobilom v celjsko bolnišnico.

c Kokoši kradejo. Pri posestniku Čatru na Babnem je bilo ukradenko iz kokošnjaka ponoči 9 kokoši. Tat je pustil še 5 kur. Ker je zmanjkalo 5 kur tudi pri sosedu Trupeju izgleda, da je prišel svoje sezonsko delo kurji tat, ki pa ne bo ušel roki pravice.

Peterno gibanje naše zemlje

Dokazano je, da se giblje naša zemlja v treh smereh, zelo verjetno pa je, da se giblje še v dveh drugih smereh. Ta gibanja bi bila sledeča:

1. Zemlja se giblje okoli svoje lastne osi s hitrostjo 30 km na sekundo. Ta hitrost se zmanjšuje od ekvatorja proti poloma.
2. Zemlja se vrti okoli sonca s hitrostjo 19 milj na sekundo.
3. Skupno z našim sončnim sestavom se giblje zemlja v smeri zvezde stalnice Vege v ozvezdju Lire s hitrostjo 12 milj na sekundo.
4. Četrto gibanje, v katerem verjetno sodeluje tudi naša zemlja, je gibanje sonca okoli osi in traja 25 dni.
5. V postev bi prišlo še gibanje celega našega zvezdnega sestava, čeprav o tem ne vemo nič točnega.

Bolj kot pri vsaki burki se bodejte smejali in zabavali pri filmski komediji:

Vesela škota

Odlična filmska komika STANLIO in OLIO vzbujata pri občinstvu zopet prečerno in smešno razpoloženje

KINO SLOGA, tel. 27-80

Samo še danes in jutri ob 16., 19 in 21. uri

KULTURNI OBZORNIK

Pred novo sezono v mariborskem Narodnem gledališču

(Razgovor z g. upravnikom dr. R. Brenčičem.)

No, malo bolj čedno bo že, sem si mislil, ko sem gledal čiščenje mariborskega gledališča in dožidek, ki so ga napravili nad pisarniškimi prostori. Na dvorišču se seveda še vse Bog se usmili: zidarji z delom se niso pri kraju, zato leži na dvorišču vse križem krazem. Poleg tega pa je to še edini prostor, kjer lahko pripravljajo in popravljajo kulise, kjer se morejo igralci »prehajati«.

Zato je človek tem bolj radoveden, kako je »notri«, v življenju gledališča pred novo sezono, kako je prav za prav z Narodnim gledališčem v Mariboru sedaj. Stopil sem torej k g. upravniku dr. Brenčiču in ga poslušal, ko mi je pripovedoval:

»Pred 12 leti so nam subvencijo za več kot polovico zmanjšali, tedaj ko je namreč država oblast začela varčevati pri gledališčih. Tedaj bi bilo moralo biti mariborskega gledališča konec in Ljubljana naj bi ga bila prevzela. Skopljaje kot oblastno naj bi ostalo — za Maribor pa ni bilo amisa. Od takrat torej imamo tako majhno državno podporo; ta greh se nas drži še do danes. Mariborsko gledališče je ostalo le zaradi svoje žilavosti, čeprav je bila znižena državna podpora od 720.000 din na 320.000 din! Zato se moramo tudi bolj mučiti kot drugi.

Zadnja leta so bile subvencije pri centralnih gledaliških takale: Belgrad 7 milijonov, Zagreb sedaj 8 milijonov, Ljubljana 4 milijone, povrh pa letos še izreden kredit v znesku 620 tisoč; Skopje 585 tisoč, Sarajevo 558 tisoč, Osejek 549 tisoč — Maribor pa samo 300 tisoč! — Toda medtem se je tudi razmerje med nekdanjimi oblastnimi gledališči spremenilo: Osejek je gostoval samo nekoliko časa v Novem Sadu (Novi Sad ima namreč že nekaj let sem svoje banovinsko gledališče); Sarajevo eploh nikoli ni gostovalo v Splitu, pač pa je Osejek večkrat gostoval tam. Sedaj se ustanavlja v Splitu samostojno banovinsko gledališče; imelo bo 1.800.000 din subvencije.

Mi že pet let prosimo, da bi nam država oblast zmanjšala subvencijo z ostalimi nekdanjimi oblastnimi gledališči, pa ne uspejo. Ne mori nas samo ta skrb, mori nas še druga: lahko bi prišel kdo v finančno ministertvo in nam črtal še to, češ da smo nepotrební. Lani smo se obrnili na slovenska ministra in poslance, da bi podprli našo prošnjo. Brez uspeha. Letos poleti sva z g. Rasbergerjem skušala priti do g. ministra dr. Korošca. Toda go-

spod minister je utegnil sprejeti le deputacijo Združenih igralcev, med katerimi je bil tudi g. Rasberger. Pač pa sva bila tedaj pri g. ministru dr. Kreku; sprejel naju je zelo prijazno. Ko pa smo dobili »oročilo«, da je predlagal prosvetni minister 200.000 din poviška in da jih je finančni minister odbil, sem se napotil zopet v Belgrad; to pot sem vzel s seboj g. Pavla Koviča. No in sedaj smo bili obveščeni tako, da dobi mariborsko gledališče še izreden kredit. Prepričan sem, da se nam posreči dobiti večjo podporo — Le poudarite: mariborsko gledališče mora živeti! —

Kako mislim o teatnem sodelovanju med mariborskim gledališčem in deželo? Gostovali smo v Celju, Ptuj in drugod. Sedaj celo želimo, da bi vsaj enkrat na mesec mogli tudi v Mursko Soboto. Lani smo dosegli v Celju lep normalen uspeh. Ptuj pa ima že nekaj časa svoje lastno gledališče. Povabil sem Slovensko Bistrico, Sv. Lenart in še druge kraje, da bi jih pritegnili k mariborskemu gledališču.

Če bo kaj sprememb v osebu, ste radovedni? Posebni ne. Odsel je g. Štandera, na njegovo mesto pa je prišel mladi in nadarjeni Vencišnik. Vendar pa bo letos dana priložnost še več mladim talentom, da se pokažejo. Ker si želi občinstvo več novih obrazov, bo letos nekaj gostovanj tudi v Cramu, v operi pa poleg Majdičeve še drugi, zlasti tenorist Franc iz Ljubljane. Kar se tiče gostovanj Ljubljana — Maribor, o čemer bi radi vedeli, vam moram povedati, da lani Ljubljana ni bila kriva, saj smo bili že domenjaki; prišlo pa so vmeš različne ovire. Letos verjetno pride do medsebojnih gostovanj.

Kako je z letošnjim abonementom? Zanimanje kakor navadno. Upati je, da se bo med trgovci in industriji pokazalo malo več vneme. Repertoar, kakor vidite, je dobro sestavljen. Slovenskim novostim so odprta vrata že od nekdaj v Mariboru; treba je le, da se vsak režiser ogreje zanje. Od nekdaj je Maribor pridno gojil tudi hrvaško in srbsko dramo. Do lani nismo prišli do tega, ni naša krivda. Mislim, da imamo letos dober in močan repertoar.

Kako je opera? Sem še vprašal g. upravnika. Pojasil mi je: Opera se goji pri nas le v toliko, da je vendarle videv poskus. O kakšni stalni operi v teh razmerah ni mogoče govoriti. Kar se tiče operete, pa tako veste, da brez nje ne gre. Poglavito je, da je na dostojni višini. Dr. Ivan Dornik.

Revija Katoliške akcije št. 4

Četrta številka Revije Katoliške akcije na uvodnem mestu proučuje razmišljanje dr. Janeza Jenka o Slovenski katoliški kulturi. Pisec najprej ustanovi pojem katolicizma in kulture, pokaže, da je kultura v službi človeka in veri indirektno podrejena, čeprav je v svojih mejah avtonomna. Ker vsaka kulturna tvorba spada v področje več kulturnih panog in zavzema ustvarjajoči kulturni delavec v svojem delu neko stališče do sveta in življenja, preprežajo vsako kulturno delo tendence, ki so mu nekaj imanentnega. Iz spoznanja o neizogibnosti tendence v kulturnem delu, sledi za katoličane zahteva, da bodi ta tendenca v skladu s katoliškimi nazori. Najgloblja kulturna diferenciacija je diferenciacija po svetovnem nazoru, tako je kultura poprišče boja med Kristusom in eatanom. V luči teh spoznanj se avtor bavi nato s slovensko kulturo in ugotavlja, da je katoliška smer. Vključ kulturnim naprom katoliškega prepoveda z Mahničem, Miesijo, Krekom in Ušeničnikom in Jegličem, so nasprotniki katolicizma ohranili kulturno premoč, ki jo utrjuje liberalna univerza in srednja šola. V takem položaju je zahteva po osvoboditvi svetne kulture od vere usodna, za kaj so stvari, ki jih moramo razlikovati, ne smemo jih pa ločiti. Čas nalaga slovenskim katoličanom pokretnost in kulture. Da se to doseže, mora katoliškim Slovincem priti v zavest, da je današnja naša kultura v pretežnem delu nekatoliško uumerjena, premagati moramo kulturno boječnost, dvigniti katoliško zavest katoliških kulturnih delavcev in predvsem izvesti organizacijo slovenskega izobraženstva. Pavel Slapar je pripeval skrbno sestavljen in logično zgrajen informativni referent. Kako je z descendenco človeka. Uvodoma točno naznači stališče teološke in naravoslovne znanosti do descendentne teorije z ozirom na človeka. Ostro očrta miselno ozračje v katerem je vznikla ideja evolucije, ki sta jo deizem in racionalizem rabla »kot dokaz« zase, ki pa je še sama kot filozofska prekonceptija potrbovala dokazov. Danes nas po 110 letih odkar se je začel evoluzionizem javno obravnavati, zanima koliko dokazov so doprinesli za to filozofsko prekonceptijo. Med dokazi ki jih evolucionisti navajajo zase, so razne analogije med človeškim in živalskim organizmom, dokazi za možnost nastajanja novih vrst in končno dokaz iz biogenetskega zakona kvečjemu razloži za primernost sklepanja, da se je človek verjetno razvil iz živalskih prednikov. Dokaz za dejanski razvoj bi mogla doprinesiti le paleontologija. Z navedenimi dokazi se avtor še nadrobno bavi, zlasti z biogenetskim zakonom, ki ga danes naravoslovci skušajo rašiti s hipotezo o proterogenezi in palingenezi.

Problemi slovenskega delavstva. V začetku pisec poda antropogeografski pregled Slovenije z ozirom in razmerjem med delavskim in kmetijskim življenjem. Nato nam posreduje najnovejšo znanstveno rezultate o posebnih in premoženjskih razmerah v Sloveniji, iz katerih je razvidno, da je Slovenija dežela majhne posesti in premore komaj četrtino poljedelskih obratov, ki jih kmetijstvo samo zadovoljivo preživlja. Iz tega sledi nujnost iskanja zaslужka v vrstah poljedelskega in obrtno industrijskega delavstva. Poljedelsko delavstvo, ki ga Pernšek ceni na okrog 130.000 oseb, se po najemnem in delavnem odnosu do gospodarja deli v dve veliki skupini: poele in deinarje. Na drobneje s številkami opisuje gospodarske in socialne razmere poslovi in tudi njih pravno in socialno zaščito. Ugotavlja, da je veljavni poselski red zastarel in povdarja potrebo moderne socialne zakonodaje z zdravstvenim in etarostnim zavarovanjem poslovi in sploh kmetijskih delavcev. Enako skrbno prikazuje socialni položaj deinarjev, zlasti deinarjev v deputantnem odnosu t. j. viničarjev, majerjev in huberjev. Kratko a za najnovejšo informacijo zadostno nas seznanja s potrošnimi sezonskim delavci in s kočarji, ki jih je v Sloveniji 38,5% od vseh kmetijskih obratov in morajo 60% sredstev za preživljanje iskati v meznem delu. Druga velika skupina je obrtno industrijsko delavstvo. Obrt in industrija preživljata pri nas 19,49% vsega prebivalstva. Pisec statistično in geografsko določa obrtno industrijsko področja, kar nam da sliko o tem koliko prebivalstva pri nas živi od obrti in industrije. Nato se pa pomudi pri delavcih samih na osnovi podatkov OUZD in obravnava nadrobneje tekstilno, tkalsko, kovinarsko in

žagarsko industrijsko delavstvo. Poda nam tudi pregled delavskih zaslužkov in zdravstvenega stanja delavstva. Svoja izvajanja avtor sklepa z ugotovitvijo, da je v primeri z materialno in socialno preskrbo industrijskega delavstva položaj poljedelskega delavstva nevrzdržen. O moralnih razmerah naših delavcev avtor objavlja novo razpravo. Nadaljna razprava je Ivana Vodopivca študija o Verski filozofiji Nikolaja Berdjajeva. Vodopivec se je na razliko z dosedanjimi katoliškimi pisci lotil vsem pretresa Berdjajevijev tez. Povdarja pozitivni pomen Berdjajevlje filozofije za zapadnega človeka trdnega, od pozitivistične in materialistične filozofije, vendar pa tudi podčrta, da Berdjajevlja duhovnost ni izčiščena in jaena, da je dostikrat zavita v megle misticizem, drugod spet modernistično proti razumevanju in noče imeti nobenega umevanja za vrednote katoliške vere, zato tudi pravilno trdi, da ne more imeti, za katoličane takega pomena, kot ga ima za blodeče duhove, ki bolehalo za materializmom. Avtor nam najprej v glavnih potezah prikaže osnovno Berdjajevlje filozofije, njegov nauk o intuiciji in o štirih stopnjah intuicije t. j. o štirih temeljnih doživljajih, o doživljaju duha, o d živjetju duše, o doživljaju Boga in o doživljaju Kristusa. Zlasti je pomemben za Berdjajevlji miselní setav o duhu in duši, ki predstavlja nekašno ontologijo. Nato kritično zavrača Berdjajevlji intuicionizem z tenkurno analizo pojma množ postavi temelj svoji kritiki Berdjajevljeja pojmovanja dvojnosti kot nekega razpadanja o duhu in duši. Izkazuje se, da se s to filozofijo Berdjajev nevarno bliža monizmu in materializmu. Kritika Berdjajevljeja umovanja o doživljaju Boga poudči eno najstrašnejših in najbolj usodnih njegovih zmot, namreč njegovo pojmovanje nadnarave kot najpopolnejše oblike naravnega življenja, katere znota pomeni fundamentalno zanikanje krščanskega zveličanskega reda. Ta red prav tako ruši Berdjajevljeje pojmovanje Kristusa iz katerega sledi nevrzdržni zaključki. V zvezi z naukom o doživljaju Kristusa Berdjajev obravnava tudi pojm vere, ki o njej lepo pravi, da je odповed malega logosa, da najde velikega Logosa, ki ga pa Berdjajev v svojem iracionalizmu monistično izkrivi.

V obzorniku se nahajajo zanimivi referati o razmerah na belgrajski, zagrebški in ljubljanski univerzi, pregled zgodovine in ideološke ter organizacijske problematike Akademске zveze, ki ga je napisal Tine Krner, Franca Glavača razmišljanje o Kranjskem tečaju, in Filipa Zaklja referat o Maksa Kasiepeja knjigi Irrweg und Umweg in Frönik-keitsleben der Gegenwart pod naslovom »Knjiga o modernizmu«. Sleda še knjižna poročila in Priponbe pod črto, kjer je tudi odgovor Sloveniji zaradi Kopačevega članka o erotični literaturi. F. D.

Domačini na konjih v Libiji.

Serrano Suner

V svetovnem časopisju pripisujejo veliko važnost potovanju španskega notranjega ministra Serrana Sunera v Berlin in Rim. Ponekod so že tudi izražene domneve, da se bo razširila os Berlin—Rim—Tokio še na Madrid. To je tudi zelo verjetno, kajti če v sedanjih časih potuje mož, kot je Serrano Suner k vodilnim ljudem, ki vodijo sedanjo vojno, potem gotovo ni šel tja na izlet ali v letovišče.

V Španiji uživa Serrano Suner velik ugled. Stiridesetletni notranji minister in namestnik ministrskega predsednika nacionalne vlade, ki je imel važno vlogo že v državljanski vojni kot član »Junte« v Burgosu je na položaju notranjega ministra pokazal, da je neizprosni policijski šef ter zanesljiv čuvár miru in reda v državi. Njegova slava in priljubljenost v deželi izhaja tudi očitno, ker je on ustanovil skupno z državljanski vojni na smrt obsojenim sinom prejšnjega diktatorja Primo de Riviera, Antonijem, nacionalistično bojno organizacijo Falango, ki je bila v državljanski vojni kakor tudi pozneje glavni stebel nacionalistične stranke. Končno ne smemo pozabiti še tega, da je Suner vsak in prijatelj državnega poglavarja generala Franka.

Suner noče biti zadovoljen z zaupano mu

notranjo politiko. On sanja tudi o zunanjepolitičnih lavorikah. Od julija 1936, ko se je začela državljanska vojna in je rdeča vlada zapisala nagrado na njegovo glavo, je potkal na vrata angleškega poslanstva v Madridu ter prosil za azil, da bi našel tam zatočišče pred preganjalci. Angleži pa se niso hoteli zameriti madridski vladi in ga niso hoteli sprejeti; od tega dne je Suner zakleti sovražnik Anglije in spada v protiangleško frakcijo med vladajočimi španskimi krogi. Zaradi tega je nasil večkrat spor med njim in zunanjim ministrom majorjem Geigbenderjem, starih kraljevim (in kralju zvestim) častnikom, ki spada med »zmerne« in ne ljubi pustolovščin. Toda v Berlinu ni potoval stari Geigbender, temveč mladi Suner.

V Madridu ga navadno vidijo v beli falangistični uniformi, posnemajočega značilno modo španskih oficirjev, to je z belim srajčnim ovratnikom preko vojaškega jopiča. Suerjev strog in zaprt obraz je pravo nasprotje s prijazno jasno njegove obleke. Le redko se mu zravna nagubano čelo nad temnimi obrvmi, le redko se mu raztegnejo ustne v nasmeh. Kajti Serrano Suner spada med mnoge tiste Španjolce, ki so v poldrugem letu državljanske vojne zgubili smeh in vedrino...

ŠPORT

Atleti so odpotovali v Carigrad...

Ljubljana, 2 oktobra. Z današnjim dopoldanskim brzovlakom so odpotovali iz Ljubljane v Carigrad slovenski lahkoatletci in sicer Klinar, Košir, Mavsar, Račič in Oberšek, katerim se je pridružil v Zidanem mostu še inž. Stepišnik. Atleti je vodil zastopnik nelegalne slovenske atletske zveze g. prof. Žorga, kar je gotovo ironija, če pomislimo, da so v slovenskem zastopstvu za balkanske igre trije člani Ilirije in trije člani Planine, torej atleti onih klubov, katere ne priznajo ljudje, ki hočejo proti volji klubov voditi slovensko lahko atletiko.

Nasi so odšli in jim želimo veliko uspehov na balkanskih igrah v Carigradu, saj ne gre samo za prestiž jugoslovanske lahke atletike in jugoslovanskega športa, temveč za ugled naše države, za katero se ob takih prilikah lahko mnogo napravi. V takem primeru morajo stopiti vsa tjenja med posameznimi narodnimi zvezami v ozadje in morajo športniki Jugoslavije stremeti za tem, da se sestavi najboljša reprezentanca, da bo uspeh za naše državne barve čim častnejši. Zato se nam ne zdi primeren ukrep hrvatske atletske zveze, ki je prepovedala nastop svojim atletom na letošnjih balkanskih igrah zaradi nespornosti z vrhovno zvezo v Belgradu, četudi dobro vemo, da postopanje belgrajske zveze ni bilo pravilno pri sestavi letošnje drž. lahkoatletske reprezentance. Tudi nam Slovincem ni bilo vse všeč in tudi mi Slovenci bi lahko dali boljše reprezentance kakor so jih postavila srbska atletska zveza iz svojih vrst. Toda zaradi močnega zastopstva v inozemstvu nismo hoteli izvajati nobenih posledic, ampak bomo o stvari govorili pozneje, ko bo čas zato.

Hrvatsko lahkoatletsko vodstvo je prepovedalo nastopiti svojim atletom v Carigradu; toda atleti se niso ozirali na ta sklep svoje zveze kljub raznim grožnjam, ampak so skoraj vsi (danes sta menda odpotovala še zadnja dva) odpotovali proti Belgradu in potem naprej v Carigrad. Pri tej stvari ni nekaj v redu. Vodstvo dela po svoje, atleti pa po svoje. Na tak način se sploh ne more delati in bomo kmalu ugonobili vso jugoslovansko lahko atletiko, če ne bomo ubrali drugo pot. Dvomimo, da bi šlo onim hrvatskim atletom zgolj zato, da bo z njihovim sodelovanjem državna reprezentanca močnejša v Carigradu in so zato odrekli pokorščino svoji hrvatski zvezi, temveč se bojimo, da je šlo tem atletom predvsem za to, da so šli v Carigrad, da vidijo zopet nekaj novega sveta itd. Tako postopanje je značilno za razmere v našem lahkoatletskem športu, katerih so pa krivi ne samo oni, ki sedaj vodijo ilegalno vrhovno atletsko zvezo v Belgradu, temveč v isti meri sedanji »vodje« slovenske lahke atletike, ki se

krčevito oklepajo vodilnih mest kljub temu, da želi večina temeljite spremembe. Če so pa hrvatski atleti odrekli pokorščino sedanjemu vodstvu hrvatske lahke atletike, pa je prav gotovo mnogo krivde tudi na njih samih, ker bi njihovi atleti prav gotovo poslušali samo nje, če bi jih naučili discipline. Iste in podobne napake, ki jih dela sedanje vodstvo v Belgradu, je delalo preje vodstvo v Zagrebu Resnici na ljubo je pa treba priznati, da je Zagreb neprimerno bolj upošteval zahteve Ljubljane in Belgrada kakor sedaj Belgrad, ki se ne zmeni ne za eno ne za drugo stran ter dela po svoje ali pa posluša v Ljubljani one ljudi, ki nimajo za seboj skoraj nikogar in ki tudi nimajo pravice govoriti v imenu slovenskih lahkoatletskih klubov.

»Nekaj je gnilega v naši lahki atletiki«, pravi atlet Milan Kovačević, in tega mnenja smo tudi mi. V vrhovni zvezi je treba temeljite spremembe, isto tako seveda tudi v slovenski lahki atletiki. Hrvati naj si pa zapomnijo, kako se ne sme delati, če hočemo, da bo vsa srbska, hrvatska in slovenska lahka atletika nemoteno napredovala. Sedanje stanje je nevrzdržno in po balkanskih igrah se bo prav gotovo začela na vsej črti še večja borba kakor je bila do sedaj. Pogreške, ki so bili napravljene sedaj pri sestavi državne reprezentance ter samovoljne odločitve Belgrada, so dale več kot dovolj povoda zato. Upajmo, da bomo tudi to krizo, ki utegne biti zelo huda, srečno prebrodili v našem atletskem športu.

Ameriški tenis na višku

Sedaj je teniški šport v Ameriki na višku. Turnir se vrsti za turnirjem, manjkajo edinele mednarodne pridetive, ker je sodelovanje inozemskih igralcev v sedanjih časih zelo oteženo. Alice Mardle nima trenutno nobene nasprotnice, katere bi se morala bati ter ima pri ženskah posebno stališče. Cisto dragače so pa razmere pri moških. Riggs, Crammer, van Hern, Cooke, Kovacs in ne najzadnje ameriški prvak Mc Neill, so precej izenačeni ter odpravljajo drug drugega pri turnirjih na drugo, tretje itd. mesto.

Svetovni rekord na 400 ali na 800 m na vidiku. Oba odlična tekača Italijan Lanzi ter Nemec Harbig bosta jutri startala v Como o priliki otvoritve tamkajšnjega stadiona. Prav točno še ni določeno na kateri progi se bosta pomerila ali na 4 ali na 800 m. Na vsak način lahko z ozirom na odlično formo obeh rivalov pričakujemo dobre čase, ki bodo ev. boljši kakor pa obstoječi svetovni rekordi.

Dunajski dvigači so premagali tovariše iz Breslave

Dunajski težkoatleti so bili že od nekdaj odlični dvigači. In tako so tudi pri zadnjem srečanju premagali svoje tovariše iz Breslave, katere so odpravili z rezultatom 1902 kg nasproti 1607,5 kg. Torej za skoraj celik 300 kg so mani dvignili težkoatleti iz Breslave. Dunajčani so dosegli tudi vsa prva mesta razen v lahki kategoriji.

Nov italijanski ženski rekord

v skoku v daljavo je dosegla mlada atletinja Lydia Zanuti (Cremona), ki je skočila 5,26 m. Ob tej priliki so se vršile še druge tekme, kakor v plavanju, tenisu, sabljanju i. dr., pri katerih je sodelovalo okrog 3000 mladih fašistini.

Vsako leto Finska—Madžarska v lahki atletiki

Ob priliki zadnjega meddržavnega srečanja med Finsko in Madžarsko, ki je bilo pred kratkim v Budimpešti, so sklenili zastopniki obeh zvez, da se bo to dvoboj vršil vsako leto in sicer izmenjače enkrat na Finskem, drugič na Madžarskem. Prihodnje srečanje bo julija 1941 v Helsinkiju.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenska kolesarska zveza. (Službeno.) Obveščaje se vse v območje SKZ spadajo kolesarske podzveze in klubi, da službeno pošto pošiljajo na naslov: Ivo Otrin, Ljubljana, Herbersteinova ul. 3. — Odbor.

Skupina angleških bombnikov.

Največje jezero na zemlji

Mnogi ne vedo, da je največje evropsko jezero Ladoško jezero. Meri 18.150 km² 210 km je dolgo in 130 km široko. Na dve polovici ga deli finski-ruska meja. Jezero je zelo bogato na ribah. Še v poledni dobi je bilo Ladoško jezero del finskega morskega zaliva. Največja globina na Ladoškem jezeru meri 223 metrov. Jezero je zamrznjeno 120 dni v letu.

Ladoško jezero seveda ni največje jezero na zemlji. To je Kaspijsko jezero, ki zavzema prostor 439.000 km² in leži na meji med Evropo in Azijo. Na zahodni obali Kaspijskega jezera je Baku, znan po bogatih petrolejskih vrelcih. Največja globina v Kaspijskem jezeru znaša 945 metrov.

Največje ameriško jezero je Gornje jezero (Lake Superior) in meri 83.000 km². Gornje jezero je manj znano kot na primer Michigansko jezero, čeprav je največje sladkovodno jezero na svetu sploh. Preko skupine omenjenih jezer, med katerimi je tudi Gornje jezero (vsa jezera se razprostirajo po 200.000 km² veliki pokrajini (teče držav-

na meja med Kanado in Združenimi državami. Gornje jezero je bogato na otokih. Veže jih znaten promet z ladjami. Od decembra do aprila je jezero zamrznjeno. Najgloblje je pri 808 metrih.

V Afriki je največje jezero Viktorija z 68.000 kvadratnimi kilometri. Nekdanja nemško-angleška meja ga je sekala točno na dve polovici. Bogato je na ribah. V tej zvezi naj omenimo še dve jezera, to je Bajkalsko jezero in Mount-Everest jezero. Bajkalsko jezero je najgloblje jezero na svetu. Nahaja se v vzhodni Sibiriji in meri po površini 34.179 km². Na tem jezeru so našli doslej največjo vrtnino na zemeljski celini (ne na morju!), ki meri 1522 metrov. Bajkalsko jezero je od srede januarja do srede maja zamrznjeno in takrat se vrši po zamrznjenem jezeru redni promet. Mount-Everest jezero poznamo šele od leta 1934. Še danes ni stopila človeška noga na njegove bregove. Odkrili so ga z letalom. Leži približno 7400 metrov visoko. Znamenito je torej po tem, da je to najvišje ležeče jezero na svetu.

Od Gutenbergga do danes

Bistvena Gutenbergova iznajdba ni bil tisk kot tak, kajti tisk z lesenimi ploščami so poznali v neki meri že prej, nego iznajdba posebnih naprav, s katerimi je mogoče izdelovati popolnoma enake črke v poljubni količini. Njegova iznajdba je nadalje stiskalnica, ki omogoča hiter odtis iz takih črk sestavljenih sestavkov v poljubni količini. To so bile ročne tiskarne. Gutenbergova iznajdba je bila neprimerno popolna. Tri in pol stoletja se v bistvu niso prav nič spremenila načela Gutenbergovega tiskarstva v pogledu rezanja črk, lomljenja strani in tiskanja samega šele takrat, ko je napočila doba stroja, je bila zamenjana častljiva Gutenbergova ročna tiskarna s strojno tiskarno Friedricha Königa. Ko so začeli ulivati plošče, je tudi v tiskarstvu zmagal rotacijski stroj. Prej so ulivali črke na roko. Sedaj so

prevzeli to nalogo zelo komplicirani stroji, nalogo ročnih stavcev pa so prevzeli strojni stavci na Mergenthalerjevih stavnih strojih, ki so jih drugi še bolj izpopolnili. Kljub mehanizaciji in industrializaciji pa je tiskarstvo vendar ostalo ročno delo in sicer umetno ročno delo. Med belim papirjem in piščevim sestavkom je do tiskanega časopisa ali knjige še ročno in duševno delo stavčev, katerega še tako popolna mehanizacija ni in verjetno tudi ne bo mogla nadomestiti.

Gornja Radgona

Občinska hranilnica v Gornji Radgoni. V smislu § 20. uredb o občinskih hranilnicah, je bil s sklepom trške občine Gornja Radgona z dne 1. septembra 1940 postavljen in na to na seji upravnega odbora Občinske hranilnice dne 20. septembra 1940 v navzočnosti vladnega komisarja g. okr. načelnika Skale Otmarja, konstituiran sledeči upravni odbor: Hrastelj Joža, trgovec in posestnik, predsednik; Cividini Stane, brivski mojster in posestnik, podpredsednik; člani: dr. Blejec Konrad, notarski kandidat; Fabjan Anton, finančni poverjenik v pokoji in posestnik; Jurša Alojz, gostilničar in posestnik; inž. Knez Vladimir, šef terenske tehnične sekcije; Pernat Anton, posestnik; Roškar Jakob, posestnik; dr. Sabec Karol, odvetnik. Vizirski odbor so bili izvoljeni: Hrastelj Joža, predsednik; Cividini Stane, podpredsednik; dr. Blejec Konrad, pisarniški ravatelj, Fabjan Anton, član; dr. Sabec Karol, član in pravni zastopnik. V nadzorni odbor pa so bili imenovani: Samec Franc, veter. svetnik; Kuder Milan, carinski inšpektor; Mulec Franc, posestnik.

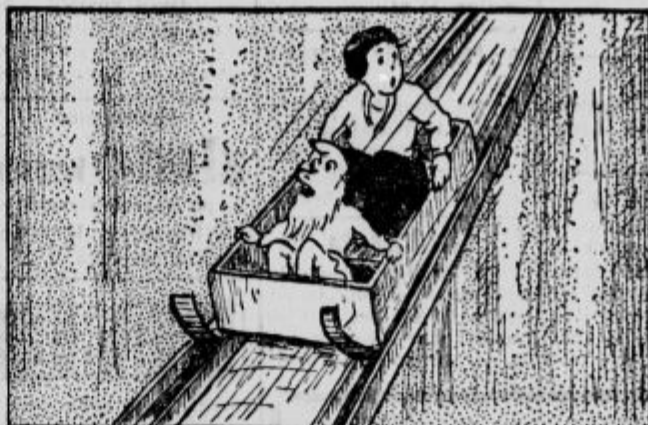
Za dobro voljo

Petrček, na krožniku je bil še en kos kruha... Kje je? Dal sem ga lačnemu fantku... Lepo od tebe. Dobro delo si storil. Kdo pa je bil ta fantek? Jaz, mama...

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(71) Neodločeno sta hodila pred tirom sem in tja in se že hotela vrniti in poiskati kak drug izhod, kar zagledata prislonjene k steni nekake sani, ki so bile gotovo namenjene za svojevrstni koristni tir. »Brez dvoma so te sanj namenjene za prevoz po tiru,« je rekel Zelenček. »Kar poskusiva!«

(72) Z nemajhno težavo sta spravila sani na tir, sedla v udobne sedeže na saneh in že sta zbrzela z vrtoglavo brzino v globino. Mihček je bil nenavadne vožnje silno vesel, Zelenček pa se ni nič kaj prijetno počutil.

Išče

garsonjero

s kopalnico, centralno kurjavo v mestu. Ponudbe z navedbo cene na upravo »Slovenca« pod »Garsonjera« št. 14995.

Zahvala

Vsem, ki so sočustvovali in ki so spremili mojega dragega moža, gospoda

Gustava Schüllerja

obratnega ravnatelja Kranjske industrijske družbe

na svoji zadnji poti, iskrena hvala! — Predvsem se zahvaljujem gospodu evangelijskemu župniku, gospodom zastopnikom nemškega konzulata v Ljubljani ter gospodom od upravnega sveta in ravnateljstva KID, ki so s svojo udeležbo pri pogrebu počastili spomin pokojnika.

Nadalje se zahvaljujem uradnikom, delovodjem in delavcem KID ter vsem ostalim, ki so se udeležili pogreba.

Končno se zahvaljujem lovcem za častno spremstvo in pevcem za pretresljive žalostinke.

Prisrčna zahvala tudi ožjim prijateljem pokojnika, ki so mi v teh težkih urah stali ob strani, kakor tudi vsem darovalcem prekrasnih vencev.

Jesenice, dne 1. oktobra 1940.

Luise Schüller

ZAHVALA. Za mnogoštevilne tolažilne besede in izraze globokega sočustvovanja ob težki izgubi našega nepozabnega soproga, očeta in sina, gospoda

Karla Valaškega

tajnika Zveze za tujski promet — »Putnik«

izrekamo najpristranejšo zahvalo uradništvu Zveze za tujski promet, vsem prijateljem in znancem in športnim tovarišem, ki so ga v tako častnem številu spremili na njegovi poslednji poti. Prav iskrena hvala tudi vsem darovalcem prekrasnih vencev in šopkov, ter pevcem za v srce segajoče žalostinke, ter vsem, ki so na kakršen koli način počastili njegov spomin.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1940.

Zalujoči ostali.

Pogrebni zavod Gajšek Ivan, Ljubljana

Naznanjam vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, da je dne 2. oktobra 1940, po dolgi in mučni bolezni, previdna s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspala gospa

Peselj Marija

roj. Šinkar

vдова trgovca in posestnica

Pogreb bo v petek, dne 4. oktobra 1940 ob 15 iz kapele sv. Jakoba z Zal na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana-Moste, dne 2. oktobra 1940.

Globoko žalujoči Sadar Franci

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

DRUGI DEL.

I.

Indret.

Pevec se je visoko vzravnal v čolnu, v katerem sta se peljala z otrokom čez Loire-o in patetično kretnjo pokazal na reko:

»No, Jakec, moj stari. — poglej, če ni lepo!« Kljub temu, da je bilo to obdobje pavalihovsko in neiskreno, je bilo popolnoma na mestu. Pokrajina, ki se jima je odpirala pred očmi, je bila čudovito lepa.

Bilo je okrog štirih popoldne. Julijsko sonce je žarelo, kot bi se srebno raztopilo in razgrnilo po valovju dolgo bleščečo vlečko Ozračje je trepetalo in odsevalo kot srebrna meglica in slike živahnega, toda neslišnega življenja na reki so se menjavale naglo kot prividi Viskosa, prozorna jadra so se zlatila v bleščeči svetlobi, se pojavljala in izginjala nekam v daljo. Videle so se velike ladje, prihajajoče iz Noirmoutiers-ja, do roba obložene z belo soljo, katere zrna so lesketala v tisočih odsevih. Na ladjah se je videl pisan trop ljudi: moški so imeli velike trikotne klobuke bretonskih solnarjev, bogata ženska pokrivala so se bleščala v solni belini. Videle so se plavajočim vozovom slične obrežne ladje, do vrha napolnjene z vrečami žita in s sodi ter vlačilci, ki so vlekli za sabo dolgo vrsto ladij. Pojavilo se je par trojambornikov, ki so prišli bogve odkod in se po dveletni odsotnosti vračajo v domovino. Pluli so proti rečnemu toku počasi, skoraj svečano, kot da bi nosili s seboj dostojanstvo povratka v domovino in skrivnostno

poezijo tujega, daljnega sveta. Kljub julijski vročini je pihal hladni veter čez to prelepo svežost in živahnost in dal slutiti, da nedaleč valovi brezkončni zeleni ocean s svojimi nevihtami in viharji.

»In kje je Indret?«, je vprašal Jakec.

»Tame, na nasprotnem otoku.«

Jakec je skozi srebrno meglo, ki je pokrivala otok, opazil dolge vrste polov in visoke dimnike, iz katerih se je dvigal in širil gost črt dim in potemnjeval nebo. Istočasno je zaslišal odmevajoč hrup. Kladiva so udarjala po železu in po pločevini. Zdaj je bil truš bolj zamolkel, zdaj bolj razločen, kakor so pač zvoki odmevali na modri gladini. Vse je bil en sam nepretrgan ropot kot da bi otok predstavljala ogromen parnik, ki je zasidran in nepremičen, a mu kot'esa tečejo in je delo na njem v polnem zamahu.

Ladja je plula počasi, zelo počasi, kajti reka je bila valovita in težko plovna. Čim bliže je bila, tem razločnejše je Jakec videl dolga poslopja z nizkimi strehami in počrnimi zidovi, ki so se razprostirala enakomerno na vseh straneh. Nato je zagledal na rečnem bregu nepregledno vrsto ogromnih, z minijem pobarvanih parnih kotlov. Njihova kričeča rdeča barva se je čudno odražala od svojega okolja. Državni parniki so razvrščeni ob bregu čakali, da jim bodo naložili vse te kotle s pomočjo ogromnega žerjava, ki je stal v bližini in bil videti od daleč kot velikanske vilsece.

Pod njim je stal neki človek in gledal na prihajajočo ladjo.

»Roudie je!« je vzkliknil pevec in iz vseh globlin in z vsemi registri svojega glasu zagnal strašen hura, ki je odmeval in se razlegal kljub tovarniškemu trušču.

»Si ti, bratec?«

»Primojdun, seveda, kdo pa? Ali ima še kdo pod soncem tak glas?«

Ladja je pristala. Brata sta planila drug k

drugemu in se burno objela.

Podobna sta si bila. Roudie je bil precej starejši in manjkala mu je tista debelost, ki tako rada osreči pevce in igralce z okroglimi linijami. Tudi ni imel razcepljene brade, kot njegov brat. Bil je obrat, zagorel, na glavi je imel zelo obledelo, modro, volneno mornarsko čepico, ki je pokrivala pravi bretonski obraz, ožgan od morja in kremenitih potez, prav majhnih oči in bistrega pogleda, ki si ga je menda pridobil pri težkem, previdnem sestavljanju strojev.

»In doma, kako se počutijo?«, je vprašal Labassindre... »Klarisa, Zenaida in drugi?«

»Vsi so zdravi, hvala Bogu! Oho, to-le je naš novi vajenec. Videti je srčkan... malček. Samo preveč zdrav in močan ni...«

»Zdrav je ko riba in močan ko vol, dragi moj —, najslavnejši pariški zdravniki so to ugotovili!«

»Toliko bolje, kajti naš poklic je težak. Če vama je prav, gremo zdaj lahko k direktorju.«

Odšli so po dolgem drevoredu samih lepih dreves, ki se je kmalu spremenil v majhno mestno ulico, ki so jo obdajale bele, snažne in popolnoma enake hiše. Tukaj je stanoval del tovarniških uslužbencev; bili so tu mojstri in prvi delavci. Ostali so prebivali na nasprotnem bregu.

Ob tej uri je bilo vse tiho, vse življenje in delo je bilo osredotočeno v tovarni. Če bi ne bilo perila, ki se je sušilo na oknih, cvetličnih loncev za šipami, otroških krikov in škripanja zibelk, ki se je oglašalo iz napol odprtih vrat, bi človek mislil, da ta okraj ni obljuden.

»Oho! Zastava je spuščena,« je dejal pevec, ko so prišli do tovarniških vrat... »Ta zastava mi je dosti skrbi prizadela.«

In pričel je razlagati svojemu staremu Jakcu, da se ta zastava ob vhodnih vratih pet minut po prihodu delavcev na delo, spusti iz svojega droga in da to pomeni, da so tovarniška

vrata zaprta. Gorje zamudnikom! Zapišejo njihovo izostanek in ko tretjič izostanejo, jih odpuste.

Medtem ko je pevec razlagal, se je njegov brat pomenil z vratarjem, ki jim je dovolil, da so odšli v poslopje. Stopali so med grmadami železnih palic, litega železa in bakra, med dolgimi vrstami starih topov, ki so jih poslali sem, da jih bodo prelili Ti stari ognjeni junaki, ki bodo končali v ognju, so bili na zunaj zarjaveli, na znotraj pa popolnoma črni, kot bi se kadilo iz njih.

Roudie je spotoma razlagal razne tovarniške oddelke: »Tam je montažna delavnica... za večje stvari, za manjše stvari... Kotlarna, kovnica, topilnica...« Moral je kričati, tako oglušljiv je bil ropot.

Jakec je gledal prevzet, začuden. Vrata delavnice so bila zaradi vročine skoraj vsa odprta. Vladala je globoka, zamočila tema kot v podzemljskem rovu in od časa do časa jo je presekali soj rdeče svetlobe. Stroji so tekli in videl se je vrvež golih rok in očrnelih obrazov.

Valovi vročine in vonj po olju, žgani opoki ter žarečem železu so prihajali od tod obenem s komaj zaznavnim, črnim, pekočim in ostrim prahom, ki je ohranil na soncu svoj kovinski lesk. Toda najzanimivejši in najmučnejši pri tem mrzličnem delu je bilo neko neprestano tresenje. Trepetala so tla in trepetal je zrak. Kot da bi ogromna žival bila zaprta pod tovarno in se mučila. Kot da bi zvezoječ dimniki bruhalo okrog sebe njeno žarečo sapo. Da ne bi mislili, kako neumen je, se Jakec še vprašati ni upal, odkod prihaja ta ropot, na katerega je že od daleč postal pozoren.

Strašen je bil ta trušč. Hropenje, žvižganje, skrtanje se je menjavalo, toda nikdar prenehalo. Prihajalo je iz skupine velikih delavnic s trikotnimi strehami, ki so stale na posevnem pobočju, ki so ga križale številne železniške tračnice.

Mali oglasi

Službe iščejo

Kovaški pomočnik
išče službo. - Naslov v upravi »Slov.« pod 14979.

Uradnica
praksa, išče za popoldne ali zvečer zaposlitev. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14978.

Službodobe

Tajnika
išče Združenje mesarjev in klobasičarjev v Ljubljani. Zglasiti se: Celovška cesta 93, dnevno od 18-19.

Katoliška organizacija
išče upokojenca za pisarniškega uradnika v Ljubljani. Znanje strojeplešja potrebno. Ponudbe z navedbo dosedanjega udejstvovanja v upr. »Slov.« pod »Zanesljive« 15012.

Kuharica
poštena, samostojna, katere bi opravljala tudi vsa hišna dela, razen perila, se sprejme za manjšo obitelj. Pogoji: dolgotrajna spravevala. Znanje nemškega jezika. Predstaviti se od pol 8 do pol 9 zjutraj ali pisati: Marija Höbartner, Celje, Gregorčičeva ulica št. 3.

Kurjača
poštenega, treznega, z dobrimi spravevali, samostojnega - sprejmemo za parni stroj na žagi. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14982.

Mizarja
sprejme Svetek, Koblarjeva 7, Kodeljevo, Ljubljana.

Spretno kuharico
vajeno vseh gospodinj-skih del in v gostilni - sprejmemo. Event. damo gostilno tudi v najem ali na račun. - Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Do 35 let« št. 14968.

Do 10 zidarjev
sprejem takoj za Vrhniko. - Po možnosti se osvobodijo vojaške vojske. Zglasiti se: Josip Mudrovič, Trdinova 7.

Prodamo

Kreko perilo
moške in fantovske srajce
spodnje hlače itd. dobite še vedno po izredno nizkih cenah pri »Krekos«, Tavčarjeva 3, Tyrševa 31

Kislo zelje
novo, prvovrstno, v sodčkih, dobavljajo po naročilu in najnižji ceni Gustav Erkiavec, Ljubljana, Kodeljevo, Povšetova 47. Telefon 25-91.

Še vedno boste najceneje
kupili za zimo vse moške in damske obleke, damske in moške plašče, kakor tudi vse ostalo perilo pri Janko Rogelj, Loka pri Zidanem mostu.

Sveža jabolka
12 kg 60 din, 50 kg 245 din. Nove orehe, tanka lupina 50 kg 500 din - franko voznina razpošilja G. Drechsler, Tuzla.

Ugodno naprodaj
dobro ohranjeni gostilniški štedilnik z boilerjem in nekaj posode. - Poizve se na Miklošičevi cesti 1.

Kompletna kovačnica
z vsem orodjem, nakovalni, mehom, ventilatorjem, vrtnim strojem, s stanimi, primeži - Schraubstock - itd., prodaja Kőnig L., Kočevje št. 10.

Kupimo

Vreče od moke
rabljene, za 85 kg, kupujem po najvišji dnevni ceni. Ponudbe poslati na Ernest Nuspi, Sombor, k

Divji kostanj
kupi kakor vedno ARBEITER Maribor, Dravska 5.

Vsakovršno zlato kupuje
po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 8

SOBE

Lepo sobo
za dva boljša gospoda, dijaka ali dijakinjo, oddam. Lavrenčič, Resljeva cesta 4a.

Auto-motor

Zamenjam
majhen moderen avto za motorno kolo, klavir ali zlatino. - Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Prima voz« št. 14956.

Tovorni avto
zamenjam za luksuzni avto ali motorno kolo. - Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Tudi doplačam« št. 14957.

Kupim
tovorne in osebne avtomobile v nerabnem stanju. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Plačam visoko ceno« št. 14958.

Avtomobilske gume
in zračnice, 10 komadov 32x6, 15 komadov 5.25 in 5.50-20, 10 komadov 4.00-19, 50 kom. zračnic 36x8, 40x8, 12.00-22 - naprodaj, dokler traja zaloga pri Jugoprometu, Celje, Golob Ivan, Krekova 10.

Ford
model A, z dobrimi gumami, odprt, motor v odličnem stanju, po nizki ceni prodam. I. Kenda, Adler Service, Ljubljana, Kersnikova 2.

Objave

Naznanilo!
Združenje mesarjev in klobasičarjev v Ljubljani naznanja članom in cenj. občinstvu, da bodo mesnice in mesarske stojnice ob nedeljah in praznikih zaprte, in to za čas od 1. oktobra 1940 do 1. maja 1941.

Alko
Pismo sprejeto. Zglasite se pri nas: Maistrova ulica, v nedeljo ob 10. - Ako ne morete osebno, javite pismo.

Preklj
Podpisani Drago Jane, izdelovatelj harmonik v Ljubljani, izjavljam, da nisem plačnik za dolgo, ki bi mi jih napravila moja soproga na moje ime. M. Kaplan, Galjeviča 14, Ljubljana.

Preklj
Podpisani izjavljam, da nisem plačnik za katere koli stroške ali dolgo, ki bi mi jih napravila moja soproga na moje ime. M. Kaplan, Galjeviča 14, Ljubljana.

Kupujte pri naših inserentih

NA VIDEZ SE JE POMLADILA ZA 10 LET!

Poglejte te fotografije iste mlade dame!

Gospodična Brassade pripoveduje, kako je postala na videz za mnogo let mlajša in še enkrat bolj privlačna

»Presenečena in navdušena sem zaradi divne izpremembe moje zunanosti. Vse prijateljice mi zavidajo in povprašujejo po moji skrivnosti. Znanci pa mi ne prestopajo čestitajo zaradi moje prekrasne polti. Evo, kako sem to dosegla:

Vsak večer uporabljam rožnato hranilo za kožo Tokalon. Ta vsebuje »Biocel«, presenetljiv vitalni element mladosti, ki ga je odkril neki glasoviti dermatolog. Ona hrani in olepšava, ko spite. Koža postane čvrsta

in brez gub. Čez dan uporabljam kremo Tokalon bele barve, da se mi razkroje zadržijo in zožijo razširjene znojnice, ter da mi koža postane sveža, jasna in velurnogladka.

Vsaka žena, ki se poslužuje te nege le-pote samo tri minute na dan, lahko postane na videz za mnogo let mlajša - ter dobi krasno polt. S hranili za kožo Tokalon so uspešni rezultati zajamčeni, ali pa se denar vrne.

Razno

Brezplačno zavojček

Dostalovega toaletnega bisera na poskušanje. - Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozolji, ogreli, nečistosti obraza izginejo. Pošljite za stroške 3 dinarje v znamkah. - Kemikalija, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton 40 din.

Vnajem

V najem

se takoj odda hiša, obstoječa iz dveh sob, kuhinje, pritlikin, gospodarskega poslopja, vrta, plodne njive. Pojasnila: Marija Ošina, Brežice, Zakot 25. Za odgovor je priložiti znamko.

Trgovski lokal

priljubljen za vsako trgovino ali obrt, v bližini magistrata, oddam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 14977.

Poxestva

Hišo

v Kranju ali okolici, kupim. Pismene ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »3333« št. 14967.

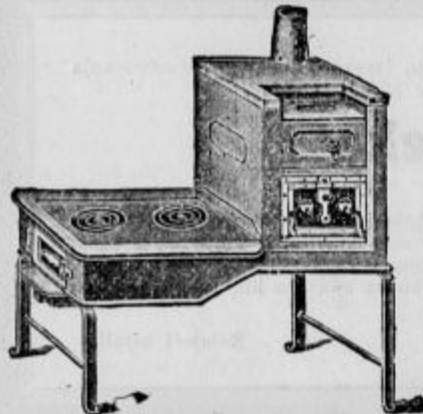
Krompir

vagonske pošiljke

dobavlja

Kmetijska zadruga v Ptuj.

Betonsko in palično železo,

pločevino vseh vrst, vedno svež trboveljski cement, stavbno okovje, vodovodne cevi in armature nudi po še ugodnih cenah

železnina

Fr. Stupica

Ljubljana

Gospodarska cesta 1

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob nadomestljivi izgubi naše ljubljene soproge, matere itd., gospe

Elze Obračunč

jo obsuli s cvetjem ter počastili na katerikoli način njen spomin, jo spemili na njeni poslednji polti k večnemu počitku, naša prisrčna hvala.

Ljubljana, dne 4. oktobra 1940.

Zalujoča družina Obračunč.

Potrži neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, znanecem in prijateljem žalostno vest, da nas je naš ljubljani sin, brat, stric in svak, gospod

Franc Kvaršič

elektrotehnik na rudniku v Velenju

za vedno zapustil. - Pogreb blagega pokojnika bo v petek, dne 4. oktobra ob 3 pop. iz hiše žalosti na pokopališču v Škale.

Velenje, dne 2. oktobra 1940.

Zalujoči: Josip in Frančiška Kvaršič, starši; Ivan, Josip, brata; Ida in Pepa, sestre; Ivanka roj. Zlebnik in Marica roj. Kralj, svakinji; inž. Franc Uršič, svak; Pepček, Lado, Vladko, vnuki.

Umrl nam je naš ljubljani soprog, dobri oče, stari oče, brat, stric, tast in zet, gospod

Czerny Henrik

višji računski svetnik v pokoju

v 75. letu svoje starosti, previden s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek 4. oktobra t. l. ob pol štirih popoldne z žal, kapelica sv. Petra, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1940.

Zalujoči ostali

Stopili smo v novo 41. kolo sreče drž. razred. loterije

Kakor drugi tako tudi Vi radi posegajte po srečkah državne razredne loterije. Izplačanih bo veliko število dobitkov in to

9 po din 200.000, 16 po 100.000, 17 po 80.000, 17 po 60.000, 19 po 50.000, 16 po 40.000, 27 po 30.000, po 25.000, 25 po 24.000, 40 po 20.000 in veliko število dobitkov po 16.000, 12.000, 10.000, 8.000 in tako dalje in poleg tega še 39.762 po din 1.000 in 7 premij, 1 za 2.000.000, 1 za 1.000.000, 3 po 500.000 in 2 po 300.000.

Med številnimi velikimi dobitki bi tudi Vi lahko zadeli kak večji dobiček. Preskrbite si srečke za novo kolo žrebanja pravočasno. 11. oktobra bo že žrebanje I. razreda 41. kola. Srečke so Vam v velikem številu v najrazličnejših serijah na razpolago

v glavni kolekturi državne razredne loterije

„Vrelec sreče“

ALOJZIJ PLANINŠEK

Ljubljana

Beethovnova ulica 14

